

שיחו בכל נפלאותיו

גלויי השגחה במלחמת ששת הימים בחזית-הדרום

מאת שלום אוחנה

הקדמה

הספר "שיחו בכל נפלאותיו" יצא לאור בשנת תשל"א, ארבע שנים אחרי מלחמת ששת-הימים. הספר הוא ליקוט מתוך ספרים וכתבי-עת שיצאו בעקבות המלחמה. הספר מתרכז בחזית-הדרום ומעט בפעולת חיל האוויר וכן המערכה המדינית. הדברים מובאים כלשונם בתוספת הדגשות, ומילות רקע המובאות בסוגרים. הספר אזל לפני כמה שנים, ובעקבות פניות של אנשים שרצו לראותו החלטתי להעלות אותו בעיבוד חדש לטובת כל המעוניין. אפשר להורידו מהאתר ולהפיצו בין ידידים וחברים.

רקע כללי: ביום העצמאות תשכ"ז, הודיע שליט מצרים, שהוא סוגר את מיצרי- טיראן בפני אוניות ישראליות. משמע הסגר ימי על נמל אילת וזאת בניגוד להסכם בינלאומי, ולמעשה התגררות במדינת ישראל.

לאחר מכן הוא דרש מכוחות האו"ם, שהוצבו בסיני אחרי מלחמת קדש, לעזוב את האזור, וקידם את צבאו לגבול ישראל תוך הצהרות מלחמתיות. במקביל עשתה כן גם סוריה שהייתה בת-ברית אתה. שר-החוץ של ישראל דאז בקר בבירות העולם בנסיון להפעיל לחץ בינלאומי על מצרים לבטל את ההסגר, וחזר בידיים ריקות. צה"ל גויס למחרת יום העצמאות ונפרש לאורך הגבול. הוקמה ממשלת ליכוד לאומית ומשה דיין מונה לשר הבטחון. כמה ימים לפני פרוץ הקרבות הצטרף גם חוסיין מלך ירדן לברית עם מצרים וסוריה.

ב-5 ביוני בבקר תקף חיל האוויר הישראלי את הבסיסים של חילות האוויר של מצרים, סוריה, עיראק וירדן במקביל בו-זמנית, והשמיד את רוב המטוסים שלהם. זה היה אות הפתיחה למלחמה בפועל.

רקע לחזית הדרום: בחזית הדרום פעל צה"ל בשלש אוגדות בפיקודם של האלוף טל בציר הצפוני (כנגד מערכי אויב בצומת רפיח, במיצר הג'יראדי, וכן בכיבוש עזה ועוד...)

בציר הדרומי בפיקודו של אריק שרון כנגד מתחם מצרי ענק אבו-עגילה ואום-כתף. בציר המרכזי בין השנים הנ"ל פעלה אוגדתו של האלוף יפה כנגד מוצב ביר=לחפן וכנגד תגבורות מצריות שנעו לכיוון אל-עריש.

הציטטות המובאות מראות בעליל שבכל הקרבות הראשיים והמשניים היה צורך בסיוע מן השמים כדי שהקרב יסתיים בנצחון כוחותינו, וזה לא היה דבר "מובן מאליו". וכאשר ענין זה חוזר על עצמו פעמים כה רבות אפשר בהחלט לראות בכך גלוי השגחה מיוחד ונדיר. יש לזכור גם, שבמלחמה כשלון כח אחד - אפילו הוא משני - עלול לגרום לתגובת שרשרת שיכולה להשפיע על כל הקרב. בשעתו היה שיר-בלדה שהושר הרבה ברדיו שתאר איך "הובס הקרב נפלה העיר" ו"הכל בגלל מסמר קטן" שנפל "מפרסתו הימנית של סוס קרבות דוהר".

לצערי, מסיבות שונות לא ליקטתי בשעתו גם חומר המתייחס לחזית הסורית והירדנית ועדיין המלאכה מחכה למי שירצה לזכות בכך.

ב. ידוע לי מתוך שיחות עם חברים שהשתתפו בכוחות שונים שיש עדיין חומר רב בעל חשיבות השופך אור על גלויי השגחה נוספים בקרבות השונים, ובמיוחד ביחס לכוחות משניים שלא מצאו הד בספרים ובעיתונות. כל מי שידוע על חומר נוסף שיכול לשפוך אור על קרב זה או אחר מתוך ידיעה עצמית, או מתוך מה ששמע בבית מהוריו או מקרוביו וכן מתוך קריאה בספרים ובעיתונים וכיו"ב, אם הוא אדם דתי יראה בכך חובה דתית לפרסם חסדי ה' עמנו, ואם אינו שומר מצוות יראה זאת כחובה כלפי האמת ההיסטורית. אפשר לשלוח אלי את החומר לפי הכתובת: שלום אוחנה רמת-ממרא 11 ק-ארבע טל. 02-9964317.

או בדוא"ל moshlo@nana.co.il תודתי מראש לכל המסייע וברכות שמים לראשו.

ש.א.

להלן רשימת המקורות המוזכרים בלקט

- (1) היום הקצר ביותר / אבנרי אריה.
- (2) מלחמת ששת הימים / י. אשכול.
- (3) ביוגרפיות וספורים של מפקדי מלחמת ששת הימים / הוצאת רמזור.
- (4) ספר הגבורה / א. גולן.
- (5) המפקדים / א. גולן.
- (6) ששה ימי תהילה / א. גולן
- (7) עמוד האש / דויטש עזרא.
- (8) ששה ימים ביוני / דונובן בן רוברט.
- (9) מחרמון עד סואץ / דיין דוד.
- (10) הסטוריה של מלחמת ששת הימים / אריה חשביה.
- (11) חשופים בצריח/ שבת טבת
- (11) חשופים-בצריח / שבת טבת.
- (12) הצל"שים / הוצ' משרד החינוך.
- (13) חרב שלוחה / מרשל סמואל לימן אטווק.
- (14) ימי יוני / נאור מרדכי.
- (15) מלחמת ששת הימים / רנדולף צ'רצ'יל.
- (16) סופת האש / קמחי דוד.
- (17) אנו הלוחמים / רביב שבתאי.
- (18) דרך המתלה / ערן שורר.
- (19) שיח לוחמים / הוצ' צעירים מהתנועה הקבוצית.
- (20) השריון / כתבים צבאיים.
- (21) ששה ימים ביוני / ערך מ דוד.
- (22) אל מול גולן / י. הראל.
- (23) המערכה השלישית ישראל וארצות ערב / ז'ן לקוטיר.
- (24) עלילות גבורה / נ. הלפרין ור. סגל

עתונים וכתבי-עת

- (1) "מעריב".
- (2) "ידיעות-אחרונות".
- (3) "דבר".
- (4) "הארץ".
- (5) "למרחב".
- (6) "היום".
- (7) "על המשמר".
- (8) "דבר השבוע".
- (9) "במחנה".
- (10) "במחנה נח"ל".
- (11) "מערכות".
- (12) "בטאון חיל-אוויר".

תוכן:

9'עמ'	המערכה המדינית
22'עמ'	בשולי פעולת חיל=אוויר
28'עמ'	הציר הצפוני
57'עמ'	שאר הקרבות בציר הצפוני
67'עמ'	הקרבות סביב עזה
71'עמ'	הציר הדרומי
90'עמ'	הציר המרכזי
107'עמ'	יחידות קטנות מספרות:
129'עמ'	מעין סיכום

מוקדש לע"נ אמי מורתי מזל-טוב אוחנה ז"ל, לבני יקירי אליהו אוחנה ז"ל
 ולחבר כיתה שנפל סמוך למלחמת ששת הימים אשר בוכבזה ז"ל
 ת.נ.צ. ב.ה.

עמוד	<u>תוכן מפורט:</u>
10	המאורעות השתלטו
10	איבוד עשתונות
11	בעיניים עוורות
11	הלך ונגרר
11	הקומדיה הטראגית
12	השפעה הפוכה
12	הפיכה הסטורית
13	"הכל מתוכנן..."
14	תודה לדיפלומטיה הרוסית
14	התפילה שנתקבלה
15	"טעינו – כולנו"
16	המיפנה הדראסטי
17	"דרך הטבע" - אינה טבעית
17	קוסיגין עזר . . .
19	מחיל אל חיל
20	בלתי-שגרת
22	החלומות הוורדים-החווירו
22	כמעט בודד
23	איך אני על הנתיב?
23	החידה - המצפה לפתרונה
23	הקפה הגורלי
24	המטה המצרי מרחף באוויר
25	אלוף הוד – נכנע
25	אש תופת
26	כולם חזרו בשלום
26	הנצחון האגדי ביותר
28	בקרב זה תוכרע המלחמה
28	בקושי - אחד לאחד
29	עם הראש אל הקיר
29	היה יכול להיות "פלונטר" רציני
31	טעות בהערכת הכוחות
31	אחד הרגעים הקשים
33	"תזמון" מדויק
33	אחרי המשבר בצומת ,

34	לחימתו המופלאה של גולדי
36	טנקים בהשאלה
37	דני רקד מאושר
39	ממש ברגע
39	קוטל הטנקים
40	כד השמן הקטן
41	גורל המערכה עדיין מוטל בכף
44	עשינו הסטוריה
46	מלכודת האש
49	נצח וחצי
49	טעות ? - לא טעות !
52	מלחמת הטנק הבודד
54	החלטה נועזת
55	בדרך לא דרך
56	בין שדות מוקשים
57	בתוך גשם פצצות
58	כולם נותרו שמישים
59	בלי אבידה אחת
59	מול שבעים טי-55
63	הקדמנו אותם
63	נמנע טבח !!!
64	בשובה ונחת
65	רק ארבע נתקעו
65	מפוייחים - אבל חיים
67	כיבוש המבצר עלי-מונטר
68	תוצאה נדירה
71	הרמטכ"ל התנגד
72	בחסותה של הסופה
74	הדרך נפרצה
76	"קמטים" בלבד
76	"פצצות מרגמה החלו ליפול ממש לפני ההליקופטרים"
78	"זה היה נורא"
82	הניווט הדאיג
83	מתסבוכת להצלה
87	"בדיוק עילאי"
87	"לא רצה להאמין"
87	שטח בלתי עביר

90	בצל מלכודת
90	הרגשה לא טובה
91	החשופים - לא נחשפו
92	המצב נעשה רציני
95	"על עיוור"
95	הערפל התפזר...
95	למרות החששות
96	קצת מו זר
97	המדריך היה גוזר אחרת
100	תמונה משונה
107	מתפלא שאתה עדיין חי
109	הם צייתו
110	"היחידה מכויתת"?
110	דובי נגד סטאלין
111	זה נראה דמיוני
112	בין הגלגלים
112	הטנק הסתלק
112	בירך הגומל
113	הטנק גמר את המלחמה
114	מטוסי ה"סוחוי" - נגוזו
114	מזל רציני
115	רק באגדות היפות
116	מתנה יפה
117	מסיבות בלתי מובנות
117	ערי רפאים
118	בכל סיבוב . . .
118	אנחנו אבודים
119	יצאנו מזה בכי טוב
120	ברגע האחרון
122	רוח רפאים
123	הגנרל נדהם!
123	האחד שהניס שבעה
124	המיכלים נותרו שלימים
124	עמדות תצפית מצויינות
125	תוך שתי דקות
125	קילומטר אחד בלבד
126	מן הפח - אל הפחת

127	מלחמה - זה לא משחק
129	אף קרבן אחד
129	יותר מן הסביר
129	החלטות גורליות
130	אתה נוטה להאמין
131	אפתעה - גם לאופטימיסטים
131	עוד לא היתה מלחמה כזו
132	הרגשת נס

המערכה המדינית

המשחק הגדול

('המכון לענינים אסטרטגיים' הבריטי בלונדון)
...האם היתה המלחמה בלתי נמנעת ?

אם נראים לך עיקריהם של מרבית הניתוחים האסטרטגיים המודרניים ושל תורת המיקוח, כפי שהם מודגמים, דרך משל, בספר 'נשק והשפעה' מאת תומס שלינג אשר יצא לאור באחרונה, יתכן כי תוכל להגיע לידי מסקנה כי היה סכוי טוב למדי לאי-התחוללותה: אם נתעלם לרגע משאלת השפעתן של המעצמות, אחד מגורמי הבטחון במזרח התיכון היה העובדה כי כל היריבים –נאצר, אשכול, אתאסי, חוסיין- הם מדינאים ותיקים ומנוסים. לא זו בלבד שחדרו זה למודיעין של זה וידעו יפה את העובדות החמריות לגבי יכולתו של הזולת, אלא שגם ידעו כיצד לפרש את מהלכיו . . .

...יתר על כן, עד אמצע מאי אמרו כל המומחים למזרח התיכון – ואני אינני כזה- כי הסכסוך העיקרי הוא בין המדינות הערביות השמרניות והסוציאליסטיות בין סוריה לירדן ובין מצרים לסעודיה, וכי הן משתמשות במתיחויות בין ישראל רק כנשק להלחם כל אחת ברעותה. יש להניח כי נאצר מעמדו בתוך עולמו שלו גולש ומתרופף כה מהר, ביחוד בסוריה, עד כי חש כורח לפעול, וב-18 במאי הורה על גיוס ותבע את נסיגת כוח החירום של האו"ם "המשחק הגדול" מתחיל להתדרדר ולהפוך למשבר שעה שמתווסף לו גורם בלתי צפוי. האמנם יכול נאצר לצפות אי-פעם, כי כוח-החירום יפונה בנענתנות כה רבה ? אמנם, הוא לא טיפח שנים כה רבות יחסים טובים עם יוגוסלביה והודו-שני מרכיבים חשובים של כוח החירום של האו"ם- סתם כך. אולם דאג האמארשלד הבהיר לו בלא ספיקות, כי המזכיר הכללי של האו"ם לא יפנה על נקלה את כוח החירום פשוט ברגע שתבקש זאת מצרים. בכל התבטאויותיו אחרי 1956 קבע כי מאחר שכוח-החירום הוקם בתוקף הסכם דו-צדדי בין האו"ם ובין מצרים, ישנם שני שותפים ל"עיסקה". משמעותה של הצהרה זאת הוא כי אם יפעל אחד הצדדים בנפרד ויסרב להתמיד בנוכחות הכח או יחליט על פנויו . . . (מ) כי אז יידרשו חילופי-דעות לצורך הסדרת המצב ("כוחות האו"ם"; מחקר משפטי מאת דוק ביאט)

"מעריב" ג' אלול תשכ"ז המאורעות השתלטו

לימים ספרו פקידיים בכירים במזכירות האו"ם לדפלומאטים, כי או-תאנט לא נתן את דעתו כלל על המסקנות המתבקשות מן 'האולטימטום' שלו לגבי מפרץ עקבה. כמו כן אין גם עדות על כך שנאצר עצמו התכוון לפנויו המלא של כוח החרום כשביקש את הרחקתו מגבולות סיני.

למחרת ב-17 במאי, השתלטו המאורעות עצמם על אלה שביקשו לכוון אותם.

"שישה ימים ביוני" עמ' 15

איבוד עשתונות

(אריק רולו, מבכירי העיתומאים הצרפתים באותם ימים ומומחה למזרח התיכון)

אריק רולו: .. השגיאה 'שעשה' (נאצר) בדרשו את החזרת הכוחות הבינלאומיים לא היתה שגיאתו היחידה אפילו אחרי יציאתם יכול היה שלא להחליפם בחיילות מצריים בשרם-אל-שייך. יכול היה להשתמש בתירוץ של המתיחות השוררת בגבול הישראלי כדי למנוע עימות על חופיו של מפרץ-עקבה. כך יכול היה להציל את הכבוד, ואולי גם את השלום. מדוע לא נהג כך אם לא רצה להביא לידי סכסוך?

הצגתי את השאלה למצרי אחד רם-דרג, והלז ענה לי: "בראש צלול קל להעריך את שגיאות העבר, לראות מה היה צריך או מה לא היה צריך לעשות. בלהט-המעשה לא כך הדברים מתגלגלים. נאצר רצה להטיל את כל הקלפים החזקים שלו למשחקו, בשעה של מערכה קשה דיפלומטית ואולי גם צבאית, דרושה היתה לו תמיכתו של כל העולם הערבי לכן הכרח היה שינטרל את התעמולה של משמיציו, שהיו מתארים אותו כסוכן ציוני/ סגירתם של מצרי-טיראן היתה דרך של ריהביליטציה!

למעשה דומה שכל הסימנים מעידים כי נאצר קיפח את שלוות-רוחו, כי עצביו התרופפו בשעה שסבור היה כי הוא הקרבן המיועד לישראלים ולאמריקאים. איש-מדינה ותהיה מדרגתו מה שתהיה,

איננו מחוסן מפני איבוד עשתונות

"המערכה השלישית ישראל וארצות ערב" עמ' 68

בעיניים עוורות

. . . חסנין הייכל, מקורבו של נאצר ועורך 'אל-אהרם', סיפר לי מספר דברים, שאת אמיתותם איני יכול לוודא, אבל יש להם חשיבות היסטורית מבחינת הגירסה המצרית **שמצרים נגררה בעיניים עוורות כמעט צעד אחר צעד, לתוך מלחמה, שתוצאותיה הגורליות אולי לא תסולקנה בדור הזה**. וכל זאת בגלל כיבוש מקום שלפי עדות שר-החוץ המצרי עצמו "לא היה חשוב" . . . (מ) ידיעות אחרונות" ו' אלול תשכ"ה קאהיר לאחר מפלה / לואי בקארטה

הלך ונגרר

(בפגישת הרמטכ"ל עם קצין חינוך ראשי ועם עורך "במחנה" לסכום המלחמה) (להלן שאלו השניים כיצד קרה הדבר, לדעת הרמטכ"ל, שנאצר, היודע שאינו מסוגל לגבור על ישראל, העז להתגרות בה בצורה כה קצונית. על כך ענה הרמטכ"ל : "הערכתנו היתה, שנאצר יבחר בזמן המתאים לו מבחינה פוליטית לצאת נגד ישראל . . . **כוונתו היתה לרכז כוח כאקט של איום על-מנת להציל את יוקרתו כאח הגדול שקשור במיצרי טיראן. וכך נגרר עד למלחמה שבה אבד**" "ידיעות אחרונות" ג' סיון תשכ"ז התבוסה שהוכיחה צדקת נאצר / א. אבנרי

הקומדיה הטראגית

אווירה של צפיה, דחיפות ודאגה עמוקה שררה אתמול בניו-יורק, לפני פתיחת הדיון במועצת הבטחון על המשבר במזרח התיכון, הכל ציפו למאורע דרמאטי מושבי-העתונאים היו מלאים וגדושים שעה תמימה לפני שנתאספו הדיפלומאטים במקום: ומושבי הקהל-שעה לפני שנתאספו העיתונאים. גם עוזריהם של ראשי המשלחות הדיפלומטיות הקדימו לבוא - ולרגע נדמה היה, כאילו זהו המקום בו יגבר ההגיון,

ותמצא נוסחה למניעת מלחמה.

כל הציפיות הללו התנפצו ברגע בו תפסו הדיפלומאטים את מקומותיהם נעלמה אווירת הדחיפות . . .

ארתור גולדברג, נציג ארה"ב, ציטט את "עליסה בארץ הפלאות". נקולאי פודרנקו נציג בריה"מ, ציטט אמרות בדבר קופים הנופלים מן העצים הדפלומאטים **האחרים צחקו בהנאה לשמע הדברים**. גם העתונאים ובעקבותיהם קהל-הצופים. **לפתע נדמה היה כאילו אתה יושב וצופה בקומדיה המועלית בתאטרון ממדרגה שניה**. אך הדבר אירע במועצת הבטחון של ארגון האומות המאוחדות - **שעה שתבערה נוראה איימה לפרוץ בין ישראל ומצרים**.

. . . החל מצהרי היום ועד שעה שש נערב, התווכחו הדפלומאטים, הוויכוחים נסבו בעיקר על השאלה : האמנם מסוכן ודחוף כל-כה המצב במזרח התיכון, עד שדרושה פעולה מיידית של מועצת הבטחון, ולפני רדת החשיכה, נדחתה ישיבת המועצה "עד להודעה חדשה" . . .

"דיעות אחרונות" ט"ו אייר תשכ"ז
הקומדיה הטראגית במרכז האו"ם

השפעה הפוכה

. . . / חשיפתם בפני העולם של מיגבלות ההשפעה הצרפתית. גם ב-2 ביוני שלושה ימים לפני ההתקפה הישראלית, הזהיר הגנרל דה-גול שצרפת תראה במדינה שתפתה ביריה הראשונה- את התוקפן. כוונת דברים אלה היתה להרתיע את ישראל. **אם היתה השפעה כלשהי לדברים אלה, הרי שהיא היתה הפוכה**. הסימנים מעידים על כך שדבריו רק תרמו להרגשת הבידוד הישראלית ולהחלטה, לפעול לפני שהציוד הצרפתי יהווה תנאי להשגת הנצחון.

"היום" ט' תמוז תשכ"ז

שרשרת הטעויות של דה-גול / דונואל קובן

הפיכה הסטורית

. . . הוקמה איפה, ממשלת הליכוד הלאומי. אשכול חדל לשאת בכהונת שר-הבטחון. דיין, הנושא עיניו לתפקיד זה מכבר, עוטה עתה על כתפיו את איצטלת שר-הבטחון, שנודעת לו חשיבות יתר . . .

היה זה השלב האחרון של הפיכה היסטורית חסרת תקרים בחייה הפוליטיים של ישראל, **שעוד שעות אחדות קודם לכן**, שרר ספק רב אם אמנם תתבצע. מאבק בין מפלגתי קשה ביותר, שנתמשך על פני כמה וכמה יממות, ליווה את הקמת ממשלת הליכוד הלאומי.

בימים שקדמו להתלכדות נראתה הממשלה חסרת-אתים. התפתחויות פוליטייות מדיניות ובטחוניות, שראשיתן ערב יום-העצמאות, ב-15 במאי אירעו על גבול ישראל-מצרים בקצב מסחרר. ומבית: ראש האופוזיציה, מנחם בגין, מתריע חריפות נגד מחדלי הממשלה. רפ"י ומנהיגה בן-גוריון חובטים היטב באשכול ובממשלתו

... ,
ידיעות אחרונות" ו' תשרי תשכ"ח
הדראמה שקדמה להקמת ממשלת הליכוד / ש, נקדימון .

"הכל מתוכנן..." (ההומוריסטן הידוע א. קישון מסכם את הדברים בדרכו המיוחדת)

חוסי:

-
...איך נפלת בפח המצרי, חוסיין מחמדנו ?
וכי חשבת אפילו לרגע קט שלא היה הכל מתוכנן 1
תינוק !

היום כבר מותר לגלות מה קרה, חוסי מסכן ! לפני כשש שנים החלטנו לכבוש את העיר העתיקה. 'אפס' אמרנו במעיינו, "לא נוכל לעשות זאת אלא אם כן ו יתקיפו אותנו קודם !" אבל איך עושים זאת ? כל עוד הזקן ליד ההגה, יש להניח שלא ירוצו להתקיף. יש איפא לסלק את הזקן. אז המצאנו את פרשת לבון ערכנו כמה סיבוכים בוועדת השבעה, תוות דעתו של היועץ המשפטי ודברים מוזרים כאלה, קשה לזכור כבר. אח"כ התחלנו לבנות את אשכול בתור איש פשרן והססן. זה הלך לא רע. הוא שיתף פעולה, גם אבא אבן עשה את שלו, בקיצור תוך כמה שנים הצלחנו להחדיר למוחו של גמאל שזוהי שעת הכושר להתקיף אותנה מה שהפריע לתוכניותיו זה היה תיל האויים ברצועה. איך לסלק אותו, שאלנו, איך ? **סמכנו בעניין זה על או-תאנט** והוא לא אכזב. גמאל צעד לתוך סיני כמו הדיוט וסגר את טיראן. כל זה התרחש לפי התכנון שלנו, אך אותנו עניינה רק העיר העתיקה, כאמור, מתי יכרתו כבר ברית, חוסיין וגמאל, שאלנו בנפשנו בחידה, **מתי ?** ימים ארוכים המתנו בציפיה מתוחה ושום דבר, אתה לא זז. הפעלנו את כל הפתויים, **הפצרנו במעצמות הימיות שיגנו עלינו**, מראש הממשלה שינאם ברדיו, לחצנו על דה-גול שיפקיר אותנו, מה

לא כדי לקרב אותך אל נאצר ? לבסוף נשאו מאמצינו פרי, טסת לקהיר וחתמת על חוזה הגנה הדדית. נשמנו לרווחה. למחרת היום הכנסנו את דיין, והשאר כבר ידוע.

"מעריב" כ"ז אייר תשכ"ז .
חד גדיא / א. קישון (מכתב לחוסיין)

תודה לדיפלומטיה הרוסית

... / על עמדת הכוח בו נמצאת ישראל עתה היא חייבת תודה, באופן חלקי לחוסר הזריזות של הדיפלומטיה הסובייטית. הסובייטים היו מטיבים לוא נתנו להבין לשליטי ערב, לפני המשבר שבמקרה של מעשי איבה לא יוכל הקרמלין לעזור להם. ברית המועצות חייבת היתה להשפיע על עבדול-נאצר ולהזהירו מפני הסיכון שבחסימת מפרץ עקבה. היה עליה להסכים לשיחות עם האמריקאים לפני פרוץ מעשי האיבה, כדי לנסות למונעם. והיה עליה לקבל מיד את הפסקת-האש ללא תנאים שהציעה ארצות-הברית, במקום להקל על התקדמות הצבא הישראלי לתוך סיני - על-ידי דחייתו של נוסח, שקיבלו במרץ 48 שעות מאוחר יותר.

"ששה ימים ביוני" עמ' 43

"לה מונד" 16.6.67

התפילה שנתקבלה

מישהו מבין 'יודעי הדברי רמז לנו, שאם אמנם יעלו על הרמה, הרי שהפעולה תתבצע היום בשעה אחת-עשרה בבוקר. הרגשנו שאנו נמצאים במרוץ עם הזמן - מי ישיג אנו במתקפתנו או מועצת הביטחון בהחלטותיה על הפסקת-האש, לפתע מצאנו את עצמנו מתפללים בכל לבנו, ביחוד עם אלפי החיילים ורבבות התושבים האזרחיים של צפון הארץ, שהסורים ימשיכו להפגז ויפרו כל החלטה של הפסקת אש. רעמי התפוצציות של הפגזים הסוריים שהתחדשו מדי שעה, נשמעו עכשיו באזנינו כתיקתוקו של שעון הגורל . . . (מ) הלואי שהשעון הזה לא יעמוד לפתע.

"אל מול גולן" עמ' 110

"טעינו – כולנו"

אם לומר את האמת, רק את האמת ואת כל האמת, הרי שטעו ערב פרוץ מלחמת ששת הימים כולם . . . (מ) **טעה מר לוי אשכול** בכך שהיסס משך שלשה שבועות טרם שהחליט לזוז ולהפר את מזימת האויב. **וטעה דוד בן-גוריון** בהניחו שבכלל אסור עלינו לזוז. **וטעה מר משה דיין** בכך שדחה את הפעולה ברמת הגולן למועד בו היא נעשתה קשה במיוחד לביצוע. **וטעה בכמה נקודות חשובות מר יצחק רבין בתחזיתו** שהשמיע באזני הממשלה סמוך לפרוץ הקרבות למעשה. **וטעה טעות פסיכולוגית מר אבא אבן שהלך** להציג כל מיני שאלות עדינות לדה-גול ביודעו שעלולים אנו גם לא להישמע לעצותיו-תשובותיו של הגנרל, ולהרגיז את האיש הרגיש בכך . . . **וטעו העתונאים והפרשנים המדיניים שלנו שהבטיחו לנו**, כי ריכוז הגייסות הקעמי"ם (מצרי וסוריה)בדרומנו ב-15 במאי השתא אינם רק 'הפגנת-סרק' בלבד . . . (מ) ועדיין לא די בזה

טעינו - כולנו מהראשון ועד האחרון שבנו- בהערכת משקלה של הידידות הצרפתית אלינו. אמרנו: "כל עוד עומד בראש צרפת דה-גול אין לצפות לשנוי לרעה ביחסה של המדינה ההיא אלינו". ומתאמצים אנו בכל כוחנו למצוא לפחות פוליטיקאי אחד אצלנו, שחשב על כך בימים שלפני התגלות הבגידה הצרפתית אחרת - ואין אנו מוצאים כזה . . . (מ)

וטעינו גם בהערכת מידת היציבות של הידידות הבריטית אלינו, ביחוד אחרי עלייתו לשלטון של הלייבור. הדעה אצלנו היתה, שמאחר ואנשי הרולד וילסון הנם דווקא ידידינו והם 'מתביישים' עוד בהיזכרם בבווין - אין לחשוש לשנוי הקו האנגלי לרעה. . . . / **וטעינו- הפעם לצד הפוך-בהערכת גישת ארה"ב כלפינו** כי הכריעה כאן לא חכמת השיקול אלא 'חכמת הסערה', אם אפשר לומר ככה.

קרה ההיפך מכל מה שחשבנו כך ממש: מכל 'הנחותינו' כמעט ולא התאמת מאומה! **ודבר מוזר מאד אירע לנו! למרות שטעינו טעויות רבות כל-כך - לא רק שלא נכשלנו אלא, אדרבא, הועלינו לפיסגת ההצלחה שלנו . . .**

ומדוע? מכיוון שהועמדנו באמצע של אפופיאה סוערת שבה אין לשיקולים, ששרשיהם בתקופות נורמליות, כל משמעות וכל ערך.

בימים כימינו אלה אין 'השערות' ואין 'הנחות', ואין 'סברות', ואין הסתמכות על לקחים מזמנים פחות או יותר שגורתיים, מאחר שכל אלה פג כוחם ותמו מסקניותם והגיונם. שעה שעוברת עלינו אולי המהפכה הגדולה ביותר בכל קורות עמנו **יכול לבוא גם הבלתי-אפשרי**. הבלתי-אפשרי מנקודת השקפת היום-יום, לו הרגילה אותנו המסורת, **מאחר שלמהפכות אדירות ההיקף חוקים וכללים משלהן שהם שונים בתכלית מהישנים והמקובלים עלינו . . .**

"ידיעות אחרונות" י"ד תשרי תשכ"ח
בסערה / ד"ר ה' רוזנבלום

המיפנה הדראסטי

. . . וכל סיכום קשה, כשאתה ניצב מול ימים אלה כשאתה נזכר איך עמדת עוד לפני שבוע ימים, תופס בקושי את אשר אירע - שכך פתאם התהפכו הדברים ? שכך העמדנו מיצרים מולנו חסומים, מול כוח מצרי חמוש היטב, ערוך לקרב בשערי הארץ, ולצידו סוריה וירדן ועירק, ומול זירה מדינית קודרת - מתקשה "לעכל" את המיפנה הדראסטי הזה שחל ולסגל את אורח המחשבה לכל אשר עלה מהמציאות החדשה, שקמה כמעט בין לילה בחומרה מאיימת כל-כך, שלא ידענו עוד כמותה ושהמוצא ממנה נראה בדרך של סכנות וקרבות שלא העזנו להעלותן על דל שפתינו ובאותה פתאומיות--וגדולה ממנה פי כמה תור יום-יומיים--והנה אתה ניצב מול מציאות שאף לא העזת לחלום עליה. יומיים בלבד- ואתה נמצא בסמטאותיה של העיר העתיקה ברושלים ואתה ניצב מול הכותל המערבי.

באותה פתאומיות--וגדולה ומסחררת ממנה-ועניבת החנק שהוטלנו לתוכה, והמחנק שנראה סוגר עליך מכל עבר-כלא היו, ונפרצו דרכים אל מרחביה.

ואתה עומד ומשנן לעצמך, חוזר ומשנן את כל השמות, שאך אתמול היו 'מעבר ההוא' שמות נרדפים לעמדות-מצור, לחוד חרב מתהפכת -שהנה הם כך לפתע, מעבר הזה ואתה עומד ומשנן לעצמך וחוזר ומשנן את השמות הקרובים שעוד אתמול כה רחוקים היו, שהנה הם בחיקך.

"מעריב" א' סיון תשכ"ז

מעבר לשיגרה / ה. יוסטוס

"דרך הטבע" - אינה טבעית

אדם רציונלי אינו מאמין בנסים. הוא יודע שיש כללים בעולם ויש יוצאים מן הכלל. יש גורמים צפויים ויש מקרים מפתיעים. אבל הכל מתרחש, כמובן בדרך הטבע. במלחמות מנצחים הודות לנתונים שאפשר להביאם בחשבון מראש מטוסים וטנקים וחיילים מאומנים ופיקוד טוב הם רק חלק מנתונים אלה. גם הרוח היא הנשק, וגם האמונה בצדקת העניין שלמענו יוצאים לקרב, והנכונות לקרבנות, והטעויות של היריב. יכול להיות שהנתיב המוליך מהשתחצותו של נאצר אל שחרור ירושלים שייך כולו למה שקרוי 'דרך הטבע/ אך כמה פיתולים לא-צפויים דרושים היו בדרך הזאת כדי שתוליך אל הר-הבית !

. . . . אולי באמת היתה כאן שרשרת של מקרים ותו לא. אולי רק במקרה הזיז נאצר את כל כוחותיו לסיני, ורק במקרה השטתה או-תאנט ואיפשר לו לחסום את מיצרי-טיראן, ורק במקרה היססה ישראל מול האיום ואיפשרה לחוסיין לנטוש את מיטיביו ומגיניו המערביים ולקפוץ על עגלתו של נאצר ימים ספורים לפני פרוץ המלחמה. ואולי גם זה מקרה היה, שבהתקפת-הטירוף החליט השליט ההאשמי להצטרף למלחמה נגד ישראל מיד, בלי להמתין ולראות כיצד יפול דבר. ואולי כליל המקרים היה, שבעקשנותו האווילית התמיד בהתקפותיו

לאחר שנשבר עוזו של הצבא המצרי, והכריח את ישראל לקום ולהכותו מקלקיליה ועד מעברות הירדן. אולי. אך אם צירוף כזה של מקרים שייך לדרך הטבע, וגם התמורה הפתאום ברגשותיו ובהשקפותיו של עם שלם מדרך הטבע היא, כִּי אַז דֶּרֶךְ הַטֶּבַע הַיָּאָא נְתִיב שְׂכוּלוֹ רְצוּף נְסִימ.

"מעריב" א' סיון תשכ"ז

הקרב על ירושלים / ש. שניצר

קוסיגין עזר . . .

שר החוץ אבא אבן מסכם, בראיון מיוחד עם כתב "ידיעות אחרונות" בארה"ב, את המאבק הדרמאטי בעצרת האו"ם : "יותר מכולם עזר לי

... קוסיגין" (נציג ברית המועצות)

אבן גילה כי הוא עצמו לא האמין, עד ליום ה' שלפני ההצבעה, כי ההצעה להוצאת כוחות ללא תנאי, לא תזכה בשני שלישים מהקולות. "בערבו של אותו יום ה' ", הוא אומר, "הזעקתי הנה את חברי משלחתנו ואת חברי הכנסת ואמרתי להם, כי אנו חייבים להתכונן מבחינה פסיכולוגית - לאפשרות שההצעה היוגוסלאבית תתקבל".

זה היה כאמור לפני ההצבעה, והדיונים בעצרת התקרבו במהירות לסיומם. התעמולה הסובייטית-ערבית, שהתבססה על ה'שקר הגדול'- היתה בעיצומה. נראה לי, כי הרוב יתמוך בהצעת ההחלטה היוגוסלבית. ההודעה על איחוד ירושלים, התעמולה הבלתי-פוסקת על מעשי זוועה שהישראלים מבצעים, כביכול, נגד הפליטים והאוכלסיה האזרחית - כל אלה שיפרו את סיכוייה של הצעת ההחלטה האנטי-ישראלית. כך, על כל פנים נראה היה באותה שעה. לכן, הכין אבן עצמו ואת משלחתנו לקראת אפשרות של מפלה. . . . אותו בוקר נפגש אבן עם ארתור גולדברג. המצב נראה מאד קודר. זה עתה נתקבלה הידיעה, כי משלחת דנמארק קיבלה הוראה ממשלתה לוותר, לפי שעה, על הצעת-נגד להצעה היוגוסלבית. גם הנורבגים חזרו בהם מהרעיון להופיע במשהו משלהם... הסתבר, כי ההשענות על המהלכים של המדינות המערב-אירופאיות היתה חסרת תקווה. היה זה בעת אותה פגישה עם גולדברג, כאשר הוחלט על פניה מחודשת למדינות אמריקה-הלטינית.

ואז, ביום ו' למחרת היום, נפגש אבן עם 'קבוצת הלאטינים' של אמריקה. הוא שוחח עמם בספרדית. מכסיקו וברזיל הסכימו 'לעשות משהו', בתנאי שכל הקבוצה האמריקאית-הלאטינית תצטרף אליהם. "קוסיגין היה זה שעזר לי יותר מכל אחר, אם כי הדבר עשוי להישמע כאירוני", אמר אבן. עובדה היא, כי החלטתו של קוסיגין לטוס לקובה ולשוחח עם פידל קאסטרו, היא שעזרה לשר החוץ הישראלי להוכיח ללאטינים-אמריקאיים, כי חדירתה של רוסיה למזרח התיכון איננה עניין מקומי הנוגע לישראל ולערבים בלבד, אלא עניין כללי, המסכן את אמריקה הדרומית והלאטינית. הוא הצביע איפה על נסיעתו של קוסיגין לקובה ואמר: "רואים אתם? נסיעה זו מעתיקה את מאמץ החדירה הסובייטי לחצר האחורית שלכם". ודבר זה הובן היטב על-ידי נציגי אמריקה הלאטילית. הם התלכדו והחליטו להעלות הצעת-החלטה משלהם ולהתנגד להצעה היוגוסלבית. "קוסיגין שגה בהחלטתו לנסוע לקובה", אמר מר אבן, "ושגיאה זו, היא ששימשה התחלה למפלה הסובייטית בעצרת הכללית. שכן, אותה שגיאה הביאה לבלימת ההצעה היוגוסלאבית, שדרשה פינוי צה"ל מהשטחים

שנתפסו" . .

שוחחנו גם על פעילותה של בריטניה בעצרת. לא היה כל מקום להשוות את המאמץ כביכול של מדינה זו עם המאמץ הממשי והגדול של ארה"ב לטובתנו בעצרת. המשלחת הבריטית לא עשתה דבר. אפילו היתה סכנה, שהבריטים יצביעו בעד ההצעה היוגוסלאבית או ימנעו מהצבעה. אז כיצד אפשר לומר שהבריטים פעלו לטובתנו? . .

" . . . עתה עמדו בפני האו"ם שתי הצעות החלטה היוגוסלבית והלאטינית אמריקאית. הבעיה היתה, כיצד להבטיח תמיכה מספקת בהצעה הלאטינית, כדי להכשיל את ההצעה היוגוסלאבית." המטרה העיקרית עתה היתה: המדינות האפריקניות, ביחוד אלה הידועות כדוברות צרפתית/ נזכר אבן: "מיניסטר החוץ של דאהומיי בא אלי וגילה ל כי גרומיקו הזמין את האפריקנים לשיחה. ברור היה, כי נשקפת סכנה של לחץ סובייטי לגייס את האפריקנים לצידם. הודעתי מיד על כך לידידינו" . . .

" . . . הבעיה הגדולה היתה צרפת. היתה זו מהלומה קשה לנו, שצרפת פעלה במרץ כזה נגד ישראל, השפעתם היתה חזקה במיוחד בקרב האפריקנים" אם לי אבן . . .

"... ובינתיים הבטיחו האפריקנים לצרפת לתמוך בהצעה היוגוסלבית בתנאי שיוכנסו בה שינויים 'מרכזיים' מסוימים. דבר זה יצר בעיה חדשה, שכן השנויים הקלים לא שינו את המצב במאומה לגבי ישראל. ההחלטה היתה ונשארה--תביעה להוצאתם ללא-תנאי של הכוחות הישראליים מהשטחים שנתפסו אלא שהאפריקנים כבי התחייבו והיו נשאים נאמנים להתחייבותם--- אלמלא קרה ליוגוסלבים 'פאנצ'ר' עם הערבים. אלו סרבו לאשר את השינויים הקלים אותם בקשו האפריקנים, ובכך איפשרו לאפריקנים לחזור בהם מהתחייבותם כלפי צרפת."

"ידיעות אחרונות ב' תמוז תשכ"ז
ראיון מיוחד עם שר החוץ

מחיל אל חיל

הא לכם עוד מפלה אחת לרוסיה ושוב בזירה הפוליטית . . , ומאז מאי זו המפלה העשירית של רוסיה במדיניותה כלפי מדינת ישראל. 1 . . . /.../קוסיגין דורש מושב מיוחד של עצרת האו"ם, לובש את הפראק החדש שלו ונוסע בלווית הפמליה האדירה ביותר בקורות ברית

המועצות [70 איש מתוכם ומעומלנים] לאמריקה, להפגין בפני כל באי העולם, שהפעם תיקח רוסיה את הדברים ברצינות שלא היתה כמוה והיא תדע להוציא מהעצרת החלטה נגד ישראל [בצירוף קונטריבוציות וסנקציות]. העצרת נתכנסה והאזינה לו ואמרה "לא" באל"ף מפלה רוסית מס' 4.

כדי להסתיר את מפלתה זו, מיהרה רוסיה ברגע האחרון להצביע ביחד עם ארה"ב בעד ההצבעה, שאותה היא שללה קודם [נסיגה, תמורת ביטול הלוחמה הערבית]. והדבר הכניס טריז בינה ובין המדינות הערביות. מפלה רוסית מס' 5 הפעם בצירוף חרפה מפורשת].

ראתה רוסיה שרע לה- קמה והודיעה, כי היא מוותרת על המשך המושב מיוחד של העצרת, שאותו היא עצמה הזמינה. כלומר, הלקאה עצמית בפומבי. מפלה רוסית מס' 6, . . . / ואתמול באה מפלתה האחרונה [לעת עתה] - מס' 10 : דחיית הצעת פדורנקו בדבר הענשתנו והטלת קנס כספי עלינו. . .

ידיעות אחרונות" כ"ג תשרי תשכ"ח
ול סואץ הבוערת / ד"ר ה' רתנבלום

בלתי-שגרתית

א. אבן : . . [בגלוי לב] לא אחד שהתקופה הזאת מעוררת בלבי הרגשת סיפוק, שהרי המצב הוא בלתי-שגרתית, וכמעט ללא תקרים. הנה היתה קימת מדינה במשך 19 שנה, לפי מפה מסויימת שהעולם הורגל בה, וגם רבים בתוכנו אותה כסופית, עכשיו לרגל המאמץ הערבי להחניק אותנו ולחסל את המדינה, פרצה מלחמה שבעקבותיה יושבת ישראל בשטח פעולה פי ארבעה על שטחה הקודם, ובו מצויה אוכלוסיה ערבית, שהיא כמחצית האוכלוסיה של ישראל. וכעבור ששה חדשים אין אנו עומדים לפני שום תביעה בינלאומית לסגת ממצב זה ! . . . שולחן הממשלה היה מאוחד בדעה שהמערכה המדינית ער-כה הצליחה מעבר למשוער. במיוחד לאור היתרון העצום שיריבינו נהנים ממנו במוסדות האו"ם.

הסתכלנו במפה המיוחדת של מועה"ב ומצאנו שם את בריה"מ, בולגריה, הודו, מאלי, ולדאבון לבנו גם את צרפת, שהתנגדותן למאבקנו האחרון כאילו מובנת מאליה, מצאנו שם נגריה, חבש ויפאן שבוודאי יש לנו קשרים ידידותיים אתן, אולם זיקותיהן הכלכליות והמדיניות למדינות ערב ידועות, על כל הסייגים הנובעים מהן. פרושו של דבר הוא שנשארה קבוצה קטנה למדי של מדינות שהיו מסוגלות לגישה חופשית לעניין הישראלי.

המשאב שלנו לעזרה הוא די מצומצם, ואם מזירה כזאת יצאנו כפי שיצאנו תוך חיוב המגמות העקריות שלנו, שלום ולא שביתת נשק אחרי הפסקת האש, וגבולות חדשים ולא קוי-תחום ישנים, שיט חפשי והתניית כל פינוי בדברים אלה, הרי צדקה הממשלה כאשר הגדירו כל חבריה את המערכה המדינית עד כה כמוצלחת.

**"מעריב" כ"ח חשון תשכ"ח
ראיוו השבוע עם אבא אבן / ה' בשן**

בשולי פעולת חיל-אוויר

החלומות הוורדים-החווירו

מפקד חיל האויר (במסיבת עתונאים) : "כוח האוויר המצרי הושמד תוך פחות משלש שעות. **בחלומותי הוורדים ביותר**, לא הייתי מעלה בדעתי שיא כזה, חשבתי שהדבר יצריך חצי יום ואולי אפילו יום או יום ולילה.. הכושר והדייקנות שבה בצעו הטייסים שלנו את משימותיהם היו למופת".
 "היום הקצר ביותר" עמ' 105

כמעט בודד

כיצד השתכנע אלוף הוד, כי יוכל להכריע את הקרב על ישראל - דווקא מעל לקאהיר ? כשאתה שומע אותו מדבר נראה לך הדבר פשוט והגיוני, הוא חושב שהמצרים יזדקקו לשעה אחת כדי להעריך את אשר אירע ושעה נוספת כדי להגיע לכלל החלטה בדבר הצעדים שיש לנקוט. הוא היה משוכנע, שהם לא יספרו את האמת לבעלות בריתם ובמקום זאת יטענו לנצחונות. אל סוריה ואל עיראק לא יכול להתייחס ברצינות : הם שמשו רק גורם מטריד, אולם הוד טעה בדבר אחד. במקום פיגור של שעתיים העניקו לו המצרים ארבע שעות, וזמן רב לפני שתמו ארבע שעות אלו כבר היה הקרב מוכרע. **מטוסי הגל הראשון חזרו כולם לבסיסיהם בשעה 9... הוא היה כחולם. ההגיון אמר לו כי חישוביו נתאמתו, אבל הרגשתו סירבה להשלים עם זאת. זה היה משהו גדול ועצום מכדי שיוכל ל,,בלעו" בבת אחת, ורק למחרת בבוקר "השלים" עם העובדות. בימי המתוחות שקדמו למלחמה היה הוד כמעט בודד בהערכתיו האופטימיות. ראשי המדינה ואחדים מן האלופים גילו מדה של ספקנות. התוכנית נראתה להם נועזת מדי, אם תכשל הם אמרו היא תגרור הרס. לדעתם היתה זו תוכנית הרפתקנית שעובדה ע"י צעיר נלהב. הערה זו לגבי גילו קיבל הוד דווקא בסיפוק, כמחמאה.
 "חרב שלוחה" עמ' 29**

איך אני על הנתיב?

...קהיר מערב. עצם השם מרטיט. אחד השדות החשובים של מצריים, בטווח ראייה של קהיר ושל... 5 סוללות סאם2... נתנו לנו 5 דקות לתיכנון הטיסה, ויש לזכור שהטיסה לשם קשה. ראשית על הים ואח"כ על הדלתא, אזור שממש אינו ניתן לניווט-מגע. טוב שלא ניתן זמן רב לתכנון כי פחדתי לחשוב, הרגשתי מין תחושה משונה שלאחר מתח מפורק... תיקון ימינה, ס. טוען שהמצפן סוטה ב20- מעלות. לך נווט על הים עם מצפן כזה?! שקט, הים כחול אין גלים, מעט אובך לכיוון דרום-מערב... ולפתע חוף, חוף, חוף, איפה לעזאזל? אוניות משמאלנו, מצריות או בדרכן לתעלה? 5 שניות להחלטה. החלטתי לפי מספרן שהן אזרחיות. מפליא איך אנו על הנתיב! . . .

בטאון חיל-אוויר מס' 74 עמ' 94

החידה - המצפה לפתרונה

אבל כבר עתה ניתן לקבוע כי המפתח לנצחון הישראלי במלחמת האוויר ב5-ביוני נתון בעובדה שמאות המטוסים המצריים לא היו מפוזרים. כשהופיע הגל הראשון של המטוסים הישראליים מעל שדות התעופה המצריים, הוא מצא את מטוסי האויב ערוכים שורות-שורות, מטרה 'יושבת' והטייסים - הרחק-הרחק במעונותיהם או במועדוני-הקצינים, במשך כל ההתקפה הראשונה, על השדות המצריים דווחו טייסי חיל האוויר הישראלי רק על 4--5 מקרים בהם ניסו ה'מיגים' להתרומם באוויר תוך כדי ההתקפה,

אכן אם יש חידה המצפה לפתרונה בנצחון הישראלי, היא זו : מה אירע ב5-ביוני בין השעות 8- ל- 9 - בבוקר, שגרם לכך כי 80% ממטוסי חיל האוויר המצרי יהיו מקורקעים בשדות התעופה שלהם, שאננים וחסרי דאגה ?

"ששה ימי תהילה" עמ' 79

הקפה הגורלי

(הכתבה נכתבה על-ידו במלון קאהירי בו נכלא)

...בשלב מאוחר יותר, הגיע לבית מלוננו אמריקני, שהוא תושב. מצרים זה זמן רב. הוא סיפר על שיחה עם קצין בחיל האויר המצרי, ידידו האישי זה שנים. הקצין היה מוכה תדהמה. הוא סיפר כי באותו בוקר גורלי, בשעה 9 בבוקר, ישבו כל הטייסים בבסיסו המרוחק כ-100 ק"מ מקאהיר, בחדר האוכל של הבסיס, כשהם לוגמים קפה להנאתם, כשמכשיר המכ"ם סגור!
 "מעריב" י"ח. סיון תשכ"ז
 מתבוסה גדולה להונאה גדולה / דוד קוק

המטה המצרי מרחף באוויר

"./ האלוף הוד נזכר ביום אפוף ההוד של נצחון חיל-האוויר, מה עשה יריבו בשעות המכריעות?
 "היה זה בשעה 4 בבוקר. השחר החל מפציע בסיני. צדקי ציווה על 12 מטוסים מצריים לסייר בשמי סיני בקרבת גבול ישראל.
 "משעה 4.15 עד שעה 7 יצאו מדי הצי שעה עוד שלשה סיורים של 12 מטוסים כל אחד מעל לים ומעל לתעלת סואץ. צדקי לא יכול לדעת שברגע ההוא כבר החלטתי להתקיף לאור היום, ב-4.45 בדיוק.
 "אגב הוא עשה לנו הפתעה בלתי נעימה ביותר יומיים לפני המלחמה. הוא הוציא מבסיסהם בסיני ב-3 ביוני שתיים מחמש הטייסות של מטוסי 'מיג 19' ומיג 21"
 השופטים המצריים האשימו את צדקי בכך, שבילה את הלילה מ-4 ל-5 ביוני בנשף עם רקדנית אחת. לדעת האלוף הוד זוהי השמצה. "נכון הוא שצדקי נענה להזמנה של קציניו ובא לנשף טייסים בבסיס אינשאס ב-4 ביוני, אך גם אני הייתי בנשף טייסים באותו מועד".
 הסיפור בדבר הרקדנית הוא דמיוני לחלוטין, צדקי נמצא ב-5 ביוני, בשעה 7.30 בבוקר בצדו של המארשאל עמאר במטוס אליושין-14, בקרבת תעלת סואץ.
 "אני זוכר היטב את החרדה שחשתי ב-5 ביוני בשעה 7.30. מטוסינו התקרבו לחוף המצרי. פתאום אני רואה על מסכי הראדאר שלנו צללית של מטוס 'אליושין-14 בקרבת התעלה, שטס בדיוק לסיני, אי אפשר היה להזהיר את טייסי, משום שטסנו ללא קשר רדיו כרי לא להתגלות.

"המטוס 'אליושין-14' עלול היה לגלות את מטוסינו ולהביא לידי אזעקה בבסיסים המצריים. המטוס נסה לנחות בביר-גפגפה במדבר סיני, אך היה מאוחר מדי. פצצותינו כבר הרסו את המסלול. המטוס חזר על עקבותיו וכעבור שעתיים נחת, כנראה בשעה 9.45 בנמל התעופה האזרחי של קאהיר. מן המטוס יצאו המארשאל עאמר וגנראל צדקי וקציני המטה הכללי המצרי, שהיו בסיני בסיור האחרון שלהם".

"מעריב ג' אדר תשכ"ח

אלוף הוד : אני מוכן לצאת לקאהיר להגן על גנראל צדקי / א, דן

אלוף הוד - נכנע

אלה הם טייסי חיל האוויר הישראלי, מי שזכה להכירם מקרוב לא הופתע בתום המערכה בת 60 השעות למשמע הספור הבא, שסופר ע"י שר הבטחון, רב אלוף משה דיין : "כל המטוסים שלנו חזרו שלשום מן הפעולה, שהשמידה את חיל-האוויר המצרי - עם פגיעות שבאו כתוצאה מהפעלת תותחים נגד מטוסים ונשק קל אחר - ממש כמו בוויטנאם", גילה השר. "כששבו המטוסים לבסיסם, החליט מפקד חיל-האוויר כי כדי למנוע פגיעות נוספות שהן תוצאה מטיסה נמוכה, לצייד את המטוסים בפצצות ולא בטיילים, ואז יאלצו הם לטוס בגובה רב. אז הודיעו לו הטייסים שהם 'ימרדו' אם יאלצו לטוס בגובה רב ובכך להימנע מלסייע לכוחות הקרקע".

"מכיון שהמפקד רצה להמשיך בתפקידו" - סיים דיין בחיוך את ספורו

–
 "הוא נכנע לטייסים, אבל אמר להם : "טוב, לפחות תטוסו יותר מהר
 ?!"

"היום הקצר ביותר" עמ' 50

אש תופת

בטייסת ה"פוגות", שרוכזה בבסיס אי-שם בדרום, היה היחס בין טייסי מלואים וטייסי צבא-הקבע בערך ארבעה לאחד, בין האחרונים בלטו צעירים, סגני-משנה "ירוקים" שהוצבו לטייסת ישר מקורס טיס, לא חלמו שכה מהר יוטלו למלחמה. על מבצעי הטייסת סיפר 'ותיק',

שבימי שלום הוא משמש טייס 'בואיגג' ב'אל-על' ואשר מסיבות מובנות בקש להישאר בעלום שם.

" / "ובכן, ביום שני בבוקר הרכיבו את הראקטות לכנפי המטוסים ואמרו לנו שזהו זה. יצאנו לתקוף עמדות תותתים לאורך כל הרצועה וברפוח, אום-כתף ואל-עריש. היו אלה בעיקר עמדות תותתים אבל גם תחנות ראדאר ולאחר מכן גם עמדות מבוצרות, טנקים ושריון.

בגיחה הראשונה ירו עלינו אש-תופת. **שמונים אחוז מהמטוסים חזרו פגועים. צריך לדעת, שאנחנו מתקיפים בגובה הנמוך ביותר ובמהירות הקטנה ביותר, עד 200 קשר. דבר זה מאפשר לנו פגיעות מדויקות לגמרי, אך גם מקל על אש הנ"מ של האויב וזה ירה בנו אפילו בתת-מקלעים. בהתקפה הראשונה, אתה מבין, הם עדיין לא נשברו. חזרנו ותקפנו במשך כל היום. זה נמשך משמונה בבוקר ועד לאחר שש בערב...**

"אנו הלוחמים" עמ' 45

עם לוחמי האוויר / דני מנדלסון

כולם חזרו בשלום

(מפקד טייסת הליקופטרים, רס"ן אליעזר)

... / היו לך אבידות ?

"לא היו אבידות ולא היו נפגעים, אף כי השתתפנו בהרבה מבצעים קשים. מבצעי הצלה נועזים, חלוץ טייסים משטח האויב. **כולם חזרו בשלום, אפילו עם כלים פגומים, עם מיכלי-דלק דולפים. היתה זאת הפתעה לטובה להיווכח, שכלי גדול כזה, עם כל-כך הרבה חלקים נעים, גלגלי שיניים ומי יודע מה, שכל אחד יכול לשתק את מהלכו, יכול לשאת כל-כך הרבה פגיעות. יש הליקופטרים שחזרו מנוקבים כמו רשת, מעבר לכל תקנה. אבל חזרו...**

"דבר השבוע" מס' 26 שנת 67

פעם טייס תמיד טייס/רות בונדי

הנצחון האגדי ביותר

גנרל מארשאל מסכם את נתוח המערכה בת 6 הימים כדלקמן :

"תוצאות המלחמה הזאת... ואם לא ישלל מישראל עוד פעם פרי הנצחון החוקי, תירשם מלחמה זו בקורות הימים כמלחמה ראשונה, שבה יכול לומר המנצח : יותר מכל הצלחנו הודות לשמוש בחיל האוויר"... (מ)

דינקן סנדס, לשעבר שר המושבות של בריטניה, הגדיר את תוצאות המערכה כ,,נצחון האגדי ביותר בהסטוריה"...

פרשנו הצבאי של "אובזרביר" הלונדוני, פטריק אודונובן, קבע : "נצחון בקנה מידה כזה אין לו אח ודוגמא בהיסטוריה המודרנית... והוא מסיים : "דומה כי הערבים לא למדו מאומה. מטוסיהם עמדו בשדות התעופה כמו במסדר כמעט. ישראל אבדה, כמובן, מספר מטוסים וטייסים, אך במחיר זה השיגה את הנצחון האוירי הפתאומי והמושלם ביותר בהסטוריה".

"היום הקצר ביותר" עמ' 93

הציר הצפוני

קרבוה צומת-רפיח/ כח השריון

בקרב זה תוכרע המלחמה

(על קרבות ההבקעה רפיח-אל-עריש)

'זה נועד להיות הקרב הראשון במלחמה, על הקרקע, אנשי ידעו', סיפר טל אחר-כך, 'כי בקרב זה תוכרע המלחמה, ואפשר שתלוי בו גורל ישראל:...

בפרוס המערכה, אמר טל לפקודיו 'אם רצוננו לנצח במלחמה, שומה עלינו לנצח בקרב ראשון זה, יש לנהל אותו ללא נסיגה, יש לכבוש כל יעד ויעד - ויהיה אשר יהיה המחיר באבידות, עלינו להצליח או למות".

"מלחמת ששת-הימים" עמ' 82

בקושי - אחד לאחד

מאחר שנאסרו סיורי קרקע ואויר, כדי שלא לגרום למלחמה עקב תקרית, לא היו לאלוף טל ידיעות מדויקות על מיקומם של שדות המוקשים ועל מערכת החפירות והביצורים המצריים. לכן יכול רק לקבוע עקרונות כלליים לתכניתו, ואלה היו תנועה והסתערות דרך הצירים שהאויב עצמו משתמש בהם, כדי להימנע ככל האפשר ממוקשים, איגוף והסתערות מאחור במקום שאפשר לעבור בחוליות, ושיתוק הארטילריה המצרית על ידי כל הסיוע ההתקפי שיתן לאוגדה חיל האויר.

האלוף הכין את מפקדיו לקרב הבקעה קשה, לקרב שחיקה היחס המקובל הוא שלושה לאחד, אפילו חמישה לאחד, של התוקף אויב מחופר ומבוצר וערוך להסתערות נגד. והנה נפלה אוגדתו בכמות מהכוח המצרי שבגיזרת ההבקעה שלה, לכל היותר יכול היה לקוות כי בתמרון נכון יגיע להעסקת כוחות האויב ביחס אחד לאחד.

"חשופים בצריח" עמ' 156

עם הראש אל הקיר

.../ לא, אין זה מוצב מסויים הנראה לעין כמו 'מר אליאס' בואכה בית לחם. או כמו 'הגבעה הצרפתית'. היכן מתהילים המתחמים המבוצרים הללו והיכן הם מסתיימים. אתה ניצב מול שטח חולות גבע מכוסה צמחית מדבר דלילה. לפתע מתברר לך כי אנשי השריון אשר פרצו כאן בציר הצפוני והצנחנים אשר עמם עמדו מול מרחבים שאין רואים את סופם, זירת הקרב נתמשכה על פני עשרות קילומטרים מרובעים. לפניך אין-סוף תעלות קשר מדופנות בטון או לבנים, מצדיות בטון, בונקרים משוריינים, עמדות נ"ט מוסוות, גדרות תיל ומוקשים לאין קץ וטנקים. מאות טנקים לאש ולמכות נגד. כאן התחוללו קרבות ההבקעה הנוראים. צה"ל אשר טיפח ימים רבים את 'הגישה העוקפת', את ערמת ההפתעה, הועמד בגזרה זו בפני ההכרח 'ללכת עם הראש אל הקיר' לא פעם ולא פעמיים. אתה נוסע לאורך הציר הצפוני בואכה אל-עריש ומתקשה להאמין למראה עיניך, ובעודך אוסף נשימה ושומע מפי אנשי השריון את ספור האש והדם אותו יום, וכבר אתה עומד מול הג'יראדי.

אתה ניצב מול מתחמים שאין לעקפם. אוקינוסים של דיונות מזח ומזה, אתה חייב לנוע על ה'ציר' עצמו; כביש אספלט צר. שקט כעת, כמו בית עלמין ענק. רק המחשבה מפחידה אותך. פתע אתה מצוי ב'שטח הריגה', במקום אשר נבחר מראש להשמיד את שארית הכוח הישראלי שהיה מצליח לפרוץ את המתחמים הקודמים.

אתה נעצר הנה הכביש ומעברו סוגרות עליו הגבעות ובינו לבינו המוקשים. כל סנטימטר שבו מטווח לאש ארטילרית, לאש שטוחת מסלול של עשרות תותחי נ"ט ומקבי"ם ובזוקות ומאות מקלעים ואלפי רובים אוטומאטים.

"למרחב" י"ט תמוז תשכ"ז
אחריהם במדבר / ח. גורי

היה יכול להיות "פלונטר" רציני

[א]

[סגא"ל ברוך הראל, פינקו, סמח"ט חטיבה שבע]
." / יום לפני המלחמה ממש שיגעו אותנו בהזזת כוחות, נסענו לפה,

נסענו לשם, וחוזר חלילה, חשבתי שנגמור את המלחמה בתנועות כאלה. בחמישה ביוני, כאשר העניין התחיל, התחלנו לזוז, ואני ודאתי את זרימת הכוחות לעבר הגבול, זאת עבודה שגרתית למדי, אבל אם השדרה לא נעה כמו שצריך, או שטנק אחד מאבד את השדרה או מתקלקל, **זה יכול לגרום פנצ'ר רציני**. התנועה התנהלה בסדר גמור ו הגעתי עד לצריף של האו"ם דרומית למגן, וכאן התחילה הפגזה צפופה מן הצד המצרי. **התחיל להיווצר "פלונטר" די רציני, חלק מן הטנקים נע, אחרים נתקעו ולא זזו, השטח היה ממוקש כולו, ראיתי שציר התנועה סתום**, ירדתי מן הזחל"ם שלי, כדי לאתר מעבר נוח לטנקים. מצאתי פרדס מוקף גדר קוצים בגובה שני מטרים בערך, ואמרתי לעצמי: אם הערבים מעבדים את האדמה, סימן שאין מוקשים. התחלתי לכוון את הזחל"ם שלי לעבר הפרדס. באמצע נכבה לו המנוע, קשרתי אותו לטנק, וגררנו אותו הלאה. כאשר נכנסנו לפרדס נפתחה עלינו אש שטוחת מסלול. שיתקנו אותה. הודעתי לשדרה כי מצאתי נתיב חדש ושאפשר לעבור דרכו - הפקק נפתח. לא ידעתי בדיוק היכן אני נמצא! הסתכלתי במצפן, ראיתי שהוא מראה לכיוון חאן-יונס.

"מעריב" י"ד חשון תשכ"ח

הסמח"ט הלוחם / ה. בשן

[ב](מתייחס לאותם כוחות)

עם מעבר הגבול נחתה על הטנקים המסתערים הפגזה ארטילרית, אולם לא

זו עיכבה את הפאטונים. הדרכים והשבילים היו ממוכשלים כדי ליצור מעברים הכרחיים, עליהם חיפו תותחים נגד-טנקים וחיילים מצויידים בנשק נגד-טנקי, חפירה נגד-טנק ביתרה את הנתיב עד לאמצע מימין ושוב לאחריה חפירה משמאל,

רכב יכול לעבור בנתיב זה רק בהילוך איטי כשהוא מתפתל בכביש הנה והנה,

רכב כבד, כטנקים, היה חייב לתמרן את המעבר במספר הילוכים קדמיים ואחוריים,

מלבד חפירות נגד-סנקים היו לאורך השבילים והכבישים מצדיות בטון, בהם חרכי

יריה למקלעים ולבזוקות, על אלה נוספו מוצבים כתתיים ומחלקתיים, בהם חפירות ועמדות, כל אלה היו מפוזרים בשדות ריקים ובשטחים הפנויים בתחנת הרכבת

לאורך המסילה, טנקים מצריים נסתרו בשדרות העיר ומאחורי

משוכות צבר.

אולם בכך לא נגמרו קשיי המעבר. הפאטונים המסתערים, שרצו להימנע מעבור בנתיבים המוגנים, חיפשו להם נתיבים שבשימוש יומיומי, ואלה הביאום לתוך כפרים שסימטאותיהם צרות, או לסימטאות הצרות של הערים, בני סוהילה וחאן-יונס ואחר-כך רפיח. אם נסתמו הסימטאות בפקקים יצאו הפאטונים לשטחים המעובדים, אבל גם אלה היו קשים למעבר. כי החלקות הקטנות מגודרות בגדרות אבנים, וסוללות-עפר גבוהות שעליהן משוכות צבר למגן מפני רוח וסחף, נמצאו לעתים מכשולים קשים ממכשולי הצבא המצרי.

"חשופים בצריח" עמ' 169

טעות בהערכת הכוחות

[א]

אל"מ שמואל נוכח כי היתה טעות בהערכת כוח האויב בתאן-יונס. חנתה שם חטיבה, לא גדור כפי ששיערו באוגדה. על בני סוהילה עצמה הגן גדוד, תכניתו המקורית לא התחשבה בכוח כזה, הוא החליט לשנות את התכנית תוך מהלך הקרב. תחת שיעקוף גדוד הסנטוריונים של ש/10 את חאן-יונס מדרום, לשם קרב אש מטווח רחוק עם מתתם רפיח יסתער גם הוא על חאן-יונס, מיד הכין אל"מ שמואל התקפה חטיבתית.

שם עמ' 172

[ב]

חלקו של ש/10 שהוטל להתקפה על חאן-יונס עלה על המוצבים בדרומה של העיר והתקדמותו הואטה במעבר הכרחי, הגדוד בהנהגת המג"ד נכנס למבוי שאפשר לצאת ממנו רק בדרך אחת, וזו חסומה בתותחים נגד-טנקים, מוקשים, עפולי-בטון וחמורי ברזל שעליהם מומטרת אש מקלעים, בזוקות וארטילריה . . .

שם עמ' 175

אחד הרגעים הקשים

[ג]

(המח"ט נותן שתי פקודות למפקד הסיירת, אורי).

/ .. האחת, צוות הסיור שבפקודו ינוע על הכביש ויצור מגע עם הצומת

כדי לאמוד את כוח האויב המופקד עליה. אם ריקה הצומת, כפי שנטה אל"מ שמואל לחשוב, ימשיך הצוות לשייך זוייד, וכשנים עשר

ק"מ מהצומת.

צוות הסיור יצא לדרכו, שני פאטונים, שלושה זחלים וארבעה ג'יפים.

מאה

מטר לפני הצומת נפתחה עליו אש חזקה, מפקד פלוגת הסיור סרן אורי הבחין במוצב שהיה פרוס על הקרקע, מחופר ומוסווה. המוצב היה נעלם כליל מעיניו

לולא האש שגילתה אותו. סרן אורי הודיע לאל"מ שמואל כי הצומת

תפוסה

וכי לפי הערכתו היא מוגנה היטב, אחר-כך אבד הקשר עם סרן אורי.

כי מיד

היה עליו ללחום על חיי הפלוגה.

חשופים בצריח עמ'48

[ד]

חבורת הפיקוד של אל"מ שמואל הועתקה לקרבת הצומת במיבתר,

מקום בו

חותך הכביש גבעת חול ועובר בה כבתעלה פתוחה. כקילומטר וחצי

מהצומת,

ערך אל"מ שמואל את תכניותיו. הוא נוכח כי בצומת חונה כח רב.

כאן השיגו המצרים הסוואה מושלמת, הקרקע היתה אדמת חול קלה

גלית, מכוסה עשביה מדברית, שיחי צבר ועצי קקיון. המצרים היו

מחופרים מתחת לפני הקרקע.

הטנקים הוסתרו במחפורות גדולות שמעליהן נפרשו רשתות הסוואה

שהעלימו

את הבור בו נקלע הטנק, עמדות תותחי נ.ט. נחפרו מאחורי עצי

הקקיון והוסו ברשת. אל"מ שמואל הבחין כי תותחי הנ.ט. ירו

במטחים של חמשה תותחים

בבת אחת. כך צמצמו את אפשרות ההחטאה. והקשו לאתר את

מקור האש לפי ההבהק. / אל"מ שמואל היה באחד הרגעים

הקשים במלחמה.

כפי שהוברר אחר-כך היה מערך הצומת, המערך המצרי החזק

בסיני, החולש על צומת יכול לפרוץ לסיני בצירים אחדים. טבעי איפא,

שהמצרים יגוננו עליה בכח רב, אבל אל"מ שמואל לא שיער שיעשו

זאת על הצומת עצמו . . .

שם עמ' 182

ב"תזמון" מדויק

(בקרב על הצומת, אהוד הסתער יחידי כיון שפקודיו לא שמעו את ההוראה "אחרי")
 / הפעם שמעו את הפקודה, הפטונים נלוו אל אהוד בהסתערותו על היעד. מסירו הקודם ביעד ידע אהוד כי הוא עולה על מיגן הנ"ט עצמו. עתה כבר קרא היטב את הקרב. הוא חילק את המשימות כנגד תותחי הנ"ט והטנקים 'ט-34' שנגלו קרבים אליהם, תותחי הנ"ט המוצלים תחת הקיקיון רעמו במקהלה. שלושה פאטונים נפגעו ונעצרו. **הובטח לפאטונים קרב קשה. אבל ברגע זה הופיע בגב המתחם הסמג"ד חיים עם רוב הטנקים של הגדוד.** דרך החוליות באו, שם לא ציפה להם איש. בקלות וללא הפרעה של ממש תפסו עמדות ירי אל אחורי הטנקים המצריים המסתערים על אהוד ואנשיו. רס"ן חיים קרב לטווח 800 מטר ופקד "אש!" הפאטונים ירו, ותשעה טנקים מצריים עלו בלהבות בבת אחת. אחר כך החלו לפגוע בתותחי נ"ט, במשאיות תחמושת ובתותחי שדה.
 שם עמ' 186

אחרי המשבר בצומת, הסנטוריון דהר קדימה...

(הכוח של פינקה הסמח"ט) הצוות של הטנק שנדלק עלה על טנקים אחרים, ומפקדו תפס את מקומו של הסמל אורי, שנפצע ופונה אבל מראה הטנקים הפגועים והבוערים ליד הצומת, פניהם השחורים והכווים של החברים, הכניס היסוס לחלקיק של שניה בצוותי הסנטוריונים. **פינקו חש כי ההסתערות הגיעה לרגע של משבר. אם לא תתחדש עלולה היא להישבר.** קידם את הזחל שלו לעבר הצומת, קפץ ועלה על דפנות הזחל, תקע שתי אצבעות לפיו ושרק שריקה חדה לעבר שמאי, שריקתו נבדלה משריקות הכדורים, ומפקדי טנקים אחדים הסתכלו עליו, מנופף בדגליו לשמאי. שמאי קלט את הסימנים והרים את דגליו, בידיים חבושות תחבושת מאדימה. שמאי פקד על נהגו לנוע ראשון ולעבור את הצומת. הסנטוריון דהר קדימה, חתך את הצומת ועלה על הכביש. "אחרי בשדרה נוע, סוף". אמר שמאי ברדיו הפלוגתי, בלי להביט לאחור אם מצייתים לפקודתו.

קפיצת הסנטוריון של שמאי לתוך האש ודהירתו על הכביש חידשה את ההסתערות. הסנטוריונים מפלוגתו ומפלוגות אחרות שהגיעו בינתיים לצומת,

דהרו אחריו כברווזים אחרי אמם. "כל המהירות, כל עצמת האש לכל הכיוונים!" קרא פינקו ברדיו הפלוגתי ותפס מקום רביעי בשדרה הממהרת.
שם עמ' 159

קרבות צומת-רפיח (כח הצנחנים והשריון הנלווה אליהם)

לחימתו המופלאה של גולדי מהצנחנים

(גדודו של טיבי עולה על חטיבת חי"ר מצרית מאחור. נתקל באש חזקה.

שלמה, מאנשי היחידה מספר על לחימתו של גולדי).

" . . . הוא עבד כמו 'מכונה משומנת' וירה תוך כדי נסיעה מהירה אל מקורות האש של האוייב. תרמילי מקלעו התעופפו לכל עבר ומסלולי כדוריו היו לנתיבי

מוות לעמדות מצריות רבות, ירה ביעילות ובחסכנות. לא הקדיש לעמדה יותר מאשר מות כל חייליה, אבל העמדות היו רבות והמצרים 'כחול אשר על שפת הנילוס' באחד המקרים הבחין גולדי בצד הזחל"ם בשני חיילים מצריים שניצבו

קרוב מדי מכדי לירות עליהם ב-0,5 הרים במהירות את העוזי האישי שלו, החזיקו כאקדח, ופלט צרור קצר, הסתכלנו לצד מופתעים וראינו שני חיילים מצריים גוססים. אחד מהם אחז בידו רימון, שהתכוון החייל המצרי להשליך לעבר הזחל"ם שלנו.

הגענו לתעלה המבוצרת של המצרים וראינו שם כשלושים חיילים מצריים נסוגים בסדר ולפי הכללים כשהם יורים לעברנו. כיוונו את האש לעברם והם השיבו אש. המקלע שלי נפגע מפגיעה ישירה והתפוצץ, הגלגל הימני של הזחל"ם התפוצץ, הדופן שלידו התעקם והזחל"ם כולו יצא מכלל שימוש, היינו במצב

קצת לא נעים, אך גולדי כיוון אליהם בקור רוח מוזר, שמעולם לא גילינו אצלו

עד הנה, את המקלע המקל"פ וחיסל את כולם עד אחד".

הזחל"ם שלנו יצא מכלל פעולה, לפחות עד עתה, סגן זאב פקד

לרדת ממנו

ולטהר את התעלה ברגל. רק התקפלנו מהזחל"ם והרכב תטף פגיעה ישירה מפגז נ.ט. ותלקים רבים ממנו התרסקו לרסיסים. ואולם הסתבר שה-0.5- נשאר במצב תקין. גולדי ניגש לסגן זאב וביקש ממנו לעלות על הזחל"ם הפגוע, ולירות מהמקל"פ לעבר מגננית הנ.ט. של האויב. בכך יוכל לחפות על כוח שיעלה על המגננה וינסה לשתקה. גולדי קיבל את האישור המבוקש. הוא זינק במהירות לעבר הזחל"ם הפגוע, בגדיו היו רויים בדם עצמו, ואולי אף בדמם של אחרים. הוא התקין איך שהוא את ה-0.5 כיוון אותו לעבר המגננה כשסביבו שורקים עשרות כדורים ומתפוצצים פגזים, ופלט אש תופת, אנתנו, בפיקוד סגן זאב התקדמנו לעבר תותחי הנ.ט. כשאנשיהם הורידו את הראשים לעמדות בגלל האש של גולדי, לאחר לחימה עיקשת של כמחצית השעה חיסלנו את כל המגננה"

ספורו של הקצין המצרי אבו נעים סולימן.

הקצין המצרי אבו נעים סולימן, מפקד פלוגת חי"ר, שנשבה על ידי הצנחנים בקרבות על ביצורי רפיח, התבונן גם הוא בלחימתו של גולדי, משנחקר אבו נעים כבר למחרת, סיפר לחוקריו הישראלים: "התקפת הישראלים היתה מצפון-מערב באה עלינו בהפתעה גמורה. אבל במהירות הפנינו את קני התותחים לאחור ופתחנו באש חזקה כדי להדוף את העולים עלינו. התותחנים היו מאומנים היטב והפגיעות היו מצויינות. **ראינו איך זחל"ם אחרי זחל"ם נפגע ועולה בלהבות, אבל לתמהוננו יצאו מזחלמי"ם פגועים אלה רוב החיילים והמשיכו להילחם ברגל כאילו לא אירע דבר.** משהתקרבו עוד יותר לתעלה המבוצרת הכרנו בחיילים הישראלים את הצנחנים. פחד-מה החל לכרסם בלב, ידענו שאלה לוחמים ללא חת, המסוגלים, בניגוד לכל מה שכתוב בספרים, לעלות להתקפה על כוחות הגנה העולים עליהם בהרבה במספר הלוחמים ובאיכות הציוד, אבל עדיין היינו בטוחים בנצחוננו וביעילות הביצורים שלנו.

קבוצה אחת של חיילים ישראלים ניסתה לעלות עלינו. ירינו לעברם אש כבדה, אחדים מהם נפגעו והשאר נסוגו, שמחנו, אך לפתע ניתכה עלינו אש חזקה מאד. אחדים מאנשי הנ.ט. נפגעו מיד. אנשי החי"ר טמנו את ראשיהם בתוך העמדות הרימות את ראשי בזהירות וראיתי לתמהוני על זחל"ם פגוע ואף עשן, חייל ישראלי היורה במקלע כבד לעברנו, נתתי הוראה לרכז את האש עליו. מאות כדורים הסתובבו סביבו אני בטוח שנפגע, אך המשיך וירה. בינתיים חדרו הצנחנים לעמדותינו והרגו את רוב החיילים. אני

הצלחתי לסגת לעמדה אחורית יותר, עתה הייתי בטוח שאנו נפסיד במערכה, אלה אינם בני אדם אלה שדים ועם שדים אין להילחם ואין לנצח, בסקרנות מהולה בפחד הפניתי מבטי מעמדתי החדשה לעבר אותו זתל"ם פגוע ולעבר אותו צנחן שירה משם במקלע, הלה המשיך בקומה זקופה לירות לעמדה נוספת שלנו. היה לידי צלף מצרי עם רובה טלסקופי. הוריתי לו לכוון בשקט לעבר אותו מקלען ישראלי ולגמור אתו. הצלף המצרי אכן כיוון את רובהו בזהירות רבה וירה. שמחה פרצה מגרוני, הישראלי נפל אל בטן הזחל"ם. עתה ידעתי שהשד אינו נורא כל כך. אבל מה זה? כעבור זמן קצר הוא התרומם כאילו חזר מארץ המתים והמשיך לירות כאילו לא אירע דבר. הדבר המסני. הנחתי את נשקי ונשכבתי בעמדה. ואז הגיעו צנחנים מאחור. הרגשתי בגבי את מגעו של קנה הרובה.

הייתי בטוח שמותי הגיע, אבל לא. שוב הם הפתיעו אותי. פרקו את חגורי, ובאמצע הקרב עצמו כשחיילינו יורים עליהם מכל עבר, חסו על חיי ולקחו אותי בשבי. הרגשתי כאילו רצון אללה הוא שאני אספר לישראלים ולמצרים ולכל העולם על קרבות הצנחנים הישראליים ברפיח". (אח"כ נפל גולדי מפגיעה ישירה בזחל).
 "פרשיות-גבורה": הצנחנים ברפיח / א. מילשטיין

טנקים בהשאלה

א.

. . . / בין כוחותיו של טיבי נמצא דני, מפקד הסיירת של הצנחנים . . . , לאחר שטיבי ואנשיו נכנסו למערך הגנה, אייש דני ששה זחלמי"ם ועלה אתם קדימה - צפונה - לעבר המיתתם המצרי, שהטריד כל העת את כוח הצנחנים באש מקלעים ומרגמות, בדרכו טיהר דני מספר עמדות מצריות ומוצבי תותחים, שעדיין פעלו ממרחק קרוב, משהגיע דני מרתק של כ-800 מטרים שהמיתתם נפתתה עליו אש טנקים עזה כל כך, שהורה מיד לאנשיו לסגת אחור, שעה שאחד הזחלמי"ם נפגע וחלק מאנשיו נפצעו. עתה היה ברור לדני ולמפקדי הגדוד, שנמצא לפניהם מיתחם מצרי חזק, בעל עוצמת אש רבה, שבכוחותיהם לא יוכלו לעלות עליו, וקיימת אפילו סכנה שהמצרים יפחתו בהתקפת-נגד ויסכנו את הגדוד כולו.

בינתיים התקדם פיחוטקה מאחור עם אנשי העתודה ויחידות של נחלאי"ם, כוח נ. נ, וג'יפי סיור, כשרכבו מטווח כל העת על ידי ארטילריה מצרית, פיחוטקה שנע קצת מאחור לא ידע שהחטיבה כולה סתתה קצת מהדרך המקורית, והתקדם בציר המתוכנן, תוך שהוא מבצע תמרוני תנועה שונים, כדי להימנע מפגיעות פגזי האויב,

ראה מרחוק עמדות שלמות. חיילים ותותחים ניצבים ללא תנועה, החיילים היו בערך במקום ממנו היה צריך גדוד הנח"ל המוצנח להתקיף ולקפל את מערך ביצורי המצרים. קשה היה להבחין אם החיילים שם הם ישראלים או מצרים. מרחוק נשמעו הדי התפוצציות ויריות ופיחוטקה התפלא על השקט והשלווה של החיילים שלפניו. הוא הורה לחייליו להתקדם ופקד לא לפתוח באש ללא פקודה מפורשת. ממרחק של כחמש מאות מטרים מהמוצבים נפתחה על הצנחנים הישראלים אש חזקה ופיחוטקה הבחין הפעם במשקפת בחיילים המצריים.

מאחור שמע פיחוטקה רעש מנועים. גדוד שריון ישראלי נע לכיוון הג'ירדי ואל-עריש. הוא החליט לנסות לקבל בהשאלה מספר 'שרמנים' כדי לעלות על המצרים, הסתבר שמפקד גדוד השריון היה חברו של פיחוטקה עוד מימי קורס מפקדי פלוגות והוא השאיל לפיחוטקה פלוגת שרמנים רק לרבע שעה, כיוון יישאני צריך לעלות על הג'יראדי". בסיוע פלוגת השרמנים עלה הכח על המוצבים הקיצוניים של קו הביצורים המצרי ותוך קרב של עשרים דקות טיהר את כולם.

דני, שחזר זה עתה מהתקפת הנפל על המיתחם הצפוני, הגיע למקום וניסה להשיג גם הוא מספר "שרמנים" כדי לעלות על המצרים המאיימים מצפון. אבל הפעם היו אנשי השריון עקשניים יותר. גדוד הטנקים המשיך להתקדם לעבר משימתו והנח"ל המוצנח נשאר שוב מול מיתחם מצרי חזק המפריד בינו ובין נקודת הריכוז בצומת רפית. לפחות המוצבים הדרומיים נכבשו על-ידי פיחוטקה", התנחמו הצנחנים, "וחדלה האש הטורדנית שניתכה משם".
"פרשיות-גבורה"
הצנחנים ברפית / א. מילשטיין

דני רקד מאושר

. . . / בשעות הצהרים המאוחרות הצליח אדם לקלוט באלחוט שיחה ממנה התברר לו, שהגדוד של טיבי נמצא במצב קשה וכי יש מיתחם מצרי מצפון המאיים עליו. אדם התקשר מיד עם פיחוטקה, והציע

להנחית על המיתחם המצרי מרגמות 120 מ"מ. פיחוטקה נתן את אישורו ועתה צריך היה יוחאי, קצין טיווח ארטילרי, שנמצא עם גדודו של טיבי לטווח את המרגמות מישראל.

בדרך אל המיתחם המצרי, כדי למצוא נקודת תצפית ולטווח את אש המרגמות מישראל על המיתחם המצרי, נפגע הזחל"ם של יוחאי פגיעה ישירה. יוחאי נהרג וכל המפות וציוד הטייווח הושמדו. דני נשאר עתה לבדו בג'יפ עם הנהג והקשר, הוא התקדם עד כ-500 מטרים מהמיתחם המצרי והסתתר עם הג'יפ מאחורי קפל קרקע. הוא היה חייב לטווח את המרגמות. ציוד לא היה בידו ולא היה ברור לו מה מקומו המדוייק מבחינה טופוגרפית. דני התקשר במכשיר הקשר עם פיחוטקה, שחנה במרחק של כק"מ דרומה ממנו ופיחוטקה העביר במכשירי קשר חזקים יותר שהיו ברשותו, את הנחיות הטייווח למרגמות שבכרם שלום. **הטייווח נעשה "על עיוור"** ובאמת - הפצצה הראשונה נפלה על גבעה מרוחקת כקילומטר מהמיתחם, דני 'תיקן' ב-1000 - מערבה. **הפעם, להפתעתו הרבה נפלה הפצצה בלב העמדות המצריות.** כדי לוודא שאכן אלו פצצות שלנו, נורו עתה בבת אחת 4 פצצות, וכל הארבע נפלו במיתחם המצרי עתה היה דני בטוח שהטייווח עלה יפה, והוא נתן הוראת אש. כעבור דקות מספר התחילו פצצות 120 מ"מ נופלות בקצב מהיר על עמדות האויב, הן נפלו בדיוק כל כך רב, שגרמו לבהלה רבה בין המצרים, וחיילי האויב החלו לברוח לבוסתן שניצב קצת מזרחה מהמיתחם. דני טיווח לשם סוללה אחת שרדפה אחרי המצרים.

השמחה היתה רבה, **דני רקד מאושר ממש וגם חיילי הנח"ל המוצנח הנצורים, שחדלו לפתע להרגיש ולשמוע פגזי אויב שנחתו עליהם ארבע שעות רצופות נשמו לרווחה,** אנשי המרגמות שמעו בקשר שההפגזה ממרחק כה רב עולה יפה והגבירו את הקצב, במשך עשרים דקות הורידו אנשי המרגמות על המיתחם כ-800 פצצות '120' ופיצחו בזה למעשה את עמדות המצרים...

"פרשיות-גבורה"

הצנחנים ברפיח/אורי מילשטיין

ממש ברגע

(פלוגתו של דני השתייכה אף היא לכח השריון המסופח לרפול נלכדה במארב קשה של טנקים מצריים. חמישה מתוך תשעת הטנקים נפגעו, מצב הדלק שלו היה חמור וכח הטנקים המצרי החל לסגור עליה, פלוגתו של עמוס נעה לחלצו)

עתה נותרו לפלוגה רק ארבעה פאטונים תקינים, אבל כעבור עת קצרה שמע דני את עמוס מודיע לו בקשר כי הוא נע לכיוון הצומת ומבקשו להזדהות ברימוני עשן, הטיל דני רימוני עשן צבעוני, אבל העשן נצמד לפני הקרקע ולא היתמר, ירה דני רקטות, הוא המתין לעמוס, בינתיים התעצמה הפגזת המרגמות הכבדות עליו ומלאי הדלק שלו הלך ואזל.

י, / . . . עמוס ראה את הרקיטות שירה דני, וזה ראה את תשעת הפאטונים הדוהרים לעזרתו. הוא הזהיר את עמוס כי באגף ימין שלו, בטווח 1500 מטר, נמצאים טנקי אויב שאותם אין הוא, דני, מסוגל להשמיד, כי נסתרים הם בשטח מת לגביו,

עמוס פנה ימינה הפתיע את הטנקים המצריים באגף, והשמיד שבעה הסטלינים

בכך הושלמה השמדתו של גדוד סטלינים / 3 באגף הדרומי של צומת-רפיח, הפגזת המרגמות על פלוגתו של דני, מדרום, התעצמה ממש ברגע שחמשת הפאטונים המסוגלים לנסוע נעו בשדרה לשמאלה של שדרת הפאטונים של עמוס.

"חשופים בצריח" עמ' 212

קוטל הטנקים

(רס"ן עמוס. מ"פ פלוגת 'פוטונים' שהיתה מצורפת לכח צנחנים של רפול.)

/ . . . בשעה הראשונה ללחימה הספיק לפגוע בארבע משאיות וחיילים שנמלטו ממוצב מרגמות והחליף את הטנק שלו, שהתקלקל בטנק אחר, מטנק זה, שנפגע פעמיים, ניהל עם הפלוגה קרב נגר 22[!] טנקים מצריים "טי-34". הוא השמיד כמעט את כולם - ונפגע פעם נוספת, הפעם פרצה דליקה בטנק שלו, והוא נכווה, אך הצליח לכבות את השריפה ונותר, לבסוף, לבוש מכנסים קצרים. כשהטנק

עוד בוער, הצליח לפגוע בטנק מצרי שפגע בו והעלה אותו באש, אחר כך עלה, עם הפלוגה, על חטיבה שלמה של חיל התותחנים ודרס בשרשרות שריונו כל מה שנקרה על דרכו. כך שותקה הארטילריה המצרית מדרום לכביש רפית - אל-עריש.

אבל בכך עדיין לא סיים עמוס את לחימתו באותו יום, הוא נתקל בשבעה טנקים מצריים, שאחד מהם, למרות שהיה פגוע, צידד את תותחו הישר אל הטנק של עמוס, בשניה האחרונה ממש הועלה אותו טנק באש, לאחר מכן ניהלה הפלוגה קרב נגד טנקי 'סטאלין' מצריים והשמידה ארבעה מהם, עמוס דהר הלאה, נתקל בששה 'טי-34' והשמיד גם אותם, לנקודת המפגש הגיעה הפלוגה שלו עם שבעה טנקים בלבד כל האחרים נפגעו או התקלקלו אי-שם בדרך. ועדיין לא סיים עמוס את לחימתו הוא נקרא לבוא לעזרת כוחות צה"ל הלכודים דרומית לצומת רפיח, ועלה עם הטנקים הבודדים שנמצאו ברשותו על חטיבת חיל רגלים ויחידות תותחנים.

"ידיעות אחרונות"

השעה הראשונה / א. הבר

כד השמן הקטן

בעצם מלכתחילה לא ידע סרן דני שהוא יוצר את המפגש ההסטורי בין הטאנק הסובייטי העצום והפאטון האמריקאי הצנוע ממנו, לא עם אחד או שניים, אלא עם 22 סטאלינים. כאשר עובדה חשובה זו נודעה לו עמדו לפקודת דני רק ששה פאטונים כשירים. הקליעים הראשונים של הפאטונים אפילו לא שרטו את קליפת השריון האדירה של הסטאלינים.

לפתע הבחין דני כי אחד הסטאלינים בוער, עובדה זו הפתיעה אותו לא מעט. כמו ראה את כד השמן הידוע. במשקפת ראה, כי מיכלי הדלק של הסטאלין הם שנפגעו... כהרף עין פקד דני על אנשיו לירות קליעים נפיצים ולכוונם למיכלי הדלק של הסטאלינים.

כדי להוסיף לטנק שלהם שעות מנוע נוספות ובכך להגדיל את טווח פעולתו, התקינו המצרים מיכלי דלק חיצוניים על סיפון הטנק, אלה אמורים לסייע לטאנק להגיע לזירת הקרב ולחסוך לו את הדלק בקרביו, הם אמורים להינתק ולהיזרק מסיפון הטאנק בטרם כניסתו לקרב. מסיבה זו או אחרת, וכנראה מסיבה אחרת לא ניתקו הצוותים המצריים את המיכלים הנוספים, החיצוניים, והם

נשארו על סיפוני הטאנק האדיר גם בשעת הקרב.
 תוך דקות אחדות היו 12 סטלינים בוערים כנר תמיד
 לזכר ולעלוי נשמתו של מי שנקראו בשמו. אחד מאנשיו של
 דני הדליק שבעה סטלינים בזה אחר זה, כל אחד בקליעה
 ראשונה, כעבור ארכה נוספת בערו עוד חמישה סטאלינים.
 "פרשיות-גבורה"
 סטאלין ודני / ש. טבת

גורל המערכה עדיין מוטל בכף...

[א]

ב-13.51 נדמה לאלוף טל, שאל"מ רפול סיים את
 משימתו והכריע את האגף הדרומי, שכן $1/3$ הודיע שהמתחם
 החטיבתי בידי ו הוא מתארגן. אלא שכאן התחילה התמונה
 להשתנות במהירות.

ב 14.05, קרא אל"מ רפול לאלוף טל: "טירה, כאן זברה נתקלתי
 בכוחות אויב גדולים. אני מנהל קרב קשה עם חבורת הפיקוד שלי,
 אני מבקש סיוע". המיקרופון נשאר פתוח לרעש ?

במקלט הרדיו שלו שמע האלוף טל את קולות הקרב של חבורת
 הפיקוד של אל"מ רפול. הוא החזיק ביד אחת את המיקרופון ובידו
 האחרת ירה בעוזי שלו באויב קולו של אל"מ רפול היה צונן כקרח,
 אולם גם ללא קולות הקרב ברדיו היה ניסוח הודעתו מרעיש למדי, כי
 ידע טל שלוחם נועז ומנוסה כרפול לא יכנה קרב קשה ולא יבקש
 סיוע אלא אם הגיע לקצה היכולת של הכוחות שלרשותו, **האלוף טל**

חש כי טרם הוכרע קרב ההכרעה בצומת, נראה לו שהמצרים
אוספים כח להטות את גורל קרב ההבקעה, אם

האגף הדרומי של צומת רפיח בידיהם, הרי שהצומת כולו
בידיהם, ואז ש', ששני גדודים שלה בשייך-זוויד ובתכונה
לתנועה לג'יראדי, מנותקת, אי אפשר יהיה לדחוף לה דרגים,
את הדלק ואת התחמושת. ש' עלולה למצוא עצמה במלכודת
קטלנית, בין הסדן המצרי שעודו מחזיק בצומת לפטיש
המצרי העלול לבא בצורה של תגבורת מאל-עריש.

לפי תכניתו היה רפול צריך לנוע עם פלוגת עין-גיל והיא היתה
 צריכה לשמש לו עתודה, לאחר שתוביל את $1/3$. רפול הגשים את

תכניתו גם לאחר שנלחמה פלוגת עין-גיל בסטלינים וסטתה מדרכה בתכנית. בזחלי"ם המעטים של חבורת הפיקוד שלו עלה רפול על מוצב מצרי שלפי התכנית היה צריך לכבשו בכוחות גדולים יותר. הכוחות המצריים במתחם שצ/1 נאחז רק בקצהו החלו להתארגן ולהשיב מלחמה חזקה.

החרדה לרפול ולאנשיו נוספה לתחושתו של טל כי גורל המערכה של היום הראשון מוטל בכף, הוא פקד על שלושה גדודים לרוץ לצומת, ומי שיגיע ראשון יכריע את המערכה; גדוד החרמ"ש של ש', אחד מגדודיו של אל"מ שמואל, משייך-זייד, וגדוד החרמ"ש של מ'.
"חשופים בצריח" עמ' 210

[ב]

ב14.30- דילגה חבורת הפיקוד של האלוף טל אל הצומת. על חבורת הפיקוד ירדה הפגזת מרגמות ואיש לא הבין מהיכן היא באה, בעיקר כשנמשכה ההפגזה גם לאחר שהודיע האל"מ רפול ב-16.01, 'הצומת בידי!' האלוף טל לא ידע כי פלוגתו של דני היתה נתונה להפגזה מדרום, ולא יכול לשער כי בדרום האגף הדרומי עדיין פועלים כוחות מצריים בהתנגדות עיקשת. עד כדי כך היה האלוף משוכנע שהוכרע הקרב שפקד על ראש המטה שלו אל"מ הרצל להורות ב-15.45 לאל"מ שמואל לפנות ולחזור לתנופתו מערבה. מאחר שכבר אין עזרתו דרושה לאל"מ רפול. קיומו של מתחם מצרי עיקש ולוחם הוחוור לאל"מ רפול ולאלוף טל בגלל הקושי לפנות את הפצועים של צ/1 ב-15.57 ניסה הליקופטר ישראלי גדול לנחות אצל צ/1 ארבעה קילומטרים מדרום לצומת ולא יכול, נורתה עליו אש חזקה, אז גם הובן מקורה של ההפגזה, תחילה על פלוגתו של הסרן דני ואחר כך על חבורת הפיקוד של האלוף טל באזור הצומת. נראה היה שכוח מצרי חוצץ בין צ/1 ליתר כוחו של אל"מ רפול על תוואי הכביש ההרוס מדרום לצומת, **הכוח החוצץ גמר אומר ללחום עד הכדור האחרון. צ/1 לא יכול לגבור עליו בכוחות עצמו ואבודותיו הלכו ורבו.**

שם עמ' 212

[ג]

"בן אחי נהרג" אמר אל"מ רפול לסא"ל אורי וצ/1 במצב קשה, מוכרחים להציל את צ/1 לשון זו של פקודה נבעה מכך שסא"ל אורי טען כי הפאטונים שלו כבר אינם מסוגלים לקרב, מאחר שהם נוסעים בטיפת הדלק האחרונה שלהם ובטנם כמעט ריקה

מתחמושת, בגלל המאבק על הצומת אי אפשר היה להניע את הדרגים אל הכוחות הלוחמים, אבל לשמע דבריו אלה של אל"מ רפול פקד סא"ל אורי על הפאטונים להתאזר למאמץ אחרון. רק שנים עשר פאטונים בלבד היו מסוגלים לצאת למסע הקרב האחרון שלהם לאותו יום.

היום פנה, ולהולכים דרומה האפיר, רק ברום עמודי האבק שהעלו הפאטונים הראשונים בשדרה ריצדו קרניה האדומות של השמש השוקעת.

הפאטונים נפרסו ונעו דרומה עד שגילו את המיתחם החטיבתי שירה עליהם, מפקד 1/צ סימן את מקומו, מאחורי המיתחם, ברקיטות. הפאטונים, נעו על המתחם המצרי עד שהגיעו לטווח 600 מטר מהיעד העקרי והחלו להשמיד מטרות נקודה ; טנקים, תותחים-נגד-טנקים, מרגמות, משאיות ונגמשים, הפאטונים צוו לחסוך בתחמושתם, כי לאחדים היו בתחילת הקרב רק חמישה פגזים, חשכה ירדה על המדבר. אבל רכוזי תחמושת מצריים שנפגעו החלו לבעור, להתפוצץ בזיקוקים ולהאיר את המתחם. בהדרגה כוסה המתחם מדורות של כלים בוערים. הפאטונים שתחמושתם אזלה לחמו בצפריניים בשרשרותיהם עברו ודרסו ציוד ולוחמים מצריים.

ב-19.15 שתק המתחם המצרי, והפאטונים חברו עם 1/צ. הוחל בפינוי הפצועים בהליקופטר, שנחת לאור האבוקות, פצועים שהמתינו בסבלנות ובדומיה משעות הבוקר הוטסו לבתי חולים בישראל.

לפאטונים לא נותר דלק ולא לה שנותרה תחמושת היו שלושה פגזים בלפד.
שם עמ' 213

[ד]

(על גדוד הצנחנים שכותר) ...למעשה, מפקד-הגדוד שאנשיו השמידו את הארטילריה המצרית ...הוא אשר היה הראשון שפרץ את טבעת-הכיתור, הוא הגיע ברגע האחרון ממש. כמעט ואזלה התחמושת בטנקים הישראליים. התגבורת הטתה מיד את כפות המאזניים, והישראלים גברו על כל החטיבה המצרית כולה, שהשאירה מאחוריה יותר מאלף חללים.

"מלחמת - ששת-הימים" עמ' 84

הקרב בשייך-זוייד

עשינו הסטוריה

... / סגן אלוף תל צור לא איבד את קור רוחו...

ובכל זאת ראיתיו נרגש קצת שלא כדרכו הדבר היה ב- 5 ביוני בשעה שש לפנות ערב בצומת. אל-מוסרה, שעוברות בו הדרכים רפיח-אל-עריש ורפיח-ניצנה. במקום התרכזה חטיבת צנחנים, ובכללה גדודו של יאיר, לאחר יום מלחמה קשה במוצאי רפיח, אמר לי יאיר בקול נרגש כמעט!
 "שמע, על זה צריך לכתוב, זה היה מבצע! לא יאמן".
 "על מה יאיר?"

'ראה, נלחמנו בשלוש חטיבות מצריות-- אלפי חיילים, טנקים מגננות נ.ט. ונ.מ. וארטילריה מכל הסוגים, ואנו שני גדודי צנחנים בסך הכל, כשלמעלה ממחצית הזהלמי"ם שלנו ואנשיהם נתקעו בדיונות ואי-אפשר היה להפעילם, ובכל זאת כבשנו את היעדים המבוצרים".

הוא הסביר את מהלך הקרב.

הגדוד שלנו התפרש על שטח שלמעלה מחמישה ק"מ, כולו חפור עמדות. שופע חיילים וטנקים ותותחים בקטע שבין כביש רפיח-ניצנה לאחר המפגש עם ציר "חנינה", לבין כביש אל-עריש ומוצבי שייך זוייד. המשימה המקורית שלנו היתה קלה יחסית - לכבוש מוצב ארטילריה מאחור, "אהוד" יחד עם נח"ל מוצנח, ולחסל מספר מוצבים חפורים בדרך רפיח - ניצנה. אבל בעוד שהנח"ל המוצנח עלה לבדו על כוח חטיבתי מלא ומרוכז, כבשו כוחותי - תאר לך, עם חמישה זהלמי"ם בסך הכל! - את מוצבי שייך זוייר, שלהם תכנן טליק שתי חטיבות שריון. עשינו הסטוריה! מי היה מאמין!..."

באחד השלבים של המערכה היתה מחשבה, שחיילי יחידתו של יאיר יחדרו אל מוצבי האוייב קשורים אל דופן טנק-חמישה חיילים בכל טנק-וכך יחדרו עם צנחנים למוצבים שבלב הדיונות. יאיר קבל את התוכנית המסוכנת כל-כך בשקט ובבטחה, וכך גם תידרך את פקודיו, אבל אחר-כך בוטלה הפקודה והוחלפה באחרת.

. , . / (בכניסה לכפר שאן מספר קצין המבצעים סגן יקי) ".
 "פרצנו לכפר דרך מה שנראה כשביל הראשי שלו. בכניסה נורו אלינו יריות מספר, ומאחורי בית שבעיקול הרחוב ראינו קבוצה של כעשרים חיילים חמושים במקלעים מכינים מארב. כיוונתי את ה-0,5 הוא פלט כדור אחד ונעצר משי כיוון אליהם את ה-0.3 גם הוא לא

עבד. גם ה-מ. ג. לא פעל. נשארנו במרכז כפר שן למעשה חסרי נשק כבר ובינוני והמלחמה רק החלה. מסביב שרקו כדורים. ראינו שהמחלקה המצרית, שכנראה אינה יודעת כי כבר גילינוה, מכינה את מטח האש שלה, יאיר התרומם ובשלווה האופיינית לו הוריד על המצרים צרור ארוך מן העוזי, גם אני ומשי הצטרפנו אליו מיד. וכן עשו גם הקשרים. היריות פסקו. . . ממשיך הסגן: "למערב כפר שן מתרוממת גבעה שלטת על האיזור. היא נראתה מבוצרת, ומיד הבחנו בה, בעמדות ובחיילים, זה היה אחד ממוצבי שייך זויד. יאיר פנה בכיוון הגבעה, כשהזחלמי"ם של יוסי מלוויים אותנו מן הצד במרחק ניכר למדי. הגבעה היתה מלאה שיחי גפנים, וביניהם היו חפורות עמדות הגנה, פרצנו בכיוון העמדות. בידינו היו עוזים בלבד ומעט תחמושת. לפתע ראינו קבוצה של 14 לוחמים מצריים - ארבעה סרנים, שלשה סגנים, השאר סגני-משנה וסמלים. הוברר שהגענו למוצב-מטה של יחידת ארטילריה. הקצינים יצאו מעמדות הפיקוד בשמעם רעש מנוע, ולפני שתפסו את המתרחש ושצנחנים ישראלים לפנייהם, הגענו אליהם. אך משום-מה עדיין לא ירינו, אלא שהם השליכו את נשקם - והיה להם הרבה יותר נשק משהיה לנו, גם מקלעים ורובי סער - והרימו את ידיהם לכניעה, יאיר נתן מיד פקודה לא לירות. לקחנו את הנשק והושבנו את הקצינים בצפוף, ידיהם על הראש. אחד הקשרים ובידו עוזי נשאר לידם, ואנו המשכנו לטהר את העמדות מסביב, היה זה מתחם ארטילרי חזק מאוד, שעלול היה לגרום לכוחותינו קשיים רבים, ואף לעמוד בהתקפת שריון מתוכננת, אבל התותחנים והשריונאים המצריים לא ציפו אף בחלומותיהם הרעים ביותר לפגוש צנחנים ישראלים בין הסוללות שלהם ביום הראשון לקרבות בשעה שהראדיו מקאהיר מריע על נצחונות! לכן גילו מסביב רק התנגדות קלה יחסית, רבים ברחו, חלקם נהרגו וחלקם נכנעו ללא קרב.

. . . / למחרת בבוקר, מספר סגן יקי. "יצאנו יאיר ואני, לסייר בשטח שנכבש יום קודם לכן. במקום ישב מטה חטיבת מילואים שהגיע בלילה, ולא הרחק ממנו היה עץ עבות וסביבו שפעת שיחים אחד מקציני המילואים עצר את הג'יפ ליד יאיר ואמר לו, שיש תנועה חשודה ליד העץ, במרחק שלושים מטר בסך-הכל ממטה חטיבת המילואים. יאיר ירד מהג'יפ, ניגש באיגוף לעץ והרים ענף יבש שלידו - וראה שני חיילי-קומנדו מצריים חמושים במקלעים כבדים על דורגלים קניהם מכוונים אל מטה החטיבה, בצרור אחד חיסל יאיר את השניים, הרים בשלווה עוד ענף - ושוב אותו מחזה, גם כאן חיסל באותו מצב שני אנשי קומנדו. ראו זאת עשרות חיילי מילואים -

מעשה כשפים ונסים ! הסריקה העלתה, שאלה היו ארבעת המצרים היחידים שם. יאיר פקד לאסוף את הנשק המצרי, בעצמו חזר לג'יפ והמשכנו הלאה. בדרך אמר כאילו אגב : "אני מתפלא, שקצינים, עשו בשטח כמה שעות ולא בדקו עץ חשוד לידם, "דבר" ב' אב תשי"ז, הלוחם השקט / א. מילשטיין

הג'יראדי מלכודת האש [א]

מתחם הג'יראדי הוא מעבר צר בין גבעות חול שאינן צליחות לרכב. הכביש מתעקל ארבעה-עשר ק"מ עד למבואות אל-עריש. בשלושה מקומות הקימו המצרים מוצבים משוכללים, שלושתם במיצרים של ים החוליות. האחרון כששה ק"מ לפני אל-עריש, המעבר הצר והנשלט קרוי בפי ישראלים ג'יראדי, על שם אחד ממיצריו. ב-1956 עברה בו חטיבתו המשורינית של האלוף חיים בר-לב. שמו של הג'יראדי הטיל מורא. גם ב-1956 נראה כבלתי עביר, מה גם שמאז שכללו המצרים ובצרו את המעבר הנשלט בתעלות בטון, בבונקרים, מקלעים ותותחים נגד טנקים עם כיסוי-על וציידוהו בטנקים ובתותחים נגד-טנקים לרוב.

על כן, כאשר הודיע פינקו למפקדת האוגדה כי עבר את הג'יראדי והגיע לאל-עריש, חשבוהו תחילה למהתל, ואחר כך היו משוכנעים שטעה במפה והוא מתכוון לשייך-זוייד, אבל פינקו לא יכול לטעות במפה, כי לא היתה לו מפה.

פינקו ועמו רק 17 סנטיונים ו-18 פאטונים נע במהירות לעבר הג'ירדי כשחזקה עליו פקודתו של אל"מ שמואל לא להסתבר בקרבות קשים ובאבידות.

רס"ן קפלן הוביל את השדרה הנעה במהירות, כששתי כפות ידיו חבושות והוא חוור מאבדן דם. אחרי פלוגתו של שמאי, שבתוכה נעה גם חבורת הפיקוד של פינקו על זחלים, נע צוות הסיור של הסגן אלי ועמו שני פאטונים, ואחריהם פלוגתו של הסרן אהרן. בזו נע גם הסגן

מוניץ שעינו נשפכה.

כשקרבו לג'יראדי פקד פינקו על כוחו לירות ארגז אש לכל הכיוונים. שמאי ראה טנקים מצריים בצפיפות רבה משני צידי הכביש, חפורים באדמה בעמדות אש כשתותחיהם מכוונים לפתחו הצר של המעבר. תותחים נגד טנקים ניצבו בסוללות מוסווים תחת רשתות, מרגמות מטווחות מראש על הכביש הוצבו בעמדות נסתרות בגבעות ועמדות של מקלעים ורובאים להם כיסוי ראש, כי תעלות קשר מבטון קישרו ביניהן, היו פזורות בגבעות ובמשלטים, בלא שתיראנה כלל לנוסע בכביש. צידי הכביש היו ממוקשים לכל אורכו של המעבר המוגן. הפתעת המצרים במתחם החטיבתי המבוצר היתה כה שלימה שלא ירו על הטנקים הראשונים שפרצו לתוכו בסופת אש ורעמים. הטווח בין הטנקים הפורצים לטנקים המצריים המחופרים היה 50 מטר בלבד. המצרים הסתתרו בבהלתם תחת רשתות ההסוואה, וראשוני השדרה הישראלית האמינו כי נעזב הג'ירדי עד כדי כך שסא"ל פינקו לא טרח להשמיד את הטנקים שחשבתם ללא מאויישים, ברצותו להשיארם שלמים לצה"ל, שלמים ומזוודים . . .

אולם כאשר הגיע צוות הסיוור באמצעה של השדרה לראש הגבעה, שונתה התמונה, בזחל של הסמל שובל סבר החובש צבי בינבול כי המצרים השכובים לצידי הטנקים והדרך מתים, **לנסיון ירה במקלע 0.3** הוברר כי החיילים המצריים עשו עצמם כמתים, ומשירו עליהם ברחו. כאשר ירד במורד הגבעה הפאטון של צוות הסיוור, נפגע בפגז נ.ט., שקדח חור בגלגלו המניע. הפאטון נסוג מיד כדי לצאת משדה האש, אולם ג'יפ של צוות הסיוור קרב אליו, כדי לשאול אם דרושה עזרה, והפגז השני שהיה מיועד לפאטון שהחל לנוע לאחור, פגע בג'יפ הרג את יושביו והבעירו באש. הזחל של הסמל שובל שנסע אחרי הג'יפ נפגע בפגז נ.ט. בשרשרתו הימנית.

הסמל שובל קרא לאנשיו לתפוס את נשקם ולקפוץ מהזחל, מיד עשו כך. כשנצמדו לקרקע פגע פגז נ.ט. בתא הלחימה של הזחל ופוצץ אותו על תחמושתו, הסמל שובל הוביל את אנשיו בריצה כפופה לאחור לשטח חסוי בחולות, והחל להשיב אש.

. . . / שדרת הסנטוריונים נעלמה, במקום נותרו רק ששה מצוות הסיוור, הסמל שובל פקד על האנשים, **כשעתיים היה עליהם להיסתר בשטח החול, תחילה מאש מקלעים שנורתה עליהם ואחר כך מאש מרגמות. בדרך פלא לא נפגע איש מהם.** הסמל שובל הבחין בתכונה רבה במתחם, דומה כי לחיילים המצרים ניתנו פקודות נמרצות, הם החלו להפעיל טנקים ולטווח תותחים. אכן, **אחר כך נודע מפי**

שבויים כי הצבא המצרי בג'ירדי צווה, להגן עליו ולהילחם עד הכדור האחרון. הסמל שובל הבחין, בג'יפ יחיד, דוהר אל ראש הגבעה, ובכך יוצא מהשטח המת ויחשף למוצב המצרי הראשון במיצר. אם יירד מראש הגבעה לעבר אל-עריש, ייכנס למלכודת אש שאורכה קילומטרים אחדים. היה זה ג'יפ של צה"ל שאנטנה גבוהה רעדה עליו, הסמל שובל יצא ממסתרו ורץ בכל כוחו אל הכביש והרים את ידיו בריגשה.

הג'יפ נבלם כשהוא חורק בצמיגיו את כביש האספלט, כשני מטרים לפני ראש הגבעה ומלכודת האש נעצר. ואז חזר בהילוך אחורי אל הסמל שובל בג'יפ נסע מפקד החטיבה, אל"מ שמואל, והוא הכיר את הסמל. תת-מקלע תומי שלו היה בידיו. בדרכו לכאן חש כי נעור המתחם, במשך קילומטרים אחדים היה עליו להפעיל את תת-המקלע ולהילחם עם חבורת הפיקוד שלו בחבורות של חיילים מצריים. הוא אשית הפיץ מחלקה מצרית, ביריות מהג'יפ הדוהר הוא תמה ושמח לראות את הסמל שובל.

"המפקד, אל תיכנס לשם, זו מלכודת אש" אמר הסמל שובל, הוא סיפר לאל"מ שמואל איך עברה השדרה של ש/10 בג'ירדי והמצרים התעוררו לפתוח עליה באש רק בסופה. לפי כל הסימנים חסום עתה המעבר ויהיה צורך להבקיע את הג'ירדי בקרב.

אם לא תבקיע ש' את הג'ירדי, יישארו שמונה-עשר הסנטוריונים והפאטון האחד, בתוספת זחלים אחדים וג'יפים, מנותקים מעיקר הכוח כשהם חסרים דלק ותחמושת תוך זמן קצר יוכלו המצרים לאסוף עליהם כוח עדיף ולחסל את החלוץ של אוגדת טל.

במלחמה זאת היה זה הרגע הקשה של אל"מ שמואל

ושל האלוף טל, לו דיווח שמואל על המצב. האלוף טל פקד על מ' שהיתה בציר החולות המקביל לכביש אל-עריש, להמשיך עם גדוד אחד לכיוון המקורי, לחסימת ביר-לחפן-אל-עריש מדרום לאל-עריש, ולפנות עם שני גדודים צפונה, לתקוף את הג'ירדי מדרום. בתכנית המקורית קבע האלוף טל שעל ש' ליצור מגע עם הג'ירדי, ואם יקשה להבקיעו, לשתף פעולה עם מ' בהתקפת לילה עתה החליט האלוף טל להפעיל תכנית זאת, אלא שגדודי מ' נתקעו בחולות, התקדמותם היתה איטית והזמן היה יקר, בגלל הסכנה שריחפה על הכוח המנותק בשערי אל-עריש, ובכן היה על ש' להבקיע את הג'ירדי בכוחות עצמה גם בשניה. "

חשופים בצריח". עמ' 215

[ב]

(אחרי שכח ה, סנטוריונים' עם הסמח"ט חצה את הגיירדי, התעוררו המצרים לפתוח באש על סוף הטור. בתוך כך נורתה אש כבדה לעבר מחלקת הסיוע שהיתה בסוף הכח). סמל המחלקה, מוטי שובל בן עינת, ניסה לרכז את מותר אנשיו ואת הפצועים ליד הכביש. אש מקלעים מטווח קצר אילצה את האנשים לטמון ראשיהם בחול: אך הגיע לאזניהם רעם מנועי הטנקים, עיקר העוצבה מתקרב והולך, מבלי לדעת כלל מה גדול הכח האורב כאן . . .

שובל זינק ממקומו ופתח בריצה. הכדורים דלקו אחריו אך הוא לא נפגע. עד שנעלם מאחורי תלולית. מולו היו ה'פאטונים' מתקדמים בבטחון, כשזחל הפיקוד בראשם, שובל הצליח לעצרו מחוץ לטווח תותחי המוצב ואל"מ שמואל פקד על 'הפאטונים' להתפרש.
"ששת ימי תהילה". עמ' 120

נצח וחצי

(פלוגתו של שמאי נכנסה למארב טנקים מצרים. ושמאי נפגע ונהרג)
"אחרי כן תפשונו את עצמנו בידיים. נשארנו שבעה טנקים. אחר-כך התברר שנכנסנו למארב מוסווה ומטווח היטב של 22 טנקים ט-55, הם היו מטווחים על הכביש, ירדנו לעמדות אש בדיונות, בקו-רכס אחורי, מדי פעם היה טנק שלנו עולה, צולף, ויורד מיד חזרה, הלך שם קרב אש חזק במשך שעה וחצי-נצח וחצי השמדנו 12 ט-55, הם לא פגעו בנו עוד, שאר העשרה נמלטו.
"במחנה" גליון ר"ה תשכ"ח
פלוגתו של שמאי במארב (המלחמה של דני מרידור)

טעות ? - לא טעות !

(הבקעה שניה של הג'רדי בוצעה ע"י ש/14 ופלוגה שהצטרפה "בטעות" אל הגדוד. הדברים הבאים מתייחסים לפלוגה זו)

[א]

(פלוגה מכח הטנקים שהיה מצורף לצנחנים, גזרה את המתחם שהיה מיועד לה, סטתה מיתר הכח ואבדה את הקשר עם הגדוד.)
 ג'יפ מגיע מהעורף אל עין-גיל ומפקד היושב בו אומר לו להחליף את התדר, עין-גיל מחליף את התדר במכשיר הקשר ושומע "נוע, נוע,

סוף".

זה היה מסוג הפקודות שמחבב עין-גיל. פלוגתו של עין-גיל נעה לצפון מערב, גדוד הצנחנים 1/צ פנה דרומה, כדי לאגוף את המתחם אותו גזר עין-גיל לרוחבו. השניים נפרדו ושוב לא התחברו. בתוכנית המקורית היה עין-גיל צריך לנוע לפני 1/צ לאורך תוואי הכביש ההרוס, כדי לקפל מדרום לצפון את מתחם האגף הדרומי של הצומת הערוך עליו. **עד היום לא נפתרה התעלומה מיהו שהורה לעין-גיל לשנות את התדר שלו קיימת סברה כי הוראה זו נועדה לפלוגתו, של גלעדי, שנותרה ללא מפקד ומוסר ההוראה טעה ומסר לעין-גיל.**

"חשופים בצריח". עמ' 200

[ב]

עם גמר הקרב איבד עין-גיל כלל את 1/צ. הוא ניסה להתקשר מחדש עם מפקד הגדוד סא"ל אורי, אבל לשווא. הוא זכר היטב את הדברים שסא"ל אורי אמר מפי האלוף טל. האלוף טל אמר, "שום דבר לא יהיה כמו בתכנית הקרב, כמו בעפרונות-השעווה הכחולים המסומנים על המפה. אבל זה לא אומר שהמצב רע, מי שלא יראה את שאר כוחותינו, מי שלא יהיה לו קשר ומשום כך לא יבין אח המתרחש, יסתער ויסמוך על כך שהאחרים עושים כמותו". **עין-גיל גמר להמשיך להסתער, והוא זכר שלפי התדריך מיגנן הנ"ט נמצא בכפר שאן, דרומה לכביש אל-עריש. לשם שם פניו, אלא שבמקום לכפר הגיע רחוק יותר, לשייך זויד לגיזרת פעולתה של ש', כאן הסיתו פינקו להצטרף אליו במסעו לג'רדי, אלא ש-13.00 חודש הקשר בין עין-גיל ומפקד הגדוד סא"ל אורי, זה פקד עליו, להמתין במקומו ולחכות לפקודות.**

[ג]

ש' היתה פרוסה על 40 ק"מ, מגדוד החרמ"ש בצומת רפיח עד ש/10 במבאות אל-עריש, **וכרסי הטנקים באל-עריש כמעט ריקים מדלק ותחמושת. ריכוז כוחות מצרי להתקפת-נגד באל-עריש עלול היה להמיט על ש/10 רעה רבה, אם לא יחושו אליו יתר יחידות החטיבה ודרגי האספקה שלה. אל"מ פקד על אהוד לעבור מהר את הג'רדי ולהתחבר עם ש/10 באל-עריש אהוד הוביל את הפאטונים שלו במלוא המהירות. בינתיים עסק אל"מ שמואל בהחשת הדרגים דרך הצומת לעבר יחידותיו בשייך זויד ומערבה ממנה. הוא עצמו**

מיהר בג'פ ליחידותיו הקדומניות. הוא השיג את הטנקים של ש/14 ובשייך זוייד ראה את הפטונים של עין-גיל.
 "רוצים להלחם? שאל אל"מ שמואל את עין-גיל "כן, המפקד".
 "אז הצטרפו אלי, לפאטונים של ש/14". "בלי הסכמת המג"ד המפקד?"

הקשר עם ת/01 לא פעל כדבעי, וסגנו של סא"ל אורי לא ידע להשיב תשובה ברורה. **עין-גיל הלך אחר ליבו והצטרף לש' ותפס מקום בשדרת הפאטונים של אהוד הממהרת אל הג'רדי.**

[ד]

(הפאטונים ניסו לבצע איגוף דרך החולות אך ללא הצלחה) רס"ן חיים (סמג"ד הפטונים) שמע באזניותיו את הסגן עמירם מעביר את פקודות מפקד החטיבה, אולם לא יכול היה להשיב לקריאותיו אליו, כי התקלקל משדרו. רס"ן חיים הורה לנהגו לחזור לכביש, **מהרהר במצבו הקשה של הגדוד, המג"ד נהרג שלושה מפקדי פלוגות חסרים, קצין המבצעים הגדודי, הסגן עמירם, פצוע גם הוא. אין בחטיבה טנק שאינו נושא שרטת מלחמה, ועתה מטיח הגדוד את ראשו במחסום אש איתן, מסובך בחוליות שמעברן שדה מוקשים, האור היחיד בתמונה הקוררת היה הצטרפות פלוגתו של עין-גיל לגדוד.**

במאמץ עיקש יצאו הפאטונים מהחוליות וחזרו לכביש. השטח המופגז דמה לחביתה מבעבעת. הפגזים הרקידו את פני הקרקע. לא כל הפאטונים חזרו לכביש, **בשמונה עשר אזל הדלק ומנועיהם כבו, במקומם נשארו עד שהגיעו הדרגים עם הדלק. אחרי חצות. פלוגתו של עין-גיל, שהייתה אחרונה בשדרה כשהגיע ש/14 למעבר החסום, הייתה עתה קרובה לכביש. עין-גיל שמע את הפקודות האומרות לחזור לכביש ולנסות לפרוץ את המתחם בכביש. אלה היו פקודות ששימחו את ליבו, מהפאטון שלו ראה חיילים אחדים של פלוגת החרמ"ש דבוקים לקרקע, מפחד ההפגזה. הדבר חרה לו. פלוגתו של עין-גיל הסתערה לתוך המתחם על ציר הכביש כשכל הגדוד; מחוץ לפלוגתו של קהלני, אחריה. הפאטונים פרצו כשתותחיהם ומקלעיהם יורים אש מהירה לכל הכיוונים.**

[ה]

(מתיחס כנראה לפלוגה הנ"ל). / בתנועה לעבר הכביש הגיע הכוח שלי ראשון, פקודות ברורות לא היו. **הגדוד היה באנדרלמוסיה. נסינו לאתר את עמדות האויב, בעוד שתפיסת העמדות על הכביש היתה**

קשה מאד. השארנו מאחורינו אנשי זחלמי"ם שנצמדו לקרקע בעקבות ההפגזה, האנשים רעדו כשהם דבוקים לקרקע, כמו הצמידו אותם בפטישים מראה שלא הוסיף בטחון. אנחנו הרגשנו קצת יותר בנוח בטנקים, אבל את מצבם קשה לתאר. תפסנו עמדות, והתחלנו לירות לכיוון צפון-מערב, העמדות היו צפופות מאוד הגיע הכוח של סגן מפקד הפלוגה, ולא נמצא לו מקום להתפרס. חלק מהכוח תפס עמדות לצדנו, בעוד שסגן מפקד הפלוגה, שלא ראה מקום להתמקמות, המשיך לנוע קדימה. כיון שראיתי שהמקום אינו טוב, **פקדתי. לנוע אחרי על הכביש, ללא כל פקודה ממפקד הגדוד או מגורם אחר. התקשרתי עם סגני הסתבר שהוא נע הרבה קדימה נענו אחריו, ולו נתתי פקודה להמשיך ולהתקדם, תופת כמו זו שנקלענו לתוכה קשה לתאר, ירו שם בתותחים, בנשק קל, מטנקים, מעמדות, ותוך כדי תנועה ועצירה לזמן קצר ניהלנו את המלחמה, תוך רצון להגיע לסוף המתחם. אחד הדברים הנוראים, שנראה כמו נצח בגיהנם, היה שהמיתחם לא נגמר. יותר מאוחר נסיתי לשחזר לעצמי את אותו קרב **ורק לאלקים פתרונים איך יצאנו משם בלי להיפגע.****

"על המשמר" כ"ט אלול תשכ"ז
מהפרדס אל הטנקים / יעקב דריה

מלחמת הטנק הבודד

(סרן יוסי, הקצין שבשער היליף). / . . . אנחנו הגענו לג'יראדי והסמח"ט כבר היה באל-עריש, "המח"ט ראה פתאום טנק פטון בודד עומד בשטח. אמר לי יוסי, לך תפעיל את הטנק. תפוס עמדה, פתח באש ותחזיק מעמד עד שיגיעו הכוחות שלנו רצתי ולקחתי כובע פלדה, ואת המצלמה, נשארתי בלי נשק האקדח נשאר בג'יפ שלי שנשרף, באתי אל הטנק ומצאתי אותו סגור. כשהבטתי למעלה חשבתי שהוא נטוש, אבל למטה ראיתי שחטף פגיעה ישירה. עליתי, דפקתי בכובע בצריח. מסביב נפלו כדורים ופגזים. פתח לי את הצרית סגן ד. שהיה חייל שלי כשהייתי מ"מ. שאלתי אותו "ד. מה קורה כאן?" והוא אמר: "פגעו בי עוד בצומת רפיח. הגעתי בקשי עד כאן. לא יכולתי להתקדם בקצב של הסיוור והתעכבתי כאן. פתחם נפתחה כאן אש. הפגזה לא נורמלית לא יכול לזוז, המנוע דומם, לא יכול להניע* סגרתי את הקופלה ואני מחכה עד שיבא מישהו".

. . . אמרתי לד. 'תניע! הוא היה נהג טוב. הצליח להניע. אמרתי לו

להתקדם אל הגבעה על זחל שחרק בקושי, לקחתי משקפת ונהיה לי שחור בעיניים.

ראיתי שם לפתות 30 טנקים. הטנקים לא היו חדישים אבל בטווחים של 300 מטר גם אלה יכלו לחדור. דיווחתי מה אני רואה, קצין הקשר אמר לי: "תחזיקו מעמד הפטונים עוד מעט באים". המשכתי לירות, בינתיים פגעו לי בטנק כמה פגיעות לא רציניות והתחילה ארטילריה רצינית, אהוד המג"ד הגיע לכביש, נסע משמאלי על הכביש, סימנתי לו כי לפניו יש אויב, הוא הרים דגל לאישור ובאותו רגע חטף פגז הוא עף למעלה ונהרג במקום.

שניתי עמדה באותו רגע הגיע מ"מ אחד מן הגדוד, הוא שאל אותי בידיים מה קורה. סימנתי לו לרדת נמוך בצריח, עוד לא הספיק לעבור בעמדה וחטף פגז מ-'ט-34' שעמד משמאל, הטנק שלו התלקח מיד. הנהג והתותחן כבר לא יכלו לצאת, הוא וסגנו קפצו עם בגדים בוערים . . .

/ היתה שם אוירה נוראה מג"ד נהרג, מ"פ נפצע, והאש המשיכה להיות חזקה יותר. המח"ט נתן את הפיקוד למפקד שערך הסתערות משמאל דרך שדה מוקשים, אני המשכתי לירות ונותרתי רק עם מחצית התחמושת. פתאם הרגשתי זעזוע עצום בטנק, פגז של מרגמה פגע בחלק האחורי של הצריח, הוריד את האנטנות ונשארתי בלי קשר, לא שמעתי כלום. שיניתי עמדה וראיתי לפני את הסתערות הגדוד שנכנס לג'ירדי. אורי עמד מאחורי ועשה לי סימנים לעצור. הסתבר שהמחט אמר לו לעצור אותי. לא הבנתי. נתתי לנהג פקודה לנוע והתקדמתי על הכביש, הסתבר שנשארתי לבד. פתאום הרגשתי להבה בפרצוף. פגע בטנק פגז בתובה מלפנים, חדר ליד הנהג, לא פגע בו אורי סיפר לי מאוחר יותר שראה טנק נוסע לבד, מרביץ אש לכל הכיוונים והתחילה לפנים ממש מנוסה, אולי 200 ערבים הסתובבו על המישור, ירו וברחו, בסך הכל היה מצב מאוד לא נעים, ד. אמר לי שכל פעם שהוא מזיז את הטנק הוא מרגיש שהשרשרת עומדת ליפול.

כשהגענו לאל-עריש בלילה, בדקתי את הטנק מבחוץ, גלגל מרכוב הלך לו מפגז ישיר שלא הרגשתי בו כלל. שני מנגנוני מתח הלכו. היה חור בתובה. שרשרת עמדה ליפול. הטנק גמר את המלחמה.

מוסף "מעריב" ג' אלול תשכ"ז
הקצין המחייך מהתעלה / אלי לנדאו

החלטה נועזת

כאשר רצה אל"מ שמואל להעביר את חבורת הפיקוד שלו, זחלים וג'יפים בג'ירדי, בעקבות ש/14 הדוהר שוב מצאו חסום. אש חזקה ניתכה על שדרת הרכב הרך ועל מפקד החטיבה בג'יפ. אש חזקה מדי, חשב אל"מ שמואל, משיוכל להעביר בה את הדרגים לשני גדודי הטנקים באל-עריש. לאלה חסר דלק. היו טנקים שהגיעו לאל-עריש כשהם נגררים בכבל על ידי טנקים שעוד נותרו במיכליהם טיפות דלק, כך אי אפשר היה לתקוף את הג'ירדי מעורפו.

חבורת הפיקוד נסוגה למקומה הקודם, בשטח שלפני הגבעה בפתח המעבר. אל"מ שמואל דיווח לאלוף טל על מצבו וביקש שיחזיר לו את גדוד החרמ"ש שהיה עדיין תחת פיקוד האוגדה ועסק בטיהור מתחמי רפיח. היה בדעתו של שמואל להבקיע בשלישית, בלילה, והפעם להחזיק את הג'ירדי פתוח בכוחות חרמ"ש שיטהרוהו. בינתיים הורה לפלוגת סנטוריונים שנשארה בשייך זוייד, וגם הגנה על הדרגים הראשונים שהגיעו לשייך זוייד, לנוע לעבר הג'ירדי. כאשר הגיעה הפלוגה אליו הורה למפקדה, הסרן אמיר, להיכנס לג'ירדי עם ערב בציר הכביש, לתפוס מאחז ולבתר את המתחם לשניים, כדי שהמצרים לא יוכלו לנוע בחופשיות ולתגבר מצד שמאל של הכביש לצד ימינו ולהיפך.

. . . / בקשת אל"מ שמואל לשגר לו את גדוד החרמ"ש היתה בקשה חמורה, פיתחת רפיה שקקה עדיין חיילים מצריים שהיו עשויים להתארגן מחדש באם יופסק הטיהור בטרם גמר. . . (אלוף טל ניסה להורות לחטיבה מ' לסייע לשמולייק אבל זו נתקעה בחולות ללא מוצא)

. . . / כאשר שמע האלף טל, כי גדודי מ' תקועים בחוליות וכי אין סיכוי לתדלק אותם במהרה החליט להטיל את גדוד החרמ"ש של ש' להבקעה השלישית של הג'ירדי. הוא הורה לסא"ל מכסי לנתק מגע בפיתחת רפיח ולרכז את הגדוד בצומת רפיח. היתה זו החלטה נועזה, שכן ניתוק מגע בלילה קשה וסבוך גם בנסיבות רגילות, מה גם שכאן היו קרבות הטיהור פזורים בתעלות ובמוצבים רבים על פני איזור נרחב. ההחלטה היתה נועזה גם מבחינה זו שעם יציאת גדוד החרמ"ש מפיתחת רפיח יותרו הדרגים העורפיים של האוגדה ובעיקר יחידת הרפואה שלה ללא הגנה מספקת באם יצליחו המצרים להתארגן ביחידות לוחמות מחדש.

כאשר ראה האלוף טל את סא"ל מכסי בצומת רפיח עם כל גדודו לא עצר ברגשותיו ונשק לו. סא"ל מכסי הוכיח, עד כמה מתורגל

ומהיר גדודו. האלוף טל הורה לו לדהור בכל המהירות לג'ירדי להצטרף לאל"מ שמואל ולהבקיע, תחת פיקודו, את הג'ירדי מחדש. לצורך קרב הלילה היקצה האלוף טל לסא"ל מכסי סיוע ארטילרי עם פגזי תאורה. עוד הורה לו האלוף טל, להישאר בג'ירדי, לא להתקדם לאל-עריש, ולנהל קרבות טיהור ולאבטח את ציר האספקה והפינוי של האוגדה.

"חשופים בצריח". עמ' 215

בדרך לא דרך

ב-21.10 היו העובדות בשטח כאלה : שני גדודי הטנקים של ש' ש/10 וש/14 היו באל-עריש מאחורי הג'ירדי החסום. גדוד החרמ"ש יצא לדרכו לג'ירדי, צ' נזקקה לשתים-עשרה שעות של התארגנות, ולא יכלה בשלב זה לסייע לקרבות האוגדה. מ' היתה תקועה בחולות ללא דלק. גדוד הפאטונים ת/10 פוצל לגמרי, חלקו, הפלוגה של הסגן עין-גיל, הצטרף לש', חלקו נועד לסייע לצנחנים של צ' וחלקו נותר כעתודה אוגדתית עם חבורת הפיקוד של האוגדה ועסק בתידלוק ותחמושת.

. . . / בינתיים קודמו דרגי הגדודים והחטיבה, והכביש הצר לאל-עריש נסתם בפקקים גדולים ליד צומת רפיח ושייך-זויד. מרביתן של פלוגות ההספקה היה רכב מילואים ומשאיות אזרחיות ללא הנעה קדמית. נהגיהם הקשישים נטו להיצמד איש למשאית רעהו, בכביש היו מכשולים מתוצרת המלחמה, זחלי"ם וטנקים שרופים, של האויב ושל צה"ל, מהמורות גדולות שחפרו פגזי מרגמות כבדות ופצצות מהאוויר. עד מהרה נחסם העורק היחידי לאספקה מהירה בפקקים גדולים, בהם משמשים בערבוביה מפקדות עורפיות, יחידות הנדסה, יחידות רפואה, יהירות חילוץ, רכב שרוף ופגוע ומשאיות אזרחיות נושאות תחמושת ודלק. נהגי המשאיות חששו לרדת מהכביש לשוליו החוליים, פן תתחפרנה בחול הדק, גדוד החרמ"ש נתקל בראשית דרכו ליד הצומת בפקק ענקי. המצב בכביש נראה מייאש, הצומת היתה חסומה לחציה בטנקים ובזחלים שרופים, ובמעברים הצרים שנתרו היו תקועים משאיות אזרחיות ורכב של יחידות שירותים. האלוף טל הטיל על ראש המטה שלו אל"מ הרצל להעביר את גדוד החרמ"ש ליעדו במהירות. "אני רואה את המצב בכביש, אבל הוא לא מענין אותי, פנה את הדרך, ולא איכפת לי איך תעשה את זה" אמר האלוף טל.

ראש המטה הרצל וסא"ל מכסי, מג"ד החרמ"ש, החלו לפנות דרך לזחלים ולטנקים של החרמ"ש, בדיבורים, בצעקות, בפקודות לטנקים להזיז רכב שרוף ותקין, לצידי הכביש. השניים איימו על נהגי משאיות הדרגים שחששו להזיז את משאיותיהם לצידי הכביש מפחד מוקשים. יחידות החרמ"ש צוו לנוע. אולם מרגע שהחלה השדרה לנוע השתבש בה הסדר והיתה לשיירה ארוכה ולא מסודרת. נשתרבבו לתוכה כלי רכב מיחידות ארטילריה ושירותים וגם משאיות דרגים שהצליחו להיחלץ מהפקקים, סא"ל מכסי הורה לכל יחידותיו לרדת מציר הכביש ולעקוף את היחידות החוסמות את מעברו המהיר והמסודר של הגדוד. בשייך זויד נערך הגדוד מחדש בשיירה מסודרת ושם פניו לג'ירדי, סא"ל מכסי נפגש עם אל"מ שמואל שהורה לו לתקוף את הג'ירדי ולהחזיקו פתוח על ידי שיטהר לאורכו רצועה בעובי קילומטר לפחות.

בחצות הלילה הגיע החרמ"ש לג'ירדי. הסנטוריונים של הסרן אמיר כבר תפסו מאחז בג'ירדי עם ערב וניהלו קרב ממקומותיהם. עתה התקדם גדוד החרמ"ש אחרי הסנטוריונים והפאטונים, שהיו צמודים לו. הטנקים פרצו ראשונים והזחלים בעקבותיהם. חיילי החרמ"ש ירדו מזחליהם ונשאר על הכביש והסתערו על תעלות וחפירות הג'ירדי לאור פגזי תאורה. **לאחר ארבע שעות של מלחמת תעלות טוהר הג'ירדי. הפעם לא נע הכוח הכובש הלאה, אלא נשאר לטהר את המקום ולהחזיק בו-שוב תחת פיקוח האוגדה.**

שם

בין שדות מוקשים

(טנק אחרון בכוח הטנקים שהשתתף בפריצת הג'יראדי בשלישית) "כשהגענו בערך למרכזו של המוצב, עלינו על מארב שהכינו לנו המצרים. ירו עלינו מכל הכיוונים. בתותחי נ.ט., בתולריים, בבזוקות ובמקלעים. לידי בערה משאית והמצרים ראו אותי בבירור". אריה היה היחידי בין אנשי הצוות, שפלג-גופו העליון היה בחוץ. המדף היה פתוח והוא סקר את המתרחש סביבותיו. חבריו ישבו בתוך הטנק והיו עסוקים בתפקידיהם. לפתע פגע פגז בטנק ליד הצריח. רשת ההסוואה המקופלת באותו מקום החלה לבעור, וחלקים ממנה נפלו על מכסה המנוע. עוד אריה מסתכל על האש העולה מן הרשת פגעה בטנק פצצת מרגמה. רסיסים פגעו בצוארו והוא צנח על מושבו אחוז בלם ובאותה שניה פגע פגז תול"ר במגן

התותח מלפנים. פגז נוסף פגע בגלגל המרכוב, הטנק זועזע והאברזין המקופל מלפנים החל לבעור גם הוא. (אריה התאושש ודאג לכיבוי האש. הוא ממשיך לספר.) "היה חושך את שאר הטנקים לא ראיתי, אך על-פי דיווח הקשר ידעתי שהם נלחמים

גם הם על המוצב. כיבינו את האש והמשכנו להילחם, כשאנו נעים בין החפירות." פגענו במצרים רבים, **בבוקר ראינו, כי בדרך נס עברנו בדיוק ברווח צר בין שני שדות מוקשים".**

"ספר הגבורה"

בטנק בודד לביר-גפגפה / סמל אריה לוצי

שאר הקרבות (בציר הצפוני)

ציר קנטרה

בתוך גשם פצצות

בשעות הערב של ה-6 ביוני מקבל דן פקודה לעלות על כביש החוף ולנוע ישר לכיוון קנטרה. הוא מקבל לפקודו פלוגת חרמ"ש פלוגת "פאטונים" ותותחים מתנייעים.

ממתחם גדודי מצרי בצידי הדרך נפתחה אש ארטילרית על הכוח של דן. המצרים חסמו בתותחיהם את הכביש לאורך 200 מטר. הדרך היתה שטופה פגזים מתפוצצים. דן מחליט להתעלם מההפגזה, לעבור את קטע הכביש המוכה באש ארטילרית ולתקוף את המתחם מאחור, הוא משאיר מאחוריו את הג'יפים ועובר את שטח האש עם הזחלמי"ם והטנקים. "עברנו בתוך גשם של פצצות, אך איש לא נפגע. הפתעת המצרים היתה מוחלטת. "עלינו עליהם ודפקנו אותם בעמדות, "התחילה בריחה נוראה".

"ספר הגבורה"

בטנק בודד לביר-גפגפה / סמל אריה לוצי

כולם נותרו שמישים

לכח משימה בפיקודו של אל"מ ישראל, מאוגדתו של האלוף טל, יצא ביום ה-6 ביוני בשעה 22.30 מאל-עריש מערבה לעבר קנטרה בציר החוף) / עם שחר יום ה-8 ביוני, הגיע כוח המשימה למרחק של כ-20 קילומטרים ממזרח קנטרה כאן ניתנה הפקודה לעצור הכוח החל מיד בהתארגנות, במבנה בו נע לאורך הציר, הארטילריה התפרסה מצפון לכביש . . .

. . . / ההתקפה המצרית.

על התקפת-אוויר זו מספר אלכס :

"עם בוקר ראינו תנועת 'מיגים' באויר, פרסנו מיד את הכוח - והסווינו אותו ברשתות. כעבור זמן-מה, בסביבות השעה 0600, הותקפנו מן האויר עד-ידי שלשה 'אליושינים' ושני 'מיגים'. היתה זו התקפה חמורה. המטוסים הטילו עלינו מגובה נמוך פצצות בעלות מרעומי השהייה. לפי הערכתי נמשכה התקפת מטוסים זו כ-10-15 דקות. **פצצותיהם פגעו בעיקר בינות לתותחים המתנייעים, שהיו פרוסים מצפון לכביש, רשתות-הסוואה של כלי-רכב ושל טנקים רבים, וכן הזיזו החיצוני שלהם, ניצתו מן ההתפוצצויות.** ראינו תחילה 'מיג' שעשה סיבוב 'על יבש', ואחריו באו מטוסי ה'אליושין' - והפציצו. אחד מג'יפי התול"ר ניצת, אך כבינו את הדליקה מיד, פגז תול"ר אחד מן התחמושת שבג'יפ התפרק עקב הדליקה, אך למזלנו- לא התפוצץ. "בהפצה זו נפצעו קלות שניים מן האנשים, האחד בידו והאחד בגבו".

רס"ן דן ממשיך :

"משהסתלקו המטוסים, נגלו לעינינו המון טנקים בוערים כביכול. ואולם, **אך כובו דליקות חיצוניות אלו, נתברר לנו כי לטנקים לא נגרם כל נזק-של-ממש, וכולם כאחד נותרו שמישים,** אך כאשר נפגשתי עם ישראל, מפקד כוח-המשימה, מייד בתום התקפת-המטוסים עדיין לא עמדנו על כך. ראינו מסביבנו את הטנקים שלנו מעלים עשן, וממערב, מכיוון האויב, נגלו לעינינו אותו רגע תמרות-אבק קרבות ובאות.

(התותחים המתנייעים שהיו מוכנים החלו להשיב אש)

. . . / כמחצית הטנקים המצריים אחר כך נתברר כי היו אלה טנקים מדגם 'טי55' תפסו עמדות-אש בעוד מחציתם האחרת הוסיפה להתקדם אלינו בין כה וכה כובו כל הדליקות החיצוניות שנגרמו בהפצה האוירית, ונתברר כי כל הטנקים שלנו כשירים לפעולה, לרובם חסר, אמנם דלק ותחמושתם נתמעטה מאד - אך עדיין יכלו

לפעול. (כח האויב נסה למנוע את התקדמותם לקנטרה. תכנית המפקד היתה : כח הפטונים והתותחים המתניעים עכבו את ההתקפו פלוגת האמקסי"ם תאגף משמאל ותולרי"ם מימין. ההתקפה נהדפה לאחור)
 "מערכות" קפ"ה-קפ"ו: תולרי"ם מול טנקים/ש. גפני

הקרב בביר-לחפן

בלי אבידה אחת

[א]

. . . / בבוקר תפסתי את המוצב של אל-עריש ממערב ואת שדה התעופה. בינתיים הגיע האלוף והורה לי לכבוש את ביר לחפן. מערך המצרים עוד לא התמוטט. כאן שינינו את הטקטיקה. בביר-לחפן התחלנו בצליפה ולא בהסתערות השמדנו את כל הקו הראשון בקרב מרחוק. לאחר זאת איגפתי עם יחידת 'סנטוריונים' ופטונים בחולות, **בשטח שנחשב לבלתי עביר**. האיגוף וההסתערות על הכביש, לאחר השמדת הקו הראשון, מוטטו אח המתחם.
 "ימי יוני" עמ' 100
 השריון פורץ לתעלת סואץ

[ב]

" . . . ביום השני לקחנו את ביר-לחפן - מוצב חטיבתי עם כ-40 טנקים—**בלי אף אבירה אחת**. אמרתי שכך יהיה.... "
 "המפקדים"
 המפקד / אל"מ שמואליק

קרב האמכסי"ם בביר-גפגפה

מול שבעים טי-55

[א]

(כתבת קרב מצויירת מתאר כתב וצייר במחנה יעקב שילה, שהיה בקרבות מפקד-טנק, קרב שריון לילי קשה, בו השתתף, כפי שנראה מצריח הטנק שלו. בקרב הותקפו 14 טנקים קלים, מימי מלחמת-

העולם-השניה, מדגם אם-אכם על-ידי חטיבת טי-55)
 אש בליל הלהבות.

. . . / שמיני ליוני היום הרביעי לקרבות.

. . . / לקראת הצהרים מבשרות האזניות, שמעתה ואילך יוביל הגדוד שלנו - גדוד טנקים-קלים את האוגדה כולה, כשהוא מהווה את חוד החנית. החושים מתחדדים. עד עתה ידענו, שבעצם את העבודה העיקרית עושים למעננו הפאטונים והסנטוריונים ואילו מעכשיו-גורלנו בידינו. אנו שוצפים ב-70 ק"מ לשעה ומתרחקים יותר ויותר מכוחותינו העורפיים. חום המנוע מתקרר כבר ל-90 וזאת טמפרטורה שבימים כתיקונם היתה מחייבת עצירה וצינון - ואילו עכשיו פשוט שולחים אל המנוע מבט של 'אל תעשה בעיות' - וממשיכים.

. . . / הלילה יורד עלינו כשאנו במרחק שאינו עולה על 60 ק"מ מאסמעיליה. מצמצמים את רווחי הנסיעה לרווחי לילה, ובק"מ ה-57 אנו נכנסים לחניון לילה. הגדוד התמקם על ציר הכביש ממש. נצנוצי הפנסים של המי"ם מכוונים את הטנקים - כלי למקומו. קבוצת פקודות אצל המ"פ -אי שם בראש החניון. המטקי"ם- מפקדי הטנקים- כולם טרוטי עינים מחוסר השינה של הימים האחרונים - נרכנים סביב המפקד - משתדלים לסחוט עוד טיפת ערנות מתאיו העייפים של המוח.

"בהתאם לדו"ח מודיעין אחרון" - מסביר המ"פ "עלינו לצפות הלילה להסתערות דווקא מאחור. קיימת אפשרות, שניתקל בטנק או במספר טאנקים העושים דרכם אל התעלה במגמת בריחה. אלה הם טנקים, שצוותיהם איישו אותם מחדש במשך הלילה - לאחר שזנחום קודם לכן. אפשרות שניה - רגלים מיואשים וצמאים, שעלולים לנסות לתקוף על מנת להשיג מים ומזון, מאלה יש להזהר במיוחד. אפשרות שלישית וכמעט בלתי מתקבלת על הדעת - תנועת אויב מכיוון התעלה" המ"פ סיים את הוראותיו במספר הנחיות לגבי שמירה וכוננות. ואנו חוזרים איש לרכבו.

(קרוב לשלוש בלילה, נהרו טנקים מכיוון התעלה. הגדוד מוזעק להיכונן. טנק עם אורות מתקדם ושולח פגז הגורם להצתת זחל תחמושת ובעקבותיו עשרה זחלים נוספים.)

. . . / כל זה התרחש במשך שניות ואז שמעתי את המ"פ אמנן, בקולו השליו והרגוע שהוא פוקד על השבת אש מהירה מכל הכלים. למעשה לא היה צורך בדירבון, מפני שכל הטאנקים שבחזית ואלה שהצליחו להתפרש כבר-שטפו באש יעילה וחזקה את כיוונו המשוער של האוייב, שהיה מוסתר בחושך, הורגש בעליל שאנו פוגעים

פגיעות טובות. לפתע 'כרוח סערה', מופיע טנק אחד ומבצע פנייה במגמה מובהקת לאגוף את החניון מן הצד- צידה של המחלקה שלנו לרגע נדמה היה שזה אם-אכס המנסה לשנות עמדה, אבל בהרף עין הבא הבחנתי בצריח חצי-האשכולית האפייני כל כך ל-טי-55, הלה תוך כדי פנייה החל מצודד את חותתו לעברנו. טאנק המ"מ היה באותו זמן בדיוק מולו ואילו אנחנו קצת משמאל ובדירוג קל לאחור. כאן ברצוני להעיר, שהתותח שלנו היה מקולקל ביום האתרון, ולקראת הלילה עבדו עליו ונוצר הרושם שלא יכזיב יותר. המחשבה הראשונה שחלפה בראשי עכשיו, למראה המפלצת ממול היתה :

לכל הרוחות, תותחי-החמוד-הפעם אתה יורה בלי חכמות... (מ).
 מסתבר שזאת הפעם' התחשב בחומרת המצב ושילח פגז אימים לעבר הט-55 כשניה או שתיים אחרי שלידינו רעם תותחו של המ"מ, גם הוא לאותו כיוון, מטווח כזה של כ-30 מ', אפשר לירות אפילו מן המותן' ולפגוע, ואמנם, שתי הפגיעות עצרו את הטאנק מייד ודמויות מטושטשות נראו מזנקות ממנו. דרורי החל 'מעביר' עליהם את אש ה-0.3 שלו והמשיך לרדוף אותם גם כשהתחבאו בין השרשראות.

בינתיים כשדרורי היה עסוק בריסוס ה-ט-55, נאבקתי אני קשות עם הסדן השורר שמיאן להמשיך במלחמה - אחרי שנאות לשלח פגז אחד ויחיד, עד מהרה נוכחתי שאי-אפשר יהיה להתגבר על התקלה מבלי לפרק את התותח, החלטתי להמשיך להרעיש עולמות עם המקלע בלבד . . .

"במחנה" גליון 1000

יעקב שילה

[ב]

(יעקב שילה מתאר **שוב** את הקרב אחרי שחזר עם המ"פ שלו לאזור הקרב) ההפתעה היתה מוחלטת, לשני הצדדים. הטי-55 הראשון שילח פגז מחמישים מטר אל עבר גוש הזחלמי"ם, מקלע ה-0.5 של הסיירים השיב לו בצורות עזים אך חסרי תועלת, אפילו לא גירדו לו את הצבע, התפוצצות אדירה ולהבת ענק במקום שבו היה זחל"ם החבלה. בתנופת הדהירה שלו התנגש המצרי בזחל"ם הראשון, בו בזמן פורץ הט-55 השני ואוגף במהירות את החניון בצד מחלקתו של ז'קו. ז'קו ויעקב היו בדיוק בהתפרשות כשתותחיהם לוכדים את הטי-55 במקביל פגז של ז'קו ואחריו של יעקב בולמים אנחנו את מרוצתו של הטי-55 מעשרים והמשה מטרים.

ז'קו : "הטנק לא נדלק, אבל ראיתי את הצוות שלו מזנק החוצה, כשהמקלע של יעקב מרסס אותו".

. . / אסף : "כששמעתי את קולו של אמנון, כשהוא מסביר לנו שאנחנו שולטים במצב ומחלק לנו הוראות כמו במטווח, נרגעתי והמשכתי לירות אש מטורף. ראיתי שהפגזים חודרי השריון אינם חודרים. הם ניתזו מ-200 מ"מ הפלדה של הט-55 אמנון פקר לירות נפיצים, שמטבעם עושים רעש אבל הם חסרי השפעה על שריון, זה הועיל, ראינו צוותים שלהם קופצים מהטנקים!"
 'עשר שנים חשבתי על זה : איך יהיה הקול שלי באלחוט, בזמן קרב, ידעתי שזו תהיה התרומה היחידה שלי לפלוגה. יותר מזה לא הייתי יכול לעזור להם."

אמנון : "גם בטחון עצום מתגובתם של החברה הם ירו כמו שדים, בפגזים שאינם חודרים ולא זזו מטר אחורה. החברה שלי היו חשופים בתוך הצריח כשנפגע טנק שלנו, הפגז חדר אותו מלפנים ויצא מאחור".

המצרים החלו להתארגן בחושך כשהם מפעילים את האינפרא-אדום שלהם. התותחנים ירו בהם לפי הבהקי התותחנים שלהם. מסביב התרוצצו חיילים רגלים שלנו הלומים.

התחמושת החלה אוזלת. האמכסי"ם המשיכו לירות בשצף קצף מכל הבא ליד : חודרי שריון, נפיצים, אפס-שלוש, עוזים. הט-55 לא העז להתקרב. מתחבאים בחשיכה, מאחורי האינפרא-אדום, המשיכו לפלוט את פגזי 100 המ"מ שלהם ולשפוך צרורות מהגוריאנובים. פקודה מהאוגדה : להתקפל מגמה אחת אחורנית, "ההתקדמות לאחור", מחייך אמנון, "היתה מסודרת. קנים קדימה אל האויב, נהגים אחורה לכיוון הנסיעה נעצרנו על גבעה סמוכה. הבטתי סביב. היינו ארבעה טנקים וזחל"ם. על הגבעה משמאל עמדו זיקו ויעקב. מימין לכביש אסף ועוד טנק. הם ניצבו בעמדות אש. נותרו להם שלושה ארבעה פגזים לטנק."

שחר חיזור עלה על הרכסים. ממול נתגלו צריחיהם העגולים של הט-55 החברה טענו פגז לקנה, אחד התותחנים הרכיב את ארגז הפעולה.. האחרון של 0.3 אז באו "הסופר-מסטרים" והשרמנים, מאוחר יותר-הסנטוריונים, את ה-ט-55 ' ספרו אחר כך. היו שם שבעים טנקים.

"במחנה" גליון 1050

היו שם רק חברה / יעקב שילה

הקרב במליז

הקדמנו אותם

[א]

(כוהות האויב נסים, נעשה נסיון לחסום את היציאה מהמליז. כיון שש/10 בתדלוק יוצא כח הפאטונים בסיוע הפאטונים של סא"ל אורי) ב-1700 עלה אל"מ שמואל לעמדת תצפית ופקד על רס"ן חיים להניע את הפאטונים כדי שלא יעלו אבק וייגלו לאויב אחר כך פרצו הפאטונים בשני ראשים על שדרת האויב שהיתה סמוכה לכביש איסמעיליה, עליו ביקשה להיחלץ למצרים היה זה כוח בגודל של חטיבה. הפאטונים השמידו כתריסר טנקים, כמספר הזה נגמשי"ם וכמאה משאיות עמוסות חיילים. אלה נפוצו לכל רוח.

ירד הלילה, ואל"מ שמואל החל לחזור עם הפאטונים מזירת הקרב לחניון של ש' חזרתו היתה איטית. נפגעים לא היו לו. אבל שני פאטונים התקלקלו, והיה צורך לגררם, חזקות פקודות גייסות השריון שלא לנטוש טנקים, עם מעט הדלק שנותרר לפאטונים.

עוד הקרב במליז מתנהל והאלוף טל מקבל הודעה, כי דיוויזיה 4 המצרית מנסה לבצע התקפה מתואמת כדי לפרוץ דרך אוגדתו, כשמגמתה לפתוח ציר אל התעלה.

"זו היתה התקפה מתואמת!" קרא האלוף טל בהתפעלות, "טנקים, מטוסים, פריצה! ואנחנו תקפנו אותם במליז רבע שעה לפני שהם תקפו אותנו לזה אני קורא מזל!"

"חשופים בצריח" עמ' 258

(על אותו קרב אומר אלוף טל ברגע שנודע לו על ההתקפה המצרית) חבר'ה! זו התקפת-נגד!" של הדיוויזיה הרביעית! אויר קרקע מתואמים! אנחנו תקפנו אותם רבע שעה בטרם החלה התקפת נגד שלהם **"שמחה רבה, במזל, במקרה הקדמנו אותם. הכל אומרים: תארו לכם מה היה קורה לו תקפו הם אותנו רבע שעה בטרם יצאנו מהיערכות של התקפת-נגד."**

"ימי יוני" עמ' 137

נמנע טבח!!! (באיזור ביר גפגפה)

השחר התחלף בשמש ומ' (אחת החטיבות של אוגדת טל נכנסת גם

היא להתקפה מ' פועלת מדרום וחטיבה ש' מצפון) **נוצר מצב לא ברור של כוחות האוגדה ועולה החשש פן תלחמנה מ' וש' זו בזו . . .**

בגבעה ליד חבורת הפיקוד הקדמית, נגלים מוצבים מצריים, בהם בונקרים. טנקים וזחלים עולים על הגבעה ומחסלים את היחידה המצרית. **באותו רגע קרבים ובאים לעבר חבורת הפיקוד הסנטוריונים, תותחיהם מישירים לעבר חבורת הפיקוד: 'סנטוריונים' אלה צבועים בשחור נוצץ, והם כה יפים באור השמש שרק לאחר רגע נזכרים הכל שהמלחמה טרם הסתיימה.**

"המפקד" פנה אל האלוף אחד מעוזריו "יש לדפוק אותם לפני שהם קרבים יותר"

"**רגע, איני משוכנע שאלה טנקים של האויב**", אמר האלוף טל, ומשקפתו לעיניו הכל בחנו את היסנטוריונים' השחורים במשקפותיהם, צבע צה"ל הוא חאקי חום. "**אולי אלה 'סנטוריונים מכווית'?**"

"המפקד אולי אלה 'סנטוריונים של יחידה מצרית מיוחדת?' "
"אלה סנטוריונים שלנו" אמר האלוף טל.

"**המפקד אתה טועה. אם לא נקדים אותם, הם יחסלו אותנו?**"

תחילה יש לאלוף טל תומכים בדעתו, שאלה סנטוריונים של האוגדה. אבל בהדרגה עוברים תומכיו למחנה האחר הגורס, **שאלה הסנטוריונים של האויב, שכן אין בצה"ל וודאי לא באוגדה 'סנטוריונים' שחורים.** "כמה שהם יפים בשחור!" התפעל האלוף טל, אבל הורה לנצור את האש, **לבסוף היה הוא היחיד שטען, כי, הסנטוריונים' אינם של האויב, מה שמפליא את האחרים היה שה'סנטוריונים' קרבים ואינם פותחים באש. עד שנתקרבו מאד ונזדהו כסנטוריונים של ש/10 שבמלחמתם על ביר-חמה פגעו במצבור חומר נפץ ונתכסו פיח שחור.**

"**כאן יכול היה להיות טבח!**" קרא עוזרו של האלוף טל.
"חשופים בצריח" עמ' 251

בשובה ונחת (חוסל המארב בכביש איסמאעיליה)

(המצרים הכינו מארב חטיבתי של טנקים ט-55 בכביש איסמעיליא. אל"מ שמואל תכנן לתקוף את המארב כך: חלק מהטנקים יופיע בחזית הטנקים ויהווה מעין 'פיתוי' ואלו כוח טנקים

אחר יאגוף אותם ויתקוף מהעורף. וכך להמשיך הלאה לאורך הכביש).

הטנקים המצריים תפסו עמדות לאורך שבעה ק"מ בשטח חולי מאד. אך מעט ציפו לפלוגה שתאגוף אותם בשטח חולי יותר. נדרשה כאן אמנות נהיגה בטנקים כדי שלא לטבוע בחולות. המפקדים המצריים קיבלו בשמחה את החטיבה הנכנסת למארב, אבל בטרם הספיקו לתקן את אש היריה הראשונה שלהם כבר נפגעו מהפלוגה האוגפת, אז צעד ש/10 צעד נוסף, ועבר לתא שטח חדש, גם כאן שמחו המצרים להתקפה החזיתית. והשיבו אש לסנטוריונים היורים עליהם, ושוב נפגעו מהאגף כך נע המכבש בשובה ונחת חמש שעות, והשמיד כשבעים טנקים מצריים, רובם באמצעות הפלוגה האוגפת, לש' לא נגרמו כל אבידות.

"חשופים בצריח עמ' 269-270

רק ארבע נתקעו (כללי)

(על הנהגים)

הטנקים של שמוליק נעים כה מהר, שחשש פן לא יגיעו אליהם המשאיות הנושאות דלק. . . . פולצ'יק הוא סדרן קולנוע ברמת יצחק. לו ארבעה ילדים, מהם אחד משרת בצבא, חמש-עשרה שנה משרת הוא בפלוגת ההספקה. אנשיו הגיעו בין הראשונים לתעלה על רכב משא אזורי. הוא כה נרגש שאינו יכול לומר כי מכל השיירה "רק ארבע משאיות נתקעו בדרך". המשפט יוצא מפיו מגומגם. . .

"מוסף הארץ" 7.7.67

בקצב השריון / שבתי טבת. כ"ט סיון תשכ"ט

מפוייחים - אבל חיים (כללי)

סיפורה המופלא של יחידה שניהלה שמונה קרבות במשך ארבעה ימים, והשמידה כוח שריון גדול ממנה פי שבע והתקדמה ללא הפוגה וללא טעם שינה, במירוץ מרתוני, מן הרצועה - עד התעלה. 'המפקד', אמרתי, 'אני לא מתכוון להקל עליך הפעם. אני רוצה להבין איך קרה הדבר ? איך קרה שיחידת שריון אחת הביסה שמונה

חטיבות מצריות, בעוד, כדברייך, החזירו המצרים מלחמה שעה ?
 ישבנו בקרונו של המפקד, בביר-גפגפה וסביבנו להט המדבר.
 האנשים, שריונאי היחידה האוגדתית, התפרקדו מתחת לטנקים,
 מבקשים מחסה מן השמש, ואנו הערנו אל קרבנו, בזה אחר זה,
 בקבוקי 'קוקה קולה' מצרית רותחת.
 איך זה קרה, שמוליק ?
 המפקד חיך. חיך נדיר על פנים חתומות תדיר, וכדרכם של חיוכים
 נדירים היה זה חיך יפה וטוב לב.
"אנחנו פשוט, לחמנו היטב".

לא וויתרתי.
 הפעם ביקשתי לרדת אל שורש הדבר. מכל סיפורי הקרבות של סיני,
 מכל ניסי המדבר, נשמע באזני סיפור מעלליה של היחידה גדול
 ומדהים ביותר. יחידה זו, שעשתה דרכה מצפון הרצועה עד גדות
 התעלה בארבעה ימים, **ניהלה שמונה - תשעה קרבות, השמידה**
ושבתה כשלוש מאות טנקים של האויב ואלפים מחייליו ושילמה על
כך במחיר כמה טנקים משלה ופחות משבעים מאנשיה.
 . . . / אחד ממפקדי הגדודים סבור, כי גם מן השמים סייעו
 בידי החטיבה.

"אם לא היה שם נס אז איך אפשר להסביר שאנחנו
כמעט ולא נפגעו מאש הארטילריה המצרית, ישנם חלקים
במדבר, שהם ממש שחורים מפגיעת התותחים ואיך שהוא
יצאו משם אנשינו, מפויחים - אבל חיים".

כמובן, ללא נס אין הסטוריה ישראלית, אבל לפחות חלק מן ההסבר
 לכך נזקף לערנותם של קציני הקישור שלנו, הארטילריה המצרית
 ירתה עלינו לפי כללי ספרי ההדרכה, מטח ראשון מימין, ושני
 משמאל ושלישי - למטרה. קציני הקישור היו מדווחים לזחל שהיווה
 מטרה : שים לב ! פגז ראשון יצר מסגר, פגז שני יצר מסגר, ועכשיו -
 לברוח !"

הזחל"ם היה מסיט לשמאל, או לימין, והפגז השלישי היה נופל על
 מקומו הקודם. יש סדר.

ידיעות אחרונות" 30.6.67

כך הודבר המדבר / א. אורן וא, גולן

הקרבות סביב עזה

(כוח צנחנים שנע לכבוש את עזה, התגבר על מוצב פלוגתי בצומת הכביש עם מסילת הברזל לאל-עריש)

כיבוש המבצר עלי-מונטר

לאחר כיבוש מוצב הרת-דרג' המשיך הכוח בדרכו, וירד בדרך עפר צדדית, כדי להגיע לעלי-מונטר מעורפה, הדרך היתה מטווחת באש של ארטילריה מצרית, שהורידה כמויות עצומות של פגזי 81, ו-120 מ"מ,

הגעתי אל דרך העפר ממנה תכננתי לעלות, בין בתים, גינות ובוסתנים סבוכים, על מבצר עלי-מונטר, סביבנו התפוצצו עשרות פצצות, הרעש היה רב לרגע הססתי, חשבתי שאולי כדאי לבצע איגוף מצפון-מזרח ולהימנע מלעבור במקום נפילת הפגזים, לאחר שניות מעטות החלטתי לפרוץ כפי שנקבע; נתתי פקודה לכל הכוח להתקדם וכעבור חמש דקות היינו מחוץ לפגזי האויב, איש לא נפגע ואנו נענו בשטח מיושב בצפיפות לעבר עלי-מונטר".

... / "משהגענו לעלי-מונטר", ממשיך צבי, "היתה ההפתעה שלמה לאחר לחימה של כעשר דקות נכנעו עד מהרה. המבצר שבו איבדו האנגלים כששת אלפים ממיטב חייליהם במלחמת העולם הראשונה- היה שלנו. עמדתי במוצב הפיקוד של הגבעה והשקפתי לעבר עזה, העיר נראתה קטנה ונפחדת. הודעתי למפקד היחידה שעלתה על עזה שעלי-מונטר בידינו והוא הודה לנו בקול נרגש, לאחר שחרור עזה, אמר קולונל מצרי, שנפל בשבי, כי משנודע לפיקוד המצרי שמוצב עלי-מונטר נכבש - היה ברור לו שאין מגן לעיר עזה".

ממשיך צבי :

"מיד הוריתי לחיילים לרדת למדרון אחורי ולהתחפר היטב. ואכן, לאחר כעשרים רגע, החלה נופלת עלינו אש תופת מכיוון החוף, שכללה פגזי מרגמות 120 ותותחים 25 ליטריות. לקראת בוקר הושתקה האש המצרית על-ידי הארטילריה שלנו".

"במחנה" גליון 999

צבי בעקבות אלנבי / א. מילשטיין

תוצאה נדירה

[א]

(גדוד חי"ר הכולל טנקי אימקס' וכח סיירת נערך לתקוף את מוצב 'אל-קובה', נתקלו באש ארטילרית חזקה ובשדות מוקשים. והכוח נעצר. אז נקראה הפלוגה האחרונה של דן. חלק מהכוח נעצר ע"י האש הארטילרית. לנקודת ההסתערות הגיעו כ-30 חייל)

/ מספר דן :

"קבלת הפנים באיזור-הביתנים היתה חמה : נתקלנו באש מכל העברים. והנה, בתוך המהומה, הופיע לפתע חייל ובפיו פקודה לתקוף. במיסתור הביתנים החילוני, עוזי - מפקד המחלקה המיוחדת - ואני, בארגונו של הכוח שמנה מעט יותר מ-30 איש, היתה זו מחלקה מאולתרת מחיילי המחלקה המיוחדת ומחיילי הפלוגה שהגיעו למקום. הוריתי לעוזי להתפרס לשמאל, בעוד שאני עצמי משכתי לימין בריצה והגענו לגדר נמוכה של שדה מוקשים. בחצותינו את השדה, שהיה זרוע כולו מוקשים-נ"ט לא נפגע איש. בפאת היעד משמאל היתה חורשה קטנה, ובשטה הפתוח עד אליה-כ-300 מטר אורכו-היה ממוקש, אנו חצינו אותו בריצה לעבר החורשה, בהגיענו אל החורשה נתקלנו בחוליות-מקלע אחדות של האוייב. הסתערנו עליהן וחסלנו, בהסתערות זו בתוך החורשה נפגעו אנשים מספר, כך שנותרו לי כחמישה-עשר אנשים ולעוזי כתריסר בלבד, התחלתי מחפש את קצה החפירה הראשית, ואכן מצאתי פרצה בגדר ומולה ראיתי את תחילת - החפירה".

ממשיך רן ומספר על טיהור חפירה זו :

"קפצנו פנימה והתחלנו בטיהור. מייד נפגעו אחדים מאנשינו, והכוח הצטמק עוד יותר. **להפתעתי, לחמו החיילים הפלישתיאנים יפה ולא גילו כל סימן להתמוטטות או לעזיבת העמדות. הם לחמו על כל מטר, על כל עיקול בחפירה ועל כל עמדה בה. לנו היו מעט רימונים - ואילו להם היו, כנראה, כמויות בלתי-מוגבלות, שכן השליכו עלינו רימונים ללא-הרף. ואחר התקדמות של עשרות מטרים אחדים גילינו, כי לאורך החפירה היו מפוזרים אצלם ארגזי-רימונים, עשינו בהם שימוש מייד, התקדמנו באיטיות. את הקרב ניהל למעשה הראשון בטור, כשהאנשים מאחוריו מעבירים אליו תחמושת. מפעם לפעם התכופפות - והמקלען שמאחורי שטף את החפירה. . . קרב-הרימונים העסיק אותנו מאד. חלק מהרימונים, שהושלכו עלינו זרקנו בחזרה לעבר האויב, חלקם נבעטו על ידינו מאתנו והלאה, ואילו אחרים התפוצצו בקרבתנו בעוד אנו רצים, מתכופפים, קופצים,**

נופלים קמים, ומתקדמים, בסוף הקרב כאבה ידי מזריקת-רימונים מרובה. לאחר קרב טיהור של כמאה מטר, שהתנהל באיטיות רבה, נתקלנו באש מקלע 'גורינוב', תחילה לא הצלחנו להתגבר עליו, צוות המקלע פעל היטב, וכל מאמצינו לחסלו עלו בתוהו. היתה לנו בזוקה יחידה אי-שם בסוף הטור, והיא הועברה קדימה, **החייל שהפעילה גילה קור-רוח למופת- והפגז היחיד ששילח חיסל את המקלע.**

"בשעת הלחימה נפגע הקשר והדם זרם מצווארו בקילוחים עזים. . . חבשנו אותו והוא המשיך להילחם, כן נפצעו לוחמים נוספים, ואנו נותרנו מעטים עד כדי כך שכאשר הגענו אל מול הבריכה החלטתי, כי אין ברשותי די כוח להסתער עליה השארתי, איפא, מקלעון לשם חיפוי לאחור, לכיוון הבריכה, כדי שלא נופתע משם. ועם יתרת-הכוח המשכתי בטיהור-החפירה. מפעם לפעם הבחנתי בכך שעוזי עם אחדים מאנשיו מתקדם בחפירה המרוחקת כמה עשרות-מטרים ממני, אך משך כל הקרב לא היה תיאום בינינו, עתה הגענו אל המצדית הראשונה, אחר מכת-אש הסתערנו עליה וגברנו עליה. אחר קרבנו, תוך לחימה, לעבר המצדית השניה ולפתע גיליתי, כי החפירה מסתיימת, עד המצדית נותרו עוד כ-25 מטרים, בהם היה עלינו לרוץ חשופים לאש הניתכת ממנה. המצדית נמצאת במקום בו נכנסת למוצב הדרך העולה מן הכביש, החלטתי כי ננחית מכת-אש ואחר נסתער עליה מייד. ממש ברגע בו פתחנו במכת-אש ראיתי כי עוזי ושלושה חיילים עמו פותחים אף הם באש על המצדית ומסתערים מלמטה לעברה, מסתבר כי הכוח של שנינו יחדיו - של עוזי ושלי - מנה כעשרה אנשים, חציים פצועים,

בכוח זה נכבשה המצדית.

האש מעבר בריכת-המים לא פסקה, לפיכך חזרנו כולנו לאורך החפירה. חייל שרץ לצדו של עוזי ירה מן הררנ"ט לעבר הבריכה, ואז חזרנו והסתערנו עליה, סוף-סוף נשבר קו ההתנגדות האחרון, ולא נותר לנו אלא טיהור-היעד. מיד עם גמר הטיהור החילוננו בפיוני הנפגעים". ועל אותו קרב מספר עוזי :

שמיד לאחר שנפרדתי מן בחורשה התחלתי מנווט ימינה, במטרה למצוא חפירה מקבילה לחפירה הראשית, משאך פתחתי בתנועה, נפגעו שלושה מאנשי מאש-צלפים, ונשאר במקום-היפגעים. את היתר כינסתי ליד גדר-הצברים, לרגלי אל-קובה, **פגז תולר פגע במרכז הכוח שלייד הגדר וכולנו - ללא יוצא מן הכלל - נפצענו, מי בצורה חמורה יותר מי בצורה קלה, אני ושלושה חיילים-עמי, שהיינו פצועים קל יחסית, ערכנו 'מגבית' תחמושת מאותם פצועים שלא יכלו לנוע- וחצינו את הכביש בריצה. התחלנו לנוע במקביל לדן, שרק את**

ראשו ראינו מציץ מן החפירה, וסייענו לו באש מן האגף בעודנו נעים ממזרח למערב. והשמש מסנוורת את עינינו. בדיוק בשעה שהגענו למקום התחברות-הכביש עם המוצב ראיתי את דן נעצר לפני המצדית ללא מחשבה תחילה וללא פקודה הסתערנו ארבעתנו במעלה-הדרך לעבר המצדית שניים מחיילי נפגעו בהסתערות ואני עם החייל הנותר הגענו אליה יחד עם דן והצטרפנו אליו".

"מערכות" גליון 190

כבוש מוצב אל-קובה / סא"ל מ. שריג

[ב]

איש מהם לא יוכל להסביר כיצד חצו את כ-300 המטרים החשופים מכל מסתור שהפרידו בינם לבין המוצב, אולם איך שהוא עשו זאת, למרגלות המוצב נפרדו אנשיו של דני מאנשיו של עוזי וזינקו אל חפירות-המוצב משני עבריו.

התפתחה לוחמה אכזרית מקרוב, המצרים הטילו רימונים ודני ואנשיו תפסום באויר והטילום בחזרה. **מקלע רוסי כבד חסם את דרכם ודני חיסל אותו בפגז הבזוקה האחרון שנותר לו**

. . . / בשדה הבמיה עקב המג"ד בלב מתחמץ אחר אנשי פלוגה ג' שזינקו לתוך החפירות, כה מעטים הי. הוא לא האמין כי מי מהם יצא בחיים מן המוצב הארוך.

"ששה ימי תהילה" עמ' 140

[ג]

בקצה התעלה של מוצב אל-קובה היה בונקר המחובר בתעלה אל מוצב עלי-מונטר. סרן דן, הפצוע ברגלו מרסיסי רמון, אזר עוז לקראת "פיצוחו" של הבונקר- בידעו היטב כי הכוח שבפיקודו קטן מכדי להשיג יעד זה בנקל.

ואז אירע דבר שסרן דן כמעט ולא האמין כי יתרחש נתגשמה תכניתהפעולה, כלשונה ובמלואה בדיוק. בתנאים של קרב קשה כקרוב אל-קובה, **זוהי תוצאה נדירה ביותר**, אף-על-פי-כן, נתחולל הדבר, הכוח של סגן עוזי - שלחימתו היתה עקובה-מדם לא פחות מזו של הכוח שבפיקודו של סרן דן - הגיע אף הוא אל הבונקר האמתני, למפגש המתוכנן מראש.

"הסטוריה של מלחמת-ששת-הימים"

הצנחנים בדרך אלנבי

הציר הדרומי

קרב אבועג'ילה

הרמטכ"ל התנגד

[א]

. . . / . . . שרון, בעל סבר פנים נאה, רומאי קמעא, שערו מאפיר, וכרסו מתבלטת יתר על המידה, בעל אישיות שיש בה כדי לבלוט בקרב קבוצת-גברים כלשהי . . . היה בו שילוב של כושר שיכלי, המצטיין תיאורטית, יחד עם שימוש הרפתקני - כמעט מסוכן - בכוח צבאי. התוכנית שעידד עתה היתה מסוכנתת ונועזת, עד כי הרמטכ"ל התנגד לה והיה צורך לשכנעו כי היא ניתנת לביצוע.

התוכנית כללה מיתקפת-לילה שתבוצע בעת ובעונה אחת על-ידי חיל הרגלים השריון והצנחנים, שיבואו משלושה כיוונים שונים. **העדר-תיאום היה עלול בקלות להביא שואה, אולם המבצע כולו התנהל בדיוק מירבי, כדיוקו של שעון תקין.**

"סופת האש" עמ' 155

[ב]

. . . / כשעתיים לפני התחלת ההתקפה, כאשר מפקד החזית, אלוף גביש, בא לוודא כי הכל מתנהל כשורה - הציע לאריק לדחות את ההתקפה לבוקר.

"מחר יהיה באפשרותי להטיל למערכה כל כמות של סיוע אוירי שידרש".

העוצבות של אלוף אברהם יפה המתינו על הכביש, מעבר לניצנה, מחכה לפתיחת הדרך כדי לצאת בדהרה דרומה, לחסום את דרכי הנסיגה של האויב במיצרי המיתלה והג'ידי. **איחור של מספר שעות בסגירת המלכודת עשוי לאפשר לחלק ניכר מן השריון המצרי להימלט.**

"ששה ימי תהילה" עמ' 123

[ג]

(על קרב אבו עגילה) / **אכן היתה זו תכנית מסוכנת. גרוע מזה - היא**

צריכה היתה להצליח בכל השלבים שלה, או שהיתה נכשלת בכל מקום.

"חרב שלוחה" עמ' 58

[ד]

לא מעט משערות השיבה שהופיעו בראשו של גביש אחר המלחמה הלבינו באותו לילה---כאשר חיכה לתוצאות ההתקפה על אום-כתף.

(מתחם חשוב באיזו אבועג'ילה)

"המפקדים"

המצביא המצניע לכת / אלוף גביש

בחסותה של הסופה

[א]

. . . / (במוצב אום-טרפה, מוצב קדמי של אום-כתף.) משהגיעה יתרת הגדוד לתוך המוצב, ודומה היה כי תם ונשלם הכל - התעוררה לחיים הארטיילריה המצרית. המוצב היה מטווח, ומטווח כהלכה. הפגזים נפלו כברד. הטנקים, המוגנים יחסית, עמדו איתן. אבל הזחלמי"ם הפתוחים למעלה החלו להתרוצץ בין כלי הרכב המצריים הבוערים, וחייילים צעירים, שטעמו לראשונה בחייהם טעמה של הפגזה ברוטלית, הצמידו ראשיהם החבושים קסדות אל דפנות-הברזל של רכבם, . . .

. . . / (בהגיע הכוח לאום-כתף החלה סופה) הסופה הארורה התחוללה בד בבד עם יריות-הגישוש הראשונות. היא גברה והלכה במהירות וששון נצמד חיש מהר תוך חזרה בלתי פוסקת על הפקודה; לחפש מטרות נגד טנקיות: באותה מידה נצמדו גם מפקדי-פלוגות הטנקים במאמץ-השווא. סופת החול המשתוללת, תמרות-האבק שהעלו רכבי השריון, עשן-הירי והשמש שסינורה מכיוון היעד - דרום-מערב-סימאו את הטנקים לחלוטין. **שלוש שעות תמימות גישוש השיריונאים בעיוורון את מטרותיהם. מבעד למסך-האובך המסנוור. בארבע והצי, לערך, שככה הסופה. מסך-האובך עלה, הראות נתבהרה, ובבת-אחת התלקח הקרב בכל עוזו.**

במיגנן האויב נתגלו הקו הראשון, ביניהם טנקים מחופרים ואחורנית יותר התותחים המצריים שירו בשצף קצף. בחמש דקות הראשונות

הצליחו שריוניו של אריה להפוך שני טנקי אויב לאבוקות דולקות. אבל עדיין לא הגיעה שעת ההסתערות. זו נועדה לאחר רדת החשיכה ולאחר שהגבירה הארטילריה המצרית את אישה, פקד ששון התאפקות, כל טנק שאינו יורה על מטרה ברורה, תופס עמדה. באור אחרון של היום, בין הפגזים הנופלים, הגיע אל הזחל"ם של ששון מפקד העוצבה השכנה, קותי. כח הרגלים שלו עמד לתקוף בלילה את התעלות ולטהר אותן. מסיפון הזחל"ם, לצידו של ששון, צילם קותי במבטו את היעד הלילי של חייליו.

עצמת האש הארטילרית של המצרים קיבלה ממדים מסוכנים יותר ויותר. מכתשים ניבעו בצפיפות גדלה והולכת כלי השריון התרוצצו ביניהם בלי הרף, בחפשם לשוא מדרונות אחוריים מוגנים,

אח"כ משהתעבתה החשיכה, החלו מזנקים אל-על פצצות תאורה. בטרם צנחה האחת, כבר עמדה מעליה האחרת בהאירה את השריונים כמטרות לארטילריה יעילה.

**"דבר השבוע" מס' 25 (תשכ"ז)
הבוקעים / מ. ברקאי**

[ב]

(על ההכנות לקרב אבו-עגילה)

**סופת חול עזה הנמשכת כשלוש שעות מסייעת לכוחות להיערך להתקפה שתחל בשעות הלילה . . .
"מחרמון עד סואץ" עמ' 60**

[ג]

(מספר על סופת החול שהיתה ערב הקרב על אבו-עגילה)

**סופת החול עזרה לנו בראשית משימתנו, אולם למרות ששטפה ורחצה אותנו, בגליה הטורדניים . . .
אך החשכה סגרה עלינו, ולא ראינו דבר ואיש מן האויב לא ראה אותנו.**

תחת מעטה החשכה התקרבו ברגל, כל גדוד החרמ"ש, עד לגדרות ממש, עד שיכולנו למשש אותם בידיים. גם השריונים שלנו התקרבו אל המתחם ואלו שריוני אוגדתו של האלוף יפה, סגרו על אבו-עגילה מצפון.

"עמוד האש" עמ' 106

הדרך נפרצה) על כח השריון שנטל חלק בקרב על אבו-עגילה)

[א]

... / (דבריו של סא"ל מוטקה מפקד כח השריון) חיל הרגלים התחיל להסתער והצנחנים התחילו לפשוט בעורף. הרגשנו רגיעה, שהארטילריה שלהם קצת שקעה. וקותי דיווח שהוא נאחז ביעד. הבעיה שלנו היתה להכניס טנקים ליעד לאור העובדה שהיו כאן עשרות טנקים של האויב, קותי הודיע שעבר את הכביש והתחלנו להניע טנקים. גם בתרת-אום-בסיס וגם באום-טרפה בכל מקום שפינו, עשו מכתש עצום בכביש כששני צדדיו חסומים במוקשים, ארבעה טנקים עברו את המכתש והחמישי עלה על מוקש וסתם את הפריצה. התחילה מלחמת עצבים לפנות את הפריצה. יחידת ההנדסה האוגדתית הצליחה לעשות זאת ואני הכנסתי את היחידה שלי, הם עבדו בקצב רצחני, כל הזחלמי"ם של ההנדסה שלי נפגעו, אך הם בצעו את הפריצה: הכוחות התחילו לזרום פנימה. ביאוגרפיות וסיפורי קרב עמ' 63

[ב]

"קמטים" בלבד

... / על פי התכנית, נועדה חטיבת הרגלים להתקיף את מערך אום-שיחאן מן האגף ולפנות את ציר הכביש שבקצהו הצפוני. עם פינוי הציר, יפרוץ גדודו של ששון פנימה ויפעל נגד מיגנני הנ"ט והמערך העורפי של המיתחם הזה, החי"ר מילא את משימתו כיאות, ואז פקד ששון על פלוגתו הראשונה להיכנס למתחם "ידענו שיש שם שדה-מוקשים רחב מאד ובנסיבות רגילות היינו שולחים לפנינו את אנשי חיל-ההנדסה, לפנינו נתיב בין המוקשים", הסביר ששון בתום המבצע "אך עם זאת ידעתי, שאנשי חי"ר שלנו פועלים בתוך המתחם וזקוקים לסיוע הטנקים שלנו, הזמן דחק, ואני פקדתי על הפלוגה הראשונה שלי לחדור פנימה על פני הכביש". הפלוגה-פלוגתו של סרן אריה - נתקלה בתעלה נגד-טנקים, שנחפרה לרוחב הכביש ונבלמה לשעה קלה.

ששון הזמין מיד את מחלקת-ההנדסה, שתתקין נתיב לשריון - ועם זאת פקד על אריה להשתדל ולהחדיר את הטנקים לתוך המתחם, תוך התעלמות מן המוקשים שבתעלה. **ארבעה טנקים עברו בשלום. הטנק החמישי עלה על מוקש וחסם את הנתיב**, הצוות נחלץ אך

הטנק איבד זחל ומספר גלגלי-מרכוב ויצא מכלל פעולה. פגיעה זו לא הטרידה ביותר את המג"ד ששון: **"לאחר שהחדרתי חלק מהטנקים למתחם, נעשיתי שקט יותר", אמר, ידעתי שהחי"ר יקבל את הסיוע הנחוץ לו".**

במהירות רבה פילסו המהנדסים נתיב ליתרת טנקי הגדוד ולפלוגת החרמ"ש שלו - ובלב המיתחם השורץ קליעים ופגזים נערכה פגישה בין הרגלים ובין השריונאים שהתחברו עמם.

הטנקים עברו על פני החי"ר ותפסו עמדות לנוכח מיגנני הנ"ט והמערך העורפי. בעמדות אלה שהה הגדוד כל שעות הלילה. איש לא עצם עין, ומי שהתפנה לרגע אכל מנת קרב. סקירת המצב שערך המג"ד, הבהירה לו כי על אף הלחימה מאז הבוקר, וחרף ההפגזה, עדיין לא נפגע גדודו- למעט הטנק שעלה על מוקש בתעלת הנ"ט **ומספר "קמטים" שנגרמו לצריחים ולסיפונים של טנקים אחדים.** עם שחר נפתחה אש שטוחת-מסלול על הגדוד, והמג"ד פקד על שתי הפלוגות הקדמיות לנוע לאחור, לתוך המיתחם, ולפרוץ דרך דרומה. כאשר עברה הפלוגה הראשונה על פני גבעה נמוכה, נקרתה בדרכה פלוגת טנקים מצרית-טנקים מדגם ט-34.

"כאשר הגעתי בג'יפ שלי לראש הגבעה, נגולה לעיני תמונה מדהימה", מספר יצחקי, "טנקים ישראלים ומצרים היו פרוסים לסרוגין לאורך הדרך, והשטח כולו הדהד מרעמי-יריות, כל הטנקים ירו זה בזה. **תוך דקה השתרר שקט מוזר - ושבעה הטנקים המצריים היו למדורות אדומות-מצהיבות, . . ."**

פלוגת השרמנים שלא נפגעה, המשיכה בדרכה, והפלוגה-האחרת נעה בעקבותיה. בשלב מסוים נקלעה הפלוגה הראשונה לאש נ"ט בלתי נעימה במיוחד. המ"פ, סרן אריה, לא איבד את עשתונותיו, יצר מסך-עשן והעתיק את פלוגתו לעמדות טובות יותר.

שתי הפלוגות החלו משמידות את טנקי האויב ותותחי הנ"ט, בזה-אחר-זה, הפלוגה השלישית, שהתפרסה בינתיים באגף, השתתפה אף היא ב"ציד", טנקי אויב התגלו ופוצחו בקרב רצחני. תוך שתיים ומשהו-הושמדו 20 טנקים מצרים **מאזן הפגיעות בגדודו של ששון: טנק אחד שנתקע בתעלת נ"ט, וצוותו נחלץ, טנק אחד, שמנועו דמם לפתע בשטח גלוי, וכך ניתן לתותח נ"ט לפגוע בו [הצוות נחלץ] טנק אחד איבד את המקלע שהורכב על צריחו, כתוצאה מפגיעת פגז, סיפונו של טנק אחד 'התקמט' מפגיעת פגז וטנק אחד נפגע מתחת למיכליהדלק, אך המשיך לפעול כאילו מאום**

לא אירע.

עד הצהריים הסתיימה פרשיית אום-שיחאן לגבי המג"ד ששון.
 החרמ"ש השלים את מלאכת הטיהור, ונתנה אפשרות לחטיבה
 אחרת לעבור בשטח בדרכה אל יעדה-שלה - ג'בל ליבני.
 היום הארוך ביותר של הגדוד שבפיקודו של ששון לא נסתיים
 עדיין, מיד בתום הקרב באום-שיחאן, ניתנה לו פקודה לנוע אל דרך
 קציימה-ביר-חסנה.
 בין הקו הראשון ובין הקו השני של המצרים, על מנת למנוע נסיגת-
 כוחות דרומה

או נסיון לתגבר את הקו הקדמי מכיוון דרום
 "במחנה" גליון 1001
 המדורות האדומות של ששון / א. חשביה

"פצצות מרגמה החלו ליפול ממש לפני ההליקופטרים"

(על כח הצנחנים שתקף את הארטילריה בקרבות אבו-עגילה)
 [א]

"נכנסנו לשטח באור אחרון, ברכבת [רכבת היא טיסה בשורה
 ארוכה של מבנים]. על המטוס הראשון ירו תותחי נ. מ. של המוצב
 המצרי. התעלמנו מהם עברנו את קו האופק, במקום שכבר לא יכלו
 לראות אותנו, ונחתנו צנחנים רבים.
 המצרים שמעו את ההליקופטרים, אך לא ראו אותנו, כי טסנו
 באורות כבויים.

הנחיתה היתה קשה, דיונות חול רכות. הכל נראה באותו צבע,
 וקשה לאתר מקום נחיתה. פיצצו סביבנו פגזי תאורה כדי לגלות
 אותנו. גם ירו לעבר ההליקופטרים אך לא פגעו בנו. **הם הבחינו
 היכן בדיוק מנחיתים את הכוח. פצצות מרגמה החלו
 ליפול ממש לפני ההליקופטרים.** הצנחנים אמרו לנו להמריא,
 אחרת יחוסלו ההליקופטרים. המראנו ונשארנו בעתודה, למקרה
 הצורך כעבור זמן קצר יצאנו לחלץ פצועים".

"הארץ" כ"ה סיון תשכ"י
 רכבות האוויר של צ'יטה

[ב]

ב-900 לערך, החלו פגזים לחלוף ביבבה מעל לראשים. הם שולחו לפנים - ונחתו מאחור. החושים אמרו כי המצרים איתרו את איזור-הנחיתה והחלו לטווח אותו באש מרגמות; כיוון הפגזים והדי-ההתפוצצויות העידו על כך בעליל, ושידור מדני, שנמצא בקרבת איזור הנחיתה אישר זאת, היא נעשתה מדוייקת יותר ויותר, עד שפגעה היישר בלב הסימון הקרקעי של המסוקים, בעקבות שיחה עם מפקד האוגדה פקד דני להרחיק את המסוקים שנמצאו על הקרקע. מכאן ואילך לא הרפתה אש-המרגמות המצרית מאיזור הנחיתה, לוי וכוחותיו הוסיפו לנוע דרומה, כשהאש פולחת את האויר מעל לראשיהם, אך אינה פוגעת בהם עצמם, . . . /סוללות הארטילריה המצרית במתחם אום-כתף יכלו לשמש מופת להתבצרות. ארבעת התותחים בכל עמדה מוצבים היו בתעלות חפורות ובנויות. בין הקנים עברה חפירה, שעומקה למעלה מקומת אדם. בין כל צמד תותחים, נמצא בונקר-לוחמים [בעת הטיהורים הסתתרו בהם חיילים מצריים לא מעטים והצנחנים, בתנופת שטיפתם, לא הבחינו בהם] . . .

לוי, מפקדם של הצנחנים בעורף מתחמו של האויב, העריך את מצבו. התותחנים המצריים, לפחות במרחב פעולתו הוא, דממו כולם, הרעמים פסקו, ורשפי-האש לא נראו עוד, שלוש סוללות נשטפו וטוהרו, רביעית הותקפה וניטשה. סוללות אחרות שהיו בקרבתן, כך העריך-הערכה שאומתה אחר-כך-נעזבו על ידי צוותיהן מוכי-הבהלה, כתוצאה מתקיפת היעדים הראשונים, אש הארטילריה על כוחותינו נחלשה בהרבה. מפקדי-הכוחות ביקשו אישורים לתקיפת סוללות נוספת, אבל לכולם היו אבידות, ומדיווחיהם המקוטעים של הרופאים הוברר לו שמעתה קיימת משימה אחת: לפנות את הנפגעים. (השעה היתה 0200 והיה צורך לפנות את הנפגעים לפני שיאיר השחר. היו 17 נפגעים מהם 4 הרוגים)

[בפגישה עם השריונאים]. יאיר ואחדים מאנשיו ניגשו לשריונאים, מהם ביקשו לדעת מה ערך היה להשתקת התותחים המצריים. "זה היה יקר מפז" - אמרו השריונאים. כל עוד פעלה הארטילריה המצרית היינו מרותקים. ואילו מרגע שפסקה וניתן היה לסיים את פריצת שדה-המוקשים, החלו הטנקים פורצים לתוך המתחם,

הצנחנים ששמעו זאת, מצאו לנכון להביא את ההבהרה לידיעת
חבריהם. לוי, בקולו השקט והשקול, דיבר אף הוא. אט-אט
התעודדו הרוחות.
"מערכות" קפ"ה-קפ"ו עמ'
פרשי הרפאים הולמים / מ. ברקאי

[ג]
לחייליו של גדוד הצנחנים נראתה אום-כתף על מתחמיה כמכשול
של מה בכך, ! הם חשו בטעותם משהחלו צועדים מהמקום בו
הנחיתו אותם ההליקופטרים אל עבר המתחמים ולעיניהם פילחו
את חשכת הלילה שני פגזים שאחריהם ניתך ברד פגזי מרגמות
שריתק את האנשים אל הקרקע. **למרות שבאו מן העורף, ציפו
להם המצרים בדריכות.**
אל המתחמים עצמם הגיעו סחוטים לחלוטין, כלאחר מסע מפרך.
היינו ממש הרוגים", אמר השבוע ישראל שוורץ, החובש הגדודי,
ששב והעלה את מאורעות אותו לילה...
"במחנה" גליון 1007
תרמיל גדוש סם חיים/ ק אריאל

"זה היה נורא" (על כח הטנקים בקרב אבועגילה)

[א]
(סיכום תפקיד הכוח לקוח מסוף המאמר ב"מערכות" 190)
... / מבחינתה של האוגדה מילא נת' ארבע משימות נכבדות ביותר :
ראשית על-ידי כיבוש מתחם 181 וחדירה לצומת אבו-עגילה חסם
את דרכי התגבורת של האויב, ומנע את נסיגת הכוחות המצריים
שהותקפו באותה עת מן החזית ומן האגף, גם יחד.
שנית, הכוח השמיד כוחות גדולים של חי"ר ושריון אויב שהגנו
על מתחם 181, וכמו כן גרם לכך שטנקי-אויב, אשר נועדו לתגבר את
המערך באום-כתף נשלחו לחסום את התקדמותו שלו, טנקים אלה

הושמדו על ידו.

שלישית, להתקפת מתחמי אבו-עגילה-אום-כתף מעורפם נודעה השפעה ממוטטת על יכולת העמידה של האויב, לכן רב חלקו של כוח נתק'ה בעצם השגת ההכרעה. רביעית, הכוח נטל חלק רב בקרב הטנקים אותו ניהל מפקד החטיבה מוטקה עם שחר בלב המתחם, יחד עם כוחות השריון שהבקייעו מן החזית.

(בשעה 10.00 הגיע הכוח למוצב-חוץ ועבר אותו בקלות וב-11.30- התקרבו לגבעה 181)

. . . / תחת ברד הפגזים הנופלים קרבה פלוגה א' אל המתחם, תפסה עמדות בטווח 1.500 מטרים ממנו - והחלה מפצחת מטרות בתוכו. לא עברה רבע שעה והצטרף אליה מפקד הכוח ואחריו- יתר הכוחות.

מתחם האויב היה ברוב 2.5 קילומטרים ובעומק 3.5 קילומטרים. על גבעה נישאה בשטח, המתפרסת לשלוחות באגפים; מצפון ומדרום נשען המתחם על דיונות גבוהות, ובחזיתו - על שדה- מוקשים צפוף.

. . . /תכנית ההתקפה של נתק'ה קבעה : פלוגת הטנקים אי של זאב'יק תוקפת באיגוף ימני - מצפון, פלוגה ג' של רונן משמאל - מדרום, ופלוגה ב' של ישראל - משמשת בסיס אש במרכז. פלוגה א' של זאב'יק פנתה ימינה מן הדרך הממוקשת, והחלה מטפסת, תוך הפגזת מרגמות גוברת-והולכת, על צמת-דיונה נישאת - לעבר האוהל שנראה בקצה היעד. ההסתערות התנהלה אמנם בכבדות, אך בינתיים לא נפגע אפילו טנק אחד - **עד שהבחין זאב'יק כי שלושה טנקים סטו שמאלה, נמשכו אל השטח הפתוח, ושם החלו מפתחים מהירות - ונכנסים לדהרה. המ"פ חזה את הצפוי, שאג להם במיקרופון-הקשר להימין, אך כנראה שאיבד את הקשר עמהם. תוך דקות ספורות עלו שלושת הטנקים על שדה-מוקשים. נתקעו תחתיהם-- ונלכדו באש . . . (אח"כ נתקעו שם טנקים אחרים כולל הטנק של זאב'יק) פלוגה ג' של רונן, שתקפה משמאל, לא העמיקה את**

איגופה די הצורך, היא נתקלה בשדה מוקשים - וההסתערות נבלמה לאחר מכן נלכדה באש, וכבר עם תחילתה של זו נהרג המ"פ, וכן נפגעו טנקים נוספים במוקשים ובהפגזה. פלוגה ב' של ישראל, שאמורה היתה לשמש בסיס-אש במרכז,

התפרסה ונכנסה כולה אל בין מוקשי-פרא מפוזרים. שישה מן הטנקים שלה נתקעו תחתיהם וספגו פגיעות: בחילופי האש נהרג אחד ממפקדי המחלקות, ונפגעו מפקד-הפלוגה ואנשי הצוותים. נתק'ה נמצא באותה עת בנקודה הגבוהה ביותר של הדיונה הצפונית. משם ראה את השמות שעשו המוקשים בכוחותינו, אולם פגיעת-פגז בצריח הטנק שלו העיפה את בסיס-האנטנה וניתקה את הקשר שלו עם יחידות המשנה - ומעתה הגיעו הדיווחים רק באמצעות הזחל"ם של קצין המבצעים דרור. מפקד הכוח עשה הערכת-מצב מהירה, שלוש אפשרויות היו לפניו. (להסתלק מכיבוש הגבעה בשלב זה, ב, להמתין ללילה ולסיוע צנחנים וג' לסגת ולתקוף שנית. הוא בחר באפשרות השלישית. קצין ממפקדת האוגדה הציע לתקוף תוך איגוף עמוק. התוכנית: אבי'ק עם תשעה טנקים וצוות הסיור מצפון, ויתרת-הכוח - כשנים-עשר טנקים מדרום. לפני ההתקפה הנחית ריכוך ע"י סוללת מרגמות וסיוע אוירי) בשעה 1500 החלה ההתקפה.

יצחק, סגן-מפקד-הכוח, החל מוביל את פלוגה ב' של יעקב באיגוף שמאלי עמוק, כשהוא צופה בלי הרף אל השטח כדי להבחין במוקשים, עד אשר קרב אל נקודה, בה לא יכול היה להשמאיל עוד, ואילו מלפנים, נכחו הבחין עדיין במוקשים. לא הרחק ממנו נמצאו טנקים אחדים מפלוגה ג' של יונה, ויצחק סימן להם להצטרף אליו. עתה נמצא תחת ידו כוח של עשרה טנקים. שדה ההסתערות שלפניו - והאפשרות היה חסום - מלפנים מוקשים ומשמאל - צמת-דיונה להסתער היתה מותנית בהצלחתם של הטנקים לטפס על הצמה השמאלית.

הטנק הקרוב ביותר לצמה היה זה של המ"מ שמואל אורן, יצחק פקד עליו לנסות את כוחו להתקדם ממש לעבר שדה-המוקשים שבקצה הצמה. ובהגיעו לנקודת-הסיום - לבצע תפנית של תשעים מעלות ימינה ולהכנס אל תוך המתחם. אם יצליח ינועו יתר הטנקים בעקבות שרשראותיו.

שמואל אורן זינק קדימה. הטנק טיפס בכבדות אל הצמה - והחליק. שוב טיפס - וגלש לאחור. רק במאמץ השלשי הצליח לגבור על השיפוע והחול השוקעני, התקדם לאורך הצמה, קרב אל שדה-המוקשים והגיע עד שוליו ממש - ושם בתפנית חדה ימינה, פרץ לבדו לתוך המתחם.

צמודים לעקבות שרשראותיו הבקיעו טנקים נוספים מפלוגות ב' וג' את דרכם אל תוך היעד, טנק ועוד טנק אחד-שישה בסך-הכל, השביעי

סטה מעקבות קודמיו עלה על מוקש, ונתקע תחתיו כאשר שרשרתו תקועה.

ביעד עצמו החל הקרב, מטווחי-מגע קצרים. שלושה טנקים 'טי-34' צידדו את לועי-תותחיהם לעבר הכוח שפרץ פנימה, אך בטרם הספיקו רוסקו בזה אחר זה והועלו באש. , , , אותו זמן עצמו - באגפו הצפוני של המתחם - גילה זאבי"ק בראש פלוגה א', פירצה בתוך שדה-המוקשים, אף היא לאורך צמתה של דיונה גבוהה, הוא התקדם לאורך הצמה, הגיע עד שולי השטח הממוקש, פנה בתפנית חדה שמאלה - וחדר אל תוך המתחם... (שתי הפלוגות שטפו את היעד תוך חצי שעה. מחלקת החבלה ופלוגת החרמ"ש לעבר המתחם הכבוש והסנטוריונים המשיכו הלאה).

/ . . . בלי להשתהות המשיכו אלה בהתקדמותם מערבה, לעבר צומת אבו-עג'ילה. לפנים נעה פלוגה א' כשבראשה מובילים הסיירים ובמרווח מ- יתר הטנקים.

כ-1000 מטרים לפני הצומת ירד, לפתע, ברד של פגזים על טור השריון היתה זו אש פראית מכל הכיוונים, הטנקים המצרים שהספיקו לנוס מגבעה 181 הציבו כאן מארב, יחד עם כוח אויב נוסף שנמצא בצומת.

זאבי'ק פקד על פלוגתו להתפרס ולירות, ותוך דקות ספורות פרצו להבות מתוך שלושה טנקים מצריים. בין אנשיו של זאבי'ק - חרף האש העזה שנורתה עליהם - לא היו כל נפגעים.
לאחר שעה קלה הגיעו למקום נתק'ה ויצחק עם יתר ה'סנטוריונים' ועד מהרה התפתח קרב-שריון-בשריון. כל היתרונות - לבד מעדיפותם האכותית של הסנטוריונים' על טנקי טי-34 המצריים- היו בידי האויב, הוא ישב בעמדות-מארב מתוכננות - והשמש בגבו, ואילו ה'סנטוריונים' היו פרוסים מולו חשופים כליל, וצוותיהם מסונוורים מן השמש המערבית והאבק הכרח היה לגלות מטרות, לפתוח עליהן מיד באש - ולפגוע, בבחינת: הבא להרגך-השכם להרגו". ואכן הוא אשר קרה. לאחר שעה של דו-קרב מר, הפכו שמונה טנקי-אויב לאבוקות דולקות. בכוח נפגע רק זחל"ם אחד-של הסיירת- בפגיעה ישירה, וצוותו הורכב על הטנקים.

"מערכות" 190 עמ' 3

מסע ה'סנטוריונים' של נתק'ה / מ. ברקאי

[ב]

(לאחר נסיון ההתקפה הראשון שלא הצליח, מוביל שמואל אורן חלק מהכוח באגוף. מעבר קשה ויחיד למתחם בין שדה מוקשים לצמת דיונה) **שמואל הוביל בסנטוריון שלו. נזכר שמואל "זה היה נורא!" הטנק טיפס - והחליק אחורה. טיפס - והחליק.** בסופו של דבר הצליח הסנטוריון לסחוב בשיפוע - ועברנו את הדיונה הגבוהה. מאחורי ניסה טנק נוסף לטפס. לא היה טעם לחכות לו. התחלתי להסתער לבד על המיתחם". **כשפגזים שורקים ומתנפצים סביבו - ואך בנס ממש אינם פוגעים בו - זינק הסנטוריון של שמואל לבדו מול מיתחם ענקי ומחופר, רק לאחר כברת-דרך של הסתערות-יחיד נועזת זו שהממה בוודאי את המצרים, הצטרפו אליו עוד שני טנקים, שהצליחו לעלות בדיונות.** "51 הצלשים" רמון לתוך הטנק (הצל"ש של שמואל אורן)

(על כח החי"ר שתקף את התעלות בקרב **הניווט הדאיג** אבועגילה)

[א]

. . . / כוחות השריון של האלוף שרון אמורים היו לאסור קרב על כשמונים הטנקים שרוכזו במתחם אבו-עגילה. לשם כך היה צורך לחדור פנימה ולהתמודד עם השריון המצרי. **מפאת אופיו של המתחם לא היה מקום לאיגוף-נותרה רק הגישה החזיתית. ובשל המיקוש - ניתן היה להתקדם רק בכביש ממזרח, שהוביל לתוך המתחם בחצותו אותו באמצעיתו. כדי להכנס בציר זה, שהיה מטווח היטב אש כפולה ומכופלת, הכרח היה לעקור את האויב מן החפירות המשתרעות לימין הכביש ולשמאלו כמלתעות-צבת. ובהכרח היתה זו משימת חיל-רגלים.**

באור הדמדומים הגיעו מפקד-החטיבה, קותי, ומפקדי הכוחות אל זחל"ם הפיקוד של ששון. מפקדי הרגלים ערכו תצפית על יעדיהם מעל לסיפון רכב הברזל, אך התוצאות היו זעומות למדי: לאחר התבהרות קצרה, השתבשה הראות, הקצה הדרומי של החפירות זוהה. אולם איזור הפריצה בקצה הצפוני אפוף היה כולו אובך. רכונים על מפה במדרונה האחורי של דיונה, בין פגזים סביב, סיכמו קותי ומפקדי הכוחות את ציר-ההתקדמות אל היעדים:

החטיבה תנוע בשני טורים מקבילים; עופר אישית ינווט את כל השדרה, והכח שלו יוביל. בעקבותיו ינוע דבל"ה- ואחריו יוסקה. חבורת הפיקוד של קותי תימצא מיד לאחר החוד של עופר. החטיבה תעקוף מימין את גבעת-החבית לשטח-ההמתנה, ובנקודה זו תרד מן הכביש, ותנוע קילומטר אחד בכיוון צפון אחר-כך תפנה שמאלה ותנוע ארבעה וחצי קילומטרים מערבה, תשמיל שוב, תנוע דרומה- ותגיע בדרך זו עד הקצה הצפוני של החפירות, הוא איזור הפריצה. עופר יפרוץ לתוך החפירה העליונה [השניה], דבל"ה- לתוך החפירה [הראשונה]. (יוסקה היה צריך לסייע לעופר או לכבוש את החפירה, לפי התפתחות העינים)

פרשיות גבורה": ליל החפירות / מ. ברקאי

[ב]

.../נמצאתי עם אריק שרון ואחרי-הצהרים אמר לי: "התחל לקדם את הכוחות". התחלנו לנוע עם הכוחות על ציר הכביש, ציר מאד קשה. נסענו רגיל, נתתי הוראה לכוחות להתחיל לנוע ברגל. התחלנו לנוע על ציר הכביש באוטובוסים עד לסביבות תרת-אום-בסיס. כאן הגענו לכביש לא עביר לרכב לאיזור אום-טרפה. הספקנו לחטוף שם אש ארטילרית. הרבה יותר נעים במצה כזה להימצא מאחורי פלדה. **אבל** **אנו פזרנו את הכוח ולא היו לנו נפגעים.** ...נענו בתחילה על ציר הכביש, אחר-כך שברנו צפונה לכיוון הדיונות, כאן לא היו הדיונות שאנחנו מכירים. שיש להן תנועה מכיוון אחד לשני.

זה שטח של דיונות מעורבות. צריך לעלות ולרדת. שטח קשה מאד לתנועה. כשהתקדמנו הלאה קיבלתי פקודה מאריק לא לתקוף אלא רק באישור שלו, **אני שמח שהיתה החלטה לתקוף בלילה, כי ביום המצב שם היה חמור מאד.** בשעה עשר וחצי בערך קבלתי את האישור לתקוף. **כאן** **אגיד מלה אתת לגבי זיהוי היעדים. אנחנו את היעדים לא ראינו**

השטח קשה מאד לניווט והבעיה שלי בשלב הזה של המלחמה היתה להגיע עם הכח אל היעדים. הסתייעתי כאן בארטילריה שלנו- דבר שתכננו מראש.

... / ... ההתקפה נערכה מעבר צפון, מאיזור הדיונות, כיוון מאד בלתי צפוי. חששנו מאד ממוקשים או מגידור רציני קדימה. האש הארטילרית שלהם היתה נוראה, אך למזלנו הגדול הכל קרה בתוך הדיונות, והפגזים נספגו באדמה.
"ימי-יוני" עמ' 118
אל"מ קותי ; העוצבה שהכריעה את אום-כתף

[ג]

(על כח הרגלים באום-כתף. סיפורו של סא"ל ע.)
... / החלק הקשה ביותר ערב הקרב היה קשור לניווט. הוחלט שהכוח יתקוף את המתחם אום-כתף בלילה [ה6/5- ביוני] ויגיע אליו ברגל דרך דיונות טובעניות, **סא"ל ע. כסייר ותיק ומנוסה, נטל על עצמו את תפקיד הניווט לאמיתו של דבר, הדאיג הניווט הלילי, עמוק בשטת האויב, בין גבעות-חול חשופות, שכל רוח מצויה משנה את צורתן, רבים וטובים בין פקודיו של סא"ל ע. ומפקדיו כאחד.**
"הבעיה שעמדה בפנינו היתה קשה למדי", מסביר רס"ן גדעון, סגנו של סא"ל ע.. "היה עלינו להגיע בסופו של מסע ממושך בחולות לקטע מסוים בגדר המתחם, לא הרחק מפתח התעלה העליונה. קטע זה, ידענו, אינו נשמר היטב ע"י האויב. **לעומת זאת, טעות במאה או מאתים מטר, היתה עשויה להביא אותנו אל מול שורת מקלעים כבדים, על כל התוצאות הכרוכות בעימות מעין זה.**" כיצד להגיע לניווט מצויין כל-כך? סא"ל ע. היה בטוח שהדבר אפשרי הלילה היה חשוך אמנם, אך האיזור היה פעיל מאד, אש ישראלית של טנקים וארטילריה נורתה לעבר המתחם, המצרים הפעילו אף הם את כל כליהם, כולל רקטות ופצצות תאורה, כך שבעזרת כל אלה ומעט מזל לא היה לי ספק כי נגיע ליעדנו - בדיוק נמרץ".
"במחנה" גליון 1002
יותר קתולי מהאפיפיור / מ. נאור

[ד]

... המח"ט קבע, כי לשם הקלה על הניווט תשלחנה פצצות-זרחן בקשת תלולה גבוהה אל איזור-הפריצה. בצפון... / עופר ניווט בשיטה קבועה של קביעת אסימות לפי מצפן ומדידת המרחק. בספירת הצעדים [צעד

כפול - מטר וחצי] התחלק עם קצין המבצעים וקצין החבלה, וכן עם מפקד הפלוגה הפורצת. ציר ההתקדמות היה קשת של איגוף ימני-צפונה, אחר-כך מערבה, אחר-כך דרומה. **הוא חש כי גורל החטיבה כולה הופקד בכושר ניווטו. סטייה של מעלות אחדות עלולה היתה להביא לחשיפת חלק ניכר ממנה לאש עשרות מקלעי "גורינב" במצדיות המצריות . . .**

. . . / הגישה העקיפה על היעדים - באיגוף ימני-האריכה את הטווח הישיר של ארבעה קילומטרים לשמונה קילומטרים וחצי, והיתה זו דרך קשה בדיונות חול גבוהות, שצריך היה לחצותן בניצב. ככל שהתארך המסע, גברה העייפות וההליכה הפכה למסע מפרך ואף-על-פי-כן נתברר בדיעבד כי מכל החטיבה לא נחשלו אלא ארבעה - חמישה חיילים.

. . . / מפקד הסיוע של קותי, משה, השמיע את מילת ההפעלה, ולא יצאו דקות - ואש הריכוך בקעה. בבת אחת התאבכו להבות ועשן במתחם שממול. איש לא ראה מאומה. הרעש היה מחריש-אזניים, וקוטי ציין לעצמו בסיפוק רב כי סופת-ברקים כזאת לא חזה מימיו. ברעש ובעשן האופפים את הכל זינקו היחידות קדימה, כדי לסגור את מאתיים וחמישים המטרים עד קו ההסתערות.

לפתע חש עופר כי אש-הסיוע מתקרבת אליו במידה מסוכנת. שכן פגזים החלו נופלים בין אנשיו, וחושיו אמרו לו כי אלה באו מאחור. הוא דיווח על כך לקוטי. המח"ט החליט להסתפק בהנחתה בת 20 דקות - במקום 30, כמתוכנן. **ההפגזה המסייעת פסקה, העשן נמוג, ועופר נע קדימה כשבעקבותיו קוטי, לאחר דקה או שתיים נתקל בגדר דו-שיפועית נמוכה למדי. לפניו ממש "על הסנטימטר", נתמשכה**

החפירה: בול!

השעה היתה 2305.

ברגע בו הרגיש החור בגדר, צעק אליעזר אל חוליות-הריתוק והורה להן להשתטח . . . חוליות-הרתק שבצדדים לא המתינו לפקודה ופתחו באש ממקלעיהן, אליעזר, שראה כי הגדר נמוכה- החל רץ קיימה כשעמו שני קצינים נוספים.

"פרשיות גבורה"

ליל החפירות / מ. ברקאי

מתסבוכת להצלה

[א]

'... / שלושת הקצינים המשיכו לרוץ בתוך החפירה. תותח לא-רתע מתוך החפירה ירה לעברם פגז מטווח רחוק השלושה שלפו רימונים והטילו אותם לתוך עמדת-התול"ר ; נשמעה התפוצצות אדירה, והעמדה שותקה כליל. בשלב זה הבחין אליעזר, לתדהמתו, כי אין החפירה מתמשכת בקו צפון-דרום, כמצופה, כי אם ממזרח למערב; לאחר עמדת התול"ר המחוסלת-נסתיימה. השלושה נפנו לאחור ורצו ולפתע נגלה לעיניהם, בטווח שלא עלה על שלושה מטרים, כוח של עשרים חיילים עולים עליהם. בשניה זו לא נמצא אליעזר בחפירה עצמה, כי אם בחוץ, על הדופן, משם ביקש לראות את המתרחש מאחוריו. האינסטינקט הורה לו לא לפתוח באש, שכן החיילים שממול נראו לו מסודרים וזקופים מכדי שיהיו חיילים מצריים. אליעזר השמיע צעקה : "דב ? ! ונענה בצעקה. המשיב היה ב. מפקד הפלוגה המובילה של דבל"ה. שני הכוחות התגודדו באותה חפירה, דבל"ה , פנה דבל"ה עם בטרם נוצרה תסבוכת קשה לפלש לחפירה לא-לו. הכח שלו בתעלת-הבריח הראשונה וירד לחפירה המיועדת לו.

"פרשיות גבורה"

ליל החפירות / מ. ברקאי

"בדיוק עילאי"

[ב]

'... / (הלחימה בחפירה הראשונה) אבל, עוד בטרם הגיעה הפלוגה אל חפירתה, נפתחה עליה אש שטוחת-מסלול מימין [ממערב] ומלמעלה. כ. שיער כי היתה זו אש תת-מקלעי 'קארל-גוסטב', שנורתה מאחורי שפתה של אחת ההפירות, משוכנע היה איפא כי סטה שמאלה מדי, וכי חפירתו נמצאת למעלה יותר. על-כן ביקש את אישורו של דבל"ה להעפיל מעלה עם מחלקת-החוד. הוא הגיע אל שפת-החפירה וכאן אירעה פגישתו הבלתי-צפויה של אליעזר, מפקד הפלוגה המובילה של הכוח השכן. תוך שניות ספורות היו ב. ועשרים האנשים אשר עמו, בתוך החפירה, ואחריהם הפלוגה כולה, עד שהובררה הטעות, כבר היו אנשי שני הכוחות מעורבים זה בזה ;

אולם הודות לשיטורם הזריז פלוגה ו' נכנסה לתוך החפירה הכבושה לכאורה, ומיד נפתחה עליה אש מבפנים. קרה כאן מה שקרה בכל איזור התעלות: חיילים מצריים נשארו בתוך העמדות המבוצרות, אשר הרימונים בשטיפה הראשונה לא הכריעו כליל, והיה צורך לבערן בהסתערות רימונים ובריכוז של אש אוטומטית. למחרת בבוקר, ככלות הכל, הלך ב' לראות את החפירה אותה לא שטף בלילה. בטקע, אשר נפלו **קרוב לתשעים זנבות של פצצות מרגמהקטן אחד מנה**, בדיוק עילאי והיו מיועדות לפלוגתו, **שלא נכנסה לחפירה**.
 ... / כשנתקל החוד של פלוגה 1 בגדר, ידע כ. כי במרחק לא רב מעבר לה ימצא את המשך החפירה התחתונה. אולם פלוגתו לא הספיקה להתקדם אלא עשרות-מטרים אחדות, כשהבחין לאור זיקוק שזינק אל-על - כי נמצא הוא בלבו של שטח הזרוע בצפיפות מוקשים נגד-אדם. בצעקה בלם את אנשיו, ודיווח על המיקוש לדבל"ה שנמצא עדיין מצידה האחר של הגדר. אותו רגע עצמו החלו נופלים מרגמות - אש מצרית 'על מוצבינו' (הם נסוגו ונכנסו לחפירה המרכזית).
 "פרשיות גבורה"
 ליל החפירות / מ. ברקאי

"לא רצה להאמין"

'תאר לך : שעות ארוכות צעדנו ברגל, בתוך דיונות שהאנשים ממש טבעו בהן עמוסי משא כבד ; בחשיכה. לא היינו בטוחים שאנו צועדים בכיוון הנכון והוריתי לארטילריה להטיל מדי כמה דקות מטחים של פגזי זרחן על היעד, לסמן שת כיוון ההליכה, אבל, מי זה יכול לראות את הבהקי הזרחן בתוך ים התפוצצויות? המגדי"ם היו צריכים, איפא ללכת בראש, להתקדם עם מצפן, לספור צעדים... (מ) וכל הזמן-פגזים נופלים משמאל ומימין. "סוף-סוף הגענו. ' עומדים על 'סכין' [גבעת-חול חדת-רכס] ומאתיים מטרים לפנינו-אום-כתף. בלב מרצדים זכרונות על מוצב זה מימי מבצע 'קדש', כאשר שתי התקפות נהדפו כאן לאחור, והמוח חושב : אם אז כך, היום - לאחר כל השיפור שחל בצבא המצרי-על אחת כמה וכמה. . . (מ) אבל - מוכרחים לתקוף. והאנשים נערכים להסתערות. . . (מ) (בינתיים מוצע בדרגים הגבוהים לדחות את ההתקפה לבוקר) **אומר קוטי :**

"מבחינתי שלי, היתה ההצעה כאיבוד לדעת, המצרים עדיין גילו אותנו, עדיין לא ידענו שאנחנו כה קרובים אליהם והם היו מפגיזים את השטח ב"עיוורון" מטילים פגז פה ופגז שם. אבל, בכל רגע היו עשויים לפגוע, ובכל רגע היו עשויים לגלות - ואז היו כל 160 הקנים הארטילריים שלהם: מתרכזים עלינו. להחזיק מעמד שם, בשטח הפתוח עד אור הבוקר אף אחד מאתנו לא היה נשאר... (מ) ממטה האוגדה הגיעה ההודעה: "להמשיך כמתוכנן".

ורוחה מופלאה מילאה את לב המח"ט וקציניו כאשר נתנו את הפקודה שרק לפני שעה קלה מילאה אותם אימה: "קדימה בחורים! ... (מ) "למחרת ההתקפה, כשדווחנו לרמטכ"ל את מספר אבידותינו", אמר קוטי לא רצה להאמין. הוא וכולם חששו מפני מספר גדול בהרבה... (מ) "ולאחר שבועות, כאשר רואיין על-ידי הסופר הצרפתי בזנסון, וותיק מלחמות הודו-סין ואלג'יר, אף הלה לא רצה להאמין: "אתה רוצה לומר לי, שאנשיך שטפו את החפירות המצריות, לחמו בקרב פנים-אל-פנים וזה היה כל המחיר?". / . . / באום-טרפה (לפני המסע אל היעד) עצר המח"ט את החטיבה והמתין לחשיכה. אותו זמן החלו המצרים להפגיז את מוצבם הכבוש ואריק החל שואג באלחוט: "פזר את האנשים! פזר!" אבל, עד כמה ניתן לפזר חטיבה שלימה הערוכה להתקפה? **מכל מקום, צלח המזל, איש לא נפגע**; . . / . . (מ) זו היתה צעדה נוראה. כל הדרך - עליה וירידה מדרונות אתה עולה ומתחלק לאחור, אתה יורד ושוקע עד הקרסוליים... (מ) בכל זאת - האנשים-שלי הלכו 'בלי לצפצף', .. (מ) / . . וכל הזמן שורקים הפגזים מעל הראשים ואתה צועד ובליבך אימה שה'זנב' שלך חוטף אותם, אבל מפקד הגדוד שמאחור, אינו 'מצפצף' ואתה מנסה להתנחם ולראות בזה סימן שהכל בסדר, . . וכך צעד הטור הארוך בחשיכה, בחול הטובעני, כשפגזים מתפוצצים מימינו ומשמאלו [אבל - יד אלקים לא בתוכו][מקור] עד שממחלקת החוד נשלח רץ אל המח"ט, להודיעו בלחשיה: "הגענו"... / (לפני ההסתערות) "המפקד, הם מטווחים עלינו!" קרא אחד מאנשי חבורת הפיקוד, "בואו ונזוז ימינה!" אותו רגע ניחת פגז מרגמה כ-50 מטרים משמאל, היכן ינחת השני. (עם תחילת ההסתערות) מישהו צועק: "המפקד - גדר!" "ולרגע אתה חש דפיקה בלב, אם גדר - הרי מוקשים, ואם מוקשים - אתה קיים או שאינך קיים... (מ) תוך שבריר שניה שקלתי: להיעצר? אך אז, אם תתפוש אותנו אש האויב ליד הגדר, יהיו האבידות מרובות יותר מאשר מן המוקשים, החלטתי: אל תוך שדה המוקשים. . . (מ) ...

ובאמת היו שם מוקשים, למחרת ראינו אותם, אבל בלילה שיחק
לנו. המזל איש לא נפגע..."
"המפקדים"
הסייר הנצחי / אל"מ קותי

הציר המרכזי

הקרב בצומח ביר לחפן

שטח בלתי עביר

(דבריו של אלוף א. יפה)

/ תפקידה של אוגדת השריון שבפיקודי היה לחדור דרך שטח קשה ביותר, שכל קצין יאמר לכם כי לא ניתן לעבור בו כלל, לבוא בעורף מיתחמי ההגנה של האויב, ולבצע שם שתי משימות למנוע בעד תגבורת האויב מלבוא לעזרת מיתחם ההגנה העיקרי שלו, ושנית לתפוס כל מי מהם שינסה להימלט .
 "ביאוגפריות וסיפורי קרב" עמ' 74

בצל מלכודת

אנו פעלנו מהר, והתוכנית שלהם אף כי היתה טובה שוב לא התאימה עוד . . . כאשר התקדמנו לעבר ביר-לחפן למשל, היו למצרים משמרות אלחוט, במשך שעתיים "דפקנו" להם מכוניות על הכביש, הרי יכלו לדווח על הכוח שלנו ובודאי גם עשו זאת אבל הכוח שלהם שנע כתגבורת לאל-עריש, הגיע בכל זאת אלינו מבלי שידע כלל על קיומנו וכך הם נכנסו היישר לתוך זרועותינו . . . ולא-עריש כבר לא הגיעו . או למשל עובדה אחרת : תשע שעות היינו בציר החולות, לאור היום, והיינו נתונים ממש בטווח הארטילריה גם של אבו-עגילה וגם של ביר-לחפן שניהם כאחד יכלו לכתוש אותנו משני צדינו באש עזה, כך שלא היה נשאר מאתנו שריד, והמערך שלנו בציר החולות הרי לא היה מן הנוחים להתפרסות ואפילו לא לנסיגה"

...
 "דרך המיתלה".
 בסך הכל מה קרה ?

הרגשה לא טובה

מפקד האוגדה, אלוף אברהם יפה ישב השבוע על דוחו"ת החטיבה

והניד בראשו בפליאה : **"זה הופך את מעללי הגדוד המופלאים פי כמה" . . . מילמל.**

ברם, הדבר גם מסביר את הרגשתו של המח"ט כשהחטיבה, לאחר שנאבקה כל היום הראשון למלחמה בדיונות החול, התייצבה לעת ערב כחסימה על הכביש בין אל-עריש ואבו-עג'ילה וכמעט מייד הגיעה הודעה מן הפיקוד: **"חטיבה משוריית מצרית עולה עליכם . . ."**

"ההרגשה היתה מאד לא טובה"/ הודה איסקה.

הסיבה לכך היתה שמול החטיבה המשוריית המצרית [בדיעבד התברר שבעקבותיה באה גם חטיבת חי"ר -שתי החטיבות נועדו לתיגבור אל-עריש, שאותה עת הותקפה על-ידי אוגדתו של האלוף טל] הוא התייצב-לא עם חטיבה משלו, **אלא עם גדוד אחד בלבד.**

"רציתי להניח מוקשים", סיפר איסקה, **"אך משאית המוקשים היתה אף היא הרחק מאחור, בחולות, לא נותר לנו אלא ההרגל של 'אין ברירה' אבל לומר שחשתי בטחון יהיה בבחינת הגזמה רבה. . ."** לא ניתן לו זמן רב לנתח את הרגשותיו, במהרה הופיע 'נחש אורות אין סופי' על המדרון שממול. ה'צנטוריונים' פתחו באש ומאותו רגע התחיל ל"ג בעומר

מפקד החטיבה המצרית, שנפל בשבי מאוחר יותר, סיפר כי ביצע שש התקפות על החסימה. אנשי החטיבה מתקשים להבחין ביניהן. לדידם זו היתה התקפה בלתי-פוסקת אחת, . . .

לעת בוקר, שופרה הרגשתו של איסקה לאין שיעור, **גדוד ה'צנטוריונים' עמד על עומדו כל הלילה ולא נסוג. ועתה הוחזר לו הגדוד שלו ש'נלקח בהשאלה' ובמהרה - המצרים הם שהחלו לסגת בהשאירם בשדה 24 טנקים בוערים."**

"ידיעות אחרונות" כ"ד תמוז תשכ"ז
הקרוב הגדול של אסקה / א. גולן

החשופים - לא נחשפו

(סרן גיא מספר על אותו הקרב מנקודת מבטו)

/ . . . **"במשך כל עת הקרב, גם בלילה וגם כל שעות הבוקר, היינו נתונים להפגזה ארטילרית בעיקרו נורו עלינו פצצות מרגמה 120 מ"מ, מעניין לציין, כי הייתי צריך לספר את הדבר אחר-כך לפלוגה, כי הם לא חשו בכך ולא נבהלו, הם לא חשו או הבינו את המצב בו**

היינו נתונים. קרב השריון העסיק את האנשים עד כדי-כך שלא נתנו דעתם כלל להפגזה הארטילרית. **איש לא נפגע, אף כי המפקדים עמדו וניהלו את קרב-האש כמעט כל הזמן כשמחצית גופם העליונה מחוץ לטנק. רק אח"כ גילינו פגיעות בגלגלים וחתיכות גומי קרועות מן הרסיסים.** זה היה הקרב העיקרי נגד השריונים. היינו צפופים מאד, שכן הגבעה ממנה ירינו היתה קטנה, מוגבלת מצדה האחד על ידי כביש עליו נעו כוחות האויב, ומצדה השני על-ידי ואדי. בנסיבות אלו קשה היה לנהל אש בתוך הפלוגה, ולפיכך היה זה למעשה קרב שניהל כל אחד לעצמו: גילית משהו - מהר ו'דפוק' אותו! **מולנו ניצבו תותחנים טובים... כאשר היה טנק משלנו עולה לעמדה-מיד היו הטנקיסטים המצריים יורים בו ובמקרים רבים אף פגעו.** היו לנו טנקים אחדים שנשאו על גופם עדות לפגיעות, חלקם היו מרוטשים למדי, אך המשיכו להילחם עד סוף הקרב. (הטנק שלו עצמו נפגע שבע פגיעות בשביעית נדלק ורגע לפני כן יצא ממנו הטען - קשר) **"מערכות" קפ"ה-קפ"ו עמ' 56**
 מסע גדוד שריון מביר לחפן עד המיתלה

המצב נעשה רציני

(יומן חטיבת שריון שהשמידה 157 טנקים של האויב בציר המרכזי, מספר המח"ט)
 . . . / ב-8.15 בבקר יום שני ה-5 ליוני קבלתי פקודה באלחוט "קדימה", עברנו את הגבול . . . לא עברנו 2 ק"מ וכבר קבלתי ממפקד הסיירת שהודיעני כי הוא נתקל בשדה מוקשים ואחד הג'יפים שלו עלה על מוקש, אבל אין נפגעים. הזעקתי את ראובן, מ"פ פלוגת החבלנים, ואמרתי לו: "ראובן, פנה את שדה המוקשים במהירות מכסימלית, אל תתעסק בכל השטח, רק פנה דרך לכוח".
שעה שלימה נמשך פינוי המוקשים שהשתרעו לאורך של 6 ק"מ, וכל המבין קצת במוקשים יודע כי זה הדבר הפחות נעים במלחמה. שעה שלמה עבדו הבחורים כשדים, בלי לשים לב לכללי הזהירות הקפדניים השוררים במקצוע 'עדין' זה, לשמחתי-לא נפגע איש וב-9,15 התחלנו לזוז, בינתיים אני שומע דיווחים על המהומה המתחוללת סביבנו, אני נוסע בדיונות, בדרך-לא-דרך עם חטיבה שלמה על גלגלים שאורכה מגיע לכדי 15 ק"מ. עברנו את 50 הק"מ שהשתרעו עד למקום החסימה המיועד במשך 9 שעות, מרחק

שכרגיל עוברים אותו בשעתיים.

הדיונות היו עמוקות ואימות, החול הרך הפריע לתנועה, מכוניות שקעו צנורות דלק נסתמו וזחלמי"ם נתקעו. רכב גרר רכב, דחפנו ודחפנו עד שהגענו בשעה 5.00.

בינתיים שום יריה ושום הטרדה, אנחנו נוסעים בשטח אויב בטווח תותחיו חטיבה אחת מבודדת, בעומק של 50 ק"מ ואין איש שיפצה פה, ומדוע? אחר-כך התברר לנו שהאויב העובד לפי תכנית אינו יורה אחורנית, , , .

כך שבשעה 17.00 לפנות ערב, ביום שני אני חוסם את הכביש. לכאורה כיתרנו את האויב, לפניו ומאחור כוחותינו, אך המצחיק בדבר שהרגשתי את עצמי מכותר, מביט במפה ורואה שאני נמצא במרכז מעגל, כשמסביבי יחידות צבא מצריות והרדיוס שלהם ממני הוא בסך הכל 25 ק"מ אין שום מניעה לפגוע בי קשות. ובינתיים אני מחליט להתקדם עוד 5 ק"מ קדימה לכביש תחנת הראדאר ולקבוע שם את החסימה לקראת הלילה. מתחיל להחשיך, והשורה מזדחלת, אחד גורר את השני, קפצתי לראש הטור וקראתי לשמוליק המג"ד ואמרתי לו: "שמוליק, קח את כל הטנקים שיש לך ובוא אתי". הוא השיב: "אבל רק חמשה נוסעים". לרגע קט היססתי אך מיד החלטתי להמשיך. נסענו במהירות ונכנסנו לתחנת הראדאר, ההתנגדות שם לא היתה חזקה, פה יריה שם יריה, לא משהו רציני, עלינו קצת למעלה ותפסנו עמדות מול ביר-לחפן והתחלנו 'להרביץ' אש.

בינתיים כל החטיבה מתקדמת לעברנו, כך שבשעה 18.00 שני גדודי הטנקים שהיו תחת פיקודי ערוכים בשפולי הגבעה ומנהלים קרב יריות עם המוצב החטיבתי ביר-לחפן.

ב-19.00 בערב נתתי הוראה להפסיק את האש ולהתכונן לקראת הלילה, כוח הטנקים הסתדר במבנה מתאים, חוץ מכמה טנקים שהמשיכו להטריד את המוצב של ביר-לחפן. והזכירו לו מדי פעם כי אנו במקום. אכלנו בחפזון את מנות הקרב והנה ב-19.30 אני מקבל הודעה מאלוף יפה, המודיעני כי הוא לוקח אחד משני גדודי השריון שלי למשימה צדדית. "ומה יהיה פה?" אני שואלו. "תסתדר". הוא משיב. מלחמה זו מלחמה. מתחיל מרוץ קדחתני עם הזמן, כיוון שהתכנית השתבשה בגלל העדרו הבלתי צפוי של גדוד הטנקים, וגדוד טנקים זוהי עוצמה, המצב התחיל להדאיגני במקצת, כיון שהחטיבה היתה זקוקה להתארגנות רצינית לאחר 50 הק"מ שעברה, ולא לדבר על כך שהרכב וכלי הרכב לא היו כשירים לפעולה, והנה לוקחים לנו מעוצמת האש.

ב21.30- קבלתי הודעה ששתי חטיבות שריון אויב, יוצאות מג'בל-ליבני בכיוון אלי מתוך מטרה לסייע לכוחות המצריים שהותקפו על ידינו. משימתן התקפה עם שחר על הכוח של טל שנלחם ברפיח ובאל-עריש, **את הכוח העצום הזה של 2 חטיבות השריון אני צריך לחסום ע"י גדוד טנקים אחד בלבד.**

עלטה שררה בכל. לפתע, אני רואה ממרחק שורה עצומה של אורות קטנים. החטיבה הראשונה, מתוך השתיים, התקרבה. אני מבטי, משפיל את עיני ומביט שוב ואיני מאמין למראה עיני. טור אין סופי של כלי רכב נע במהירות לעברי. פקדתי על הטנקים לתפוס עמדות חזיתיות ולינצור אש עד ששריון האויב יתקרב לטווח של 400 מטרים. אם נזכור שקרבות שריון בשריון נערכים מטווחים של כ-1.5 ק"מ, נבין עד כמה היה כאן המרחק זעיר, אולם היה לילה, והאפשרות היחידה של פגיעה בשריון וחיסולו היתה על ידי הפתעתו ממרחק קצר.

השיירה התקרבה, נחש ענקי של אורות. משהו מטיל אימה בארכו המדהים, **הם הגיעו לטווח 400 מטרים ואז פתחנו באש תופת כשכל פגיעה "בול".** מספר טנקים נפגעו במטח הראשון ועלו באש. בטרם הספיק האויב להתאושש והבין מה אירע, כבר ספג פגיעות מדוייקות נוספות, , ,

כלי הרכב הבווערים השפיעו השפעה פסיכולוגית עצומה על המצרים, שחששו לגורל דומה, הם איבדו כל רצון לחימה, אולם בכל זאת נתגלו במקום מספר קצינים אמיצים שהצליחו לארגן מספר טנקים והם החלו עולים עלינו מהצד.

יחידת טנקים שלנו קבלה פקודה לשנות עמדה ולהתייצב מולם, המצרים יודעים לירות, אפילו בשעות הלילה. הם פגעו בנו, אולם פגעו בחזית הטנקים ופגזיהם לא פילחו את השריון, כי פגזיהם מפלחים את שריוננו רק מהצדדים. השבנו אש והתחלנו להשמיד את הרכב התוקף. **השעה היתה חצות, קרוב לשלוש שעות נלחמנו וטרם נראה סוף להתקפת המצרים ולנסיגתם.**

לפתע החלו נשמעות השריקות המוכרות של פגזי מרגמות 120 מ"מ עד מהרה החל נושר עלינו מטר פגזים מביר-לחפן, **המצב נעשה רציני. קשה לנהל קרב שריון בשריון, במיוחד שהמדובר בחטיבת שריון נגד גדוד אחד שלנו,, ובאותו זמן לספוג הפגזה, זה בהחלט לא סימפטי.** (בשעה 4.30 קבל בחזרה את הגדוד השני. ב7.00- נתקבל סיוע אוירי וב900- נשבר האויב) "עלילות גבורה" עמ' 19.

"על עיוור"

(אחרי שהטור שנע לעבר הצומת כיבה את האורות) **בינתיים המצרים כיבו את האורות הגדולים ונסעו באורות שיירה והמ"פ קורא לי ברשת האלחוט ואומר :**
ישכה, אני לא רואה אותם, ואני אומר לו כמו שאומרים במשחק ה'קלאס' "לך על עיוור". והוא הלך, והמטח הראשון הדליק אור גדול.

"מחרמון עד סואץ" עמ' 66

הערפל התפזר...

משהגיע הגדוד השני אל שדמי הוחלט שלא לשלחו לקרב מיד, רצה לנסות ולבצע עם אור ראשון תנועת איגוף מזרחית לטנקי האויב שבואדי. בא השחר ועמו . . . (מ) ערפל כבד, **כאשר התפנה הערפל, לאט - לאט, ראה שדמי על הדיונה הגבוהה שממול, 23 טנקים נוספים, כולם מהדגמים החדשים 'טי-54 וטי-55', מראה זה שינה את דעתו בקשר לתנועת האיגוף, תנועה כזו היתה מסתיימת בשואה לכח הישראלי משהביט לתוך הוואדי ראה 17 מהטנקים המצריים מושמדים ובווערים. הוא אמר לברעם : "זו מחציתם. אנו מסתדרים יפה מאד כאן, במקום שבו אנו יושבים עתה".**
 "חרב שלוחה" עמ' 67

למרות החששות

/ הלילה ארוך ומתמשך ואינו מגיע לקיצו, ליל צלמוות . . . (מ)

חששנו, כי הנה - הפעם ייגרמו לנו אבידות רבות, יקרות - - באור הבוקר - והקרב עדיין נמשך. נמשכו הפגזות המצרים ונמשכו הפגיעות שלנו בהם. לאחר חששות כבדים במשך כל הלילה-עד לסיום הקרב בשעה עשר בבוקר לערך-הסתבר לנו, לבסוף כי השמדנו 24 טנקים מצריים, לעומת אובדן טנק אחד מהטנקים שלנו. "דרך המיתלה" עמ' 54
ספורו של ישכה

הקרב בג'בל ליבני

קצת מו זר

שדמי וחטיבתו פתחו בהתקפה על מתחמי-ג'בל-ליבני בשעה 1600 של ה-6 ביוני אחרי שהמתינו לבואו של גדוד הטנקים השני מביר-לחפן. המצב לא היה נוח, מנקודת התצפית שלהם השקיפו המצרים ללא כל הפרעה, על כל תנועות החטיבה הישראלית, שדמי פרש את הגדוד השני שלו מימין ואת הגדוד הראשון, העיף והסחוט, משמאל. כל אחד מהגדודים תפס חזית של כ-2.5 ק"מ. במרכז המחנה היה צריף לבן ושדמי קבע צריף זה כנקודת הגבול בין שני הגדודים -במבט ממרחק, כמובן. מהנעשה במחנה המצרי- זה לא ניתן לוודא, כי תנועה מתמדת של טנקים ורכב משוריין שם העלתה ענני אבק, שכיסה שטח נרחב. אולם לפני המחנה, במרחק של כ-600 מטר מהקוים הישראליים נמצאת חומת חמרה משובצת בחמישים עמדות בטון, להגנה על הטנקים המצריים המכוונים את תותחיהם אליו, היקף החומה המבוצרת עמדות בטון היה רחב למדי כדי לשים לאל כל נסיון פעולה מצד הגדוד הראשון וחלק מהגדוד השני, שהתמקם במקום נמוך יותר. למרבה תדהמתו הבחין שדמי שהמצרים העלו מאחורי הבצורים 18 טנקים בלבד מתוך כוח של למעלה מ-50 שהיה להם במקום. ודבר מוזר עור יותר- הם ריכזו את 18 הטנקים האלה בפתחים של אחד מצדי החומה בלבד-מצדו של הגדוד הראשון, בקצה השמאלי הקצוני, במקום שיפזרו אותם לרוחב כל החומה והבונקרים. סגן-אלוף ברעם, מהגדוד הראשון, החל מעביר את הטנקים שלו שמאלה כדי להעלותם על שלוחה של הג'בל. השריון המצרי לא ניסה

כלל להפריע לתנועה זו. למפקד הגדוד היו דאגות שונות לחלוטין. דבריו של שדמי הגיעו בערך בזו הלשון: "כל שאני רואה הוא - אבק ואני אוכל אבק, אני יורה לתוך אבק, ומהגדוד הראשון אני שומע: הזהר הם סובבים את אגפך", חלק מהשריון המצרי ההל חומק מערבה דרך חומת האבק, לא ניתן היה לראותו הירי הבלתי-מכוון נמשך - לתוך האבק. הגדוד השני של שדמי איבד שני טנקים ושני זחלמי"ם.

מהשלוחה של הג'בל אליה פנה אגפו השמאלי של ברעם המשיך אחד הטנקים, בפיקודו של סרן עד שהגיע לאגפם של 18 טנקים מצריים מדגמי 'טי-34 ו'טי-54' ו'טי-55'. טנק שני שבא אחריו נעצר-- מנועו התקלקל. אולם הסרן מצא 'את המטרה שחיפש, פתח באש וחיסל ששה הטנקים שהיו קרובים יותר אליו. הגדוד הראשון חיסל את תריסר האחרים שירו מהחזית המצרית. קרב האש נסתיים תוך שתי דקות, מאוחר יותר נתגלו ליד כל טנק מצרי, עשרים עד שלושים תרמילי-פגזים שנורו. הם ניסו כמיטב יכולתם, אבל בכך לא היה די, על הטנקים של ברעם נמצאו 22 פגיעות טריות, אך אף אחר מהם לא הוצא מהמערכה. למרות הרגשת חדל-האונים שלו, בגלל חומות האבק, חיסל הגדוד השני 11 טנקים מצריים ב'אש העיוורת' שלו. יתרת השריון המצרי חמקה מערבה, הגם שההפגזה ארטילרית על עמדות החטיבה הישראלית נמשכה עד 2200.

"חרב שלוחה" עמ' 72

הקרב במיצר הג'ידי

המדריך היה גוזר אחרת

אילו הוגשו נתונים אלה בתרגיל, היה המדריך גוזר שידו של האויב העליונה. גדוד הטנקים כבר היה שמונים ושש שעות בתנועה, מאז ליל הכוננות האחרון ועד להיתקלות בכוח-האויב: את מרבית הזמן 'בילה' הגדוד בלחימה או תחת אש טנקים ו/או ארטילריה, בשעת ההיתקלות היו בנקודת-המוקד עשרה טנקים של הגדוד, כולם מדגם 'סנטוריון', שנים מהם צריחיהם פגועים ואינם ניתנים לצידוד, מקום ההיתקלות - מיצר הרים שרוחבו מאפשר פריסה שני טנקים, לכל היותר, בפתחת המיצר ערוכים היו שלושים טנקים מצריים

'טי55' עבי השריון, השריונאים המצרים היו רעננים ומלאי רוח- לחימה. הצוותים של האויב איישו כאן את כליהם מתוך נחישות-רצון, בנתונים שלפניהם לא נדרשה מן התותחנים המצרים תותחנות מעולה: די היה בירי אל הכביש בקו ישר של חמש-מאות מטרים, מפסגת הגבעה אל פתחת המיצר, כדי לפגוע בטנקים המוליכים ולבלום את השדרה כולה, בשלב ההתחלה יכול היה הכח הישראלי ליהנות אך ורק מסיוע ארטילרי קטן, אכן מצב לא נעים, אם לא להגדירו כמצב ביש.

. . . / אם כי מפקדת החטיבה הודיעה שאין ידיעות על כוחות אויב בשטח, ניהל פדל"ה את תנועת אנשיו במיצר הג'די במלוא הזהירות והאבטחה, ויפה עשה, שכן מתוך אחדות מן העמדות שבדפנות המיצר ניתכה אש על השדרה הקטנה, מייד נסכר פי האויב בפגזים. בהמשך הדרך לא ניכר עוד סימן-חיים מתוך הבונקרים, אך פדל"ה ואנשיו לא סמכו על נסים והיו 'משחילים' פגז לכל פתח שנפער לעיניהם, שהרי אילו נמצא שם מצרי עז נפש ובעל כלי-נשק טנקי, שהיה מבצבץ לפתע מאחד הכוכים ובולם את הטנק המוביל - היה חוסם את דרכה של השיירה כולה. **סא"ל פדל"ה הגיע לעמדת-תצפית בראש הג'די ולרגליו נפרסה בקעה ובה - בריחוק 1800 - 2500 מטר ממנה - כשלשים טנקים מדגם 'טי-55', שנראו כנטושים.** ברגע זה פנה סגן שיש, אחד מפקודיו של סא"ל פדל"ה, וביקש רשות לירות מתותח הטנק שלו באחד הטנקים המצריים שבעמק. התשובה - "חבל על הטנק" - כבר היתה מונחת על לשונו של המג"ד, כאשר נזכר כי סגן שיש נמנה על קומץ השריונאים שטרם ניתן לו לנסות את כוחו בקליעה אל מטרת אויב ברורה, בקרב על ג'בל-ליבני סימאה השמש את עיניו. הוא נענה לבקשתו.

סגן שיש שילח פגז מדויק אל אחד הטנקים המצריים שבעמק. כהרף-עין ניעור העמק לחיים, משל היה קן-צרעות שילד שובב ידה **בו אבן**, מסתבר שחלק מן הטנקים היה מאויש, ואותו חלק שלא היה מאויש באותו רגע-אויש במהירות רבה על-ידי צוותים שהגיוחו מאחורי תלוליות, שם היו שקועים באכילה ובנפישה, הטנקים המצריים התניעו את מנועיהם, אך לא משו ממקומם.

מכיוון שהטנק של פדל"ה היה, כזכור, פגוע בצריחו ולא יכול לירות, נטל המג"ד מכשיר-קשר, העפיל לראש הגבעה והיה משמש קצין-תצפית ובקרת-אש לשלושת הטנקים הקדמיים של טוביה. השריונאים של טוביה יכלו עתה לירות אך ורק אל טנקי האויב הרחוקים מהם; שכן כל התקדמות אל קצה הרכס, לשם ירי אל הטנקים הסמוכים יותר, היתה חושפת אותם לאש האויב.

הפעם צפתה לפדל'ה ולאנשיו הפתעה בלתי נעימה : גם לאחר שהחלו נפגעים טנקים מצריים, לא נטש איש מן המצרים את שריונו. לא קשה היה להסיק את המסקנה שזהו כוח רענן שטרם טעם את נחת זרועו של שריון צה"ל ואשר מן-הסתם בא זה עתה מעבר מצרים לתגבר את הכוחות המצריים בלב סיני - או שהוטל עליו לאבטח מעברים כמו הג'ידי להיות פתוחים בשביל הנסוגים מלב סיני.

המג"ד ביקש איפא - סיוע אוירי, הסיוע הובטח לו, אך כפעם בפעם קיבל הודעה על דחיה נוספת בשיגור המטוסים לשמי הג'ידי, לבסוף הודיעה לו מפקדת החטיבה כי לא יינתן סיוע אויר לפורצי מיצר הג'ידי "יהיה עליכם להסתפק בסיוע ארטילרי", פסקה מפקדת החטיבה. "אנו שולחים לכם תותחים מתנייעים".

בעוד פדל'ה מכין את ההתקפה ומחכה לארטילריה שצריכה לסייע לו במקום חיל-האוויר, הודיעו המח"ט :
 "אתם עומדים לקבל סיוע אוויר. הכן רימוני-עשן כדי לסמן את מקומכם בבוא המטוסים". המג"ד הטיל כחצי תריסר רימוני-עשן בהפסקות קצרות - אך סיוע האוויר בושש לבוא.

. כאשר הגיעו המטוסים לבסוף, כבר נעלם העשן ורימוני-עשן נוספים לא היו לו. מה עשה ? **שלף דגל כחול-לבן גדול מאחד הג'יפים, עלה על הגבעה והחל מנפנף בדגל לעיני הטייסים, הם הבחינו בו ופתחו בהתקפת-ריקוט על טנקי-האויב.**

בעודו מנחה כך בדגל שבידו את המטוסים אל מטרותיהם שבעמק הצר והקשה לתמרון אוירי, **הבחין מזוית עינו בקנה תותח הפונה אליו מריחוק חמשים מטרים בלבד! אינסטיקטיבית הוריד את ראשו וצרור מן המקלע-המקביל ופגז שבא בעקבותיו חלפו מעליו. בדרך-כלל, אין טנק נוטה 'להתעסק' עם חייל בודד, שעה שיש טנקי אויב בקרבת מקום ; אך יתכן שהמצרים הבחינו בפעולתו האינטנסיבית של פדל'ה והסיקו שהוא מפקד הכוח שבמיצר והעומד בראשו . . . , . . . / בינתיים נתרכזה כל השדרה הגדודית בצדו האחורי של מיצר הג'ידי**

המג"ד החליט לנצל את ההלם של התקפת האוויר על האויב, כדי להסתער במורד אמנם, מחמת קשיי התמרון האוירי בשמי העמק הצר, לא עלה בידי חיל-האוויר הישראלי להשמיד אלא שלושה מתוך שלושים הטנקים המצריים. אבל המוראל בכוח-השריון המצרי נפגם כתוצאה מההתקפה האוירית, ואילו המוראל בין פקודיו של פדל'ה עלה מאד. הוראותיו של פדל'ה היו עתה

פשוטות בתכלית הפשטות ברגע בו תתאפשר פריסה בקצה המורד, פונה פלוגה אחת ימינה ופלוגה אחו שמאלה, ומסתערים. הגדוד החל שועט במורד, המצרים הוסיפו לירות בשדרה הגולשת. כל הטנקים של פד'לה ללא יוצא מן הכלל, נפגעו בשעת ההסתערות, אבל אף אחד מהם לא הובקע, לא הוצת, ולא יצא מכלל פעולה, ואילו הירי של תותחני הטנקים הישראלים היה קטלני: מייד לאחר שנראה טנק מצרי יורה, ירה בו טנק ישראלי והעלהו באש. אפילו אחד הטנקים פגוע-הצריח הצליח להשמיד טנק-אויב. כיון שלא ניתן לו לצדד את צריחו. כיוון התותחן את תותחו על-ידי צידוד הטנק כולו. כאשר הגיעו הטנקים הישראלים אל העמק, ראו סביבם שבעה עשר טנקים מצריים בוערים. מבט לאחור גילה להם, כי המורד משובץ כולו מכתשי-פגזים - עדות חותכת ללחימתו הרצופה והעיקשת של האויב.

הבלתי-אפשרי הוכח כממשי, כוח עייף מאוד, נחות במספרו ובעמדתו הטופוגרפית, פרץ מתוך מיצר הרים שכמוהו כמלכודת-מוות, והשמיד אויב בעל עדיפות גדולה. סיפוק מלא את לב השריונאים...

"מערכות" קפ"ח עמ' 13

מצומת אבו-עגילה עד מיצר הג'ידי / א. חשביה

קרוב המיתלה

תמונה משונה

החסימה במיתלה (מספר סא"ל אברהם) לערך בשעה 1300 - 1400 קרא לי סגן מפקד האוגדה, והורה לי לנוע דרומית ככל האפשר כדי לחסום את דרכן של שדרות האויב שניסו לברוח דרך מעבר המיתלה. דיווחתי לו על מצב הדלק שלנו-היינו כבר בטיפות האחרונות - וכן על מצב התחמושת שאף הוא לא היה טוב. הוא הורה לי לרכז את המקסימום שבאפשרותי ולנוע.

... ריכזתי סביבי כ-12 טנקים, ויצאנו דרומה, שלושה טנקים נתקעו מייד בלי דלק. פלוגת חרמ"ש, שתי מרגמות 120 מ"מ ושני ג'יפי סיור... בערך מטר אחד לפני מצבת פרקר, נתקע הטנק הראשון, הטנק

של גיא, בלי דלק. קשרנו אותו וגררנוהו אתנו, כשהגעתי לצומת נתגלתה לעיני תמונה מרשימה: הכביש, המוביל מן המיתלה מזרחה לעבר נחל, עמוס לכל אורכו כלי-רכב מכל הסוגים - טנקים, תותחים ומשאיות חיל-רגלים. חיילי האויב עמדו והביטו ואף אחד מהם לא ירה בנו אפילו כדור אחד, **משהגעתי לבדי מאה מטרים מן הצומת, נתקעתי גם אני בלי דלק. קראתי לטנק של רפי שנע לפני, לבוא ולגרור אותי, הוא חזר ובא ואני יצאתי מן הטנק, הורדתי את הכבל ונקשרנו זה לזה.**

אנו עושים זאת, היו המצרים מביטים בנו ואנו מביטים בהם, כאשר מרחק כמאה מטרים בלבד מפריד בינינו לבינם - ואיש לא ירה. יתכן כי חשבו שאנו משלהם, מכל מקום, כל עוד יבולנו לנצל את מבוכתם - לא פתחנו עליהם באש, כדי לא להכריז מי אנו עד אשר נסיים את ההתארגנות, וכדי שנוכל להמשיך ולהגיע למקום בו נוכל לשהות במשך הלילה.

/ , , קשה לתאר במלים נסיעה זו, בתוך שיירות המצרים. **'הייתי במצב לא סימפטי', אם להגדיר זאת בעדינות, הטנק שלי משותק, בהיותי חסר דלק ואני נגרר על-ידי טנק אחר בתוך שיירות האויב, מביט בהם והם מביטים בי. אף אחד אינו יורה על יריבו. והכלי היחיד שאני יכול להפעילו הוא המקלע 0.3 השעה עתה היתה שש בערב, תחלת דמדומים, וקשה לתאר תמונה משונה זאת. עד עתה איני מבין מדוע לא ירו בנו לפי הערכתי חייבים היו להבחין כי אנו ישראלים, שכן לפני שהחלו לגרור אותי, לאחר שנקשרתי לטנק שלפני, עמד שם טנק מצרי שחששתי ממנו, ונחתי פקודה לז' לחסלו, והוא עשה כן, על כן קשה לי להבין מדוע לא פתחו הם באש אני לא רציתי כמובן, להסתבך ביריות במצב זה, וניצלתי את המבוכה של הפגיעה בטנק כדי לנוע במהירות האפשרית לעבר המקום שלנו.**

... / "נותרנו עתה עם תשעה טנקים בסך-הכל, מהם שניים נגררים. כאשר הגענו לאזור ההתארגנות נתקעו עוד שלושה בלי דלק, כלומר שרק ארבעה טנקים מתשעת הטנקים היו כשירים להמשיך ירי ולחימה, ואף הם לפרק זמן מוגבל ביותר, שכן גם מלאי הדלק שלהם הלך ואזל.

סרן גיא :

'הפעולה שהוטלה עלינו נועדה לנצל את ההצלחה בביר-תמדה, כדי לחסום את מעבר המיתלה בפני כוחות-אויב רבים ככל האפשר, לבל יהוו התנגדות לכוחותינו בשלב מאוחר יותר.

'מנקודת הראות שלי, כמ"פ, במבצע זה, **נראה לי עתה כי אכן הצלחנו למלא את המוטל עלינו. אולם, אז תהיתי האם כל המתרחש**

אינו בגדר נס, יותר מאשר כשרון והצלחה טקטית. ודאי היתה זו החלטה אמיצה, אני חושב שהם: כה נבוכו לראותנו נעים בתוך שדרותיהם, עד כי אף לא פתחו באש. אילו כן - יכלו להתגבר על הכוח שלנו בקלות. הם יכלו לחסום אותנו פיסית, על מאות כלי הרכב שנמצאו סביבנו. . . . אינני מאחל לאיש שירגיש את הרגשתי בשבתי בתוך טנק נגרר, מוקף אויבים.

"עודני נגרר, ראיתי בקרבת מקום משאית עמוסה ג'ריקנים, אשר נראו לי כדלק תקין. עצרתי את הטנק שגררני, הרחתי את הדלק וראיתי כי טוב הוא

ועל-כן שפכתיו לתוך מיכל הטנק שלי. עתה משהיה כבר דלק - נסיתי, להתניע את הטנק. נסיתי כל שיטה שבעולם-גרירה, סחיבה, הנעה, חשמל וחיבור לטנק אחר- וכל זאת כשמסביבי טנקים של האויב, אולם אנו כבר זילזלנו בהם עד כדי כך שיכולתי לעצור ולנסות להתניע את הטנק שלי בשיטות הנעה שונות! לאחר שכל נסיונותי עלו בתוהו המשיכו לגרור אותי עד המיתלה שם מצאתי את המג"ד, שנגרר גם הוא בטנק שלו, גררו אותי עם הטנק לעמדות. ארגנתי עוד שלושה טנקים באגף על אבטחתו הייתי אחראי, התארגנו לקראת התקפת-לילה".

. . / "משהגעת למרחק של 500 מ' מפתחת המיתלה ראיתי לפני המוני רכב, שהצטופפו שם ויצרו פקק-תנועה חמור בכניסה למיצר. לפתע ראינו שני 'ווטורים' מופיעים בדיוק מולנו ומשליכים ערימות פצצות על המצבור המצרי, הצרורות ירדו על ראשם ואימה תקפה אותי בהרהרי מה היה קורה אילו הפצצות ירדו על ראשינו ולא עליהם [שהרי חיל האויר לא יכול היה לדעת כי אנו שם] מזל זה ליווה אותנו כל הזמן, והיה בעזרנו

"עתה התארגנו באבטחה היקפית על פני השטח. אני אומד כי נערכנו בהיקף של כ-520 מטרים לערך בתוך בקעה שבכניסה למיצר, המוקפת בונקרים מצריים מכל עבר, ולפניהם שדה-מוקשים. בבונקרים אלה היו חיילי חי"ר לא-רבים] שאיני יודע מה בדיוק עשו שם. אנו נכנסנו עם הטנקים לתוך הבקעה הזו. עתה היתה לנו אבטחה היקפית, מאוחר יותר, כשהגיע החרמ"ש, שלחתי אותו לטהר את הבונקרים הללו ולאבטח את הטנקים מקרוב (גם החרמ"ש התעכב קצת בשל בעיות דלק)

. . / בשעה שנענו דרומה חיפשה פלוגת-סיור דלק בשדה התעופה של ביר- תמדה, כדי להביאו אלינו בלילה. אנשי הפלוגה מצאו שם חביות דלק-מטוסים אחדות, העמיסו אותן על-גבי משאית ובשעה תשע לערך, הגיעה אלינו סוללה של תותחים-מתנייעים שהביאה

עמה את משאית-הדלק. היתה זו משאית 6 X 6 רגילה ופתוחה, **ואילו פגע בה כדור עלול היה להצית את כל הדלק שעליה,** שיירת התותחים המתנייעים, אשר בתוכם היתה המשאית, צריכה היתה לעבור אותה דרך עצמה בה עברנו אנו בין השיירות המצריות. אולם כתוצאה מהשמדת כלי הרכב שבינינו לבין ההצטלבות היה מצבם עתה נוח יותר יחסית.
... / מ"מ הסיור :

"משהגיעה המשאית עם הדלק הורה לי המג"ד לקחת את הג'יפ ולפזר את הדלק בין הטנקים. כבר נאמר לעיל כי הטנקים היו ממש צמאים לדלק. רבים מהם היו ריקים לחלוטין. ניגשתי אל המשאית והתחלנו נוסעים בין הטנקים, **אודה ולא אבוש - כי פחדתי פחד רב. כדור בודד עשוי היה לחסל את המשאית ואף אותי, שכן זו היתה מתפוצצת, ללא ספק, מן הפגיעה.** אך הודות לקשר ולתיאום טובים-שכן רצים יצאו ברגל להודיע למ"פ ולכיתות כי המשאית מתקרבת ולהורות להם להפסיק לירות - **עבר התידלוק בשלום.**

"חלפו שעות אחדות, עד אשר הספקנו לגשת לכל טנק ולהוריד לו חבית דלק, ולעבור בתוך האנדרלמוסיה והחושך בשלום לטנק אחר, למסור לו את חביתו **ובסופו של דבר לצאת מכל הענין בשלום.**"
... / ישראל סיני תותחן טנק :

"כבר נאמר לעיל כי לאחר שהגענו למיתלה כמעט בלי דלק, לחמנו בו כל הלילה. עמדוטינו היו מוארות, ויכלו לשמש מטרות יעילות מאד למי שיכוון, אלינו היטב. ואכן כל אותו הלילה היה לנו ליל שימורים. משך כל הזמן באו מולנו מכוניות-שריון, ואנו נסינו בכל כוחותינו לעצור אותן. מדי פעם הופיע טנק כלשהו תחת שריונית וניסה לברוח לעבר התעלה. עם בוקר ראינו שיירה ענקית מתקרבת, אי אפשר היה לתאר את המראה למי שלא ראה אותו במו עניו. . . . ירינו על כלי הרכב הבאים ואף הסתערנו עליהם באיגוף אחר-כך נאלצנו לחזור, שכן התחמושת אזלה לנו כמעט, כי בשובנו הרגשנו שגם כוחותינו אזלו כמעט כליל.
... / סא"ל אברהם:

"באותו זמן הופיעה מן הצפון יחידת-סיור שלנו ועמה הדרגים שלנו ובה משאיות דלק ותחמושת, וכן ארבעה טנקים שאיבטחו אותם. מ"מ הסיור דיווח בהתקרבו אלינו כי הוא רואה לפניו כעשרים טנקים המתפרסים מאחורי שדרת הרכב התקועה בכניסה למיצר, לאחר מכן הודיעו כי ירו עלינו בטילים-נ"ט, אולם לא פגעו בנו. תשובתי היתה: **'אלה הם טנקים מצריים בסך-הכל, אל תבהל מהם, והמשך לנוע!'** אח"כ הזכיר לי המ"מ את דברי אלה, איך יכולתי לומר

דבר כזה. ואולם אותה שעה הגענו לזלזול מוחלט בתגובות האויב וביכולתו. האמת היא, כי לא יכולנו לקלוט ולהבין את המתרחש עתה סביבנו הוריתי לסגני, אשר פיקד על הדרגים, להתרחק מציר הכביש ולהיצמד למרגלות ההרים ולאחר מכן להיכנס למתחם מאחור. אנו רצים קדימה כשלפתע אני מקבל הודעה מהזחלמי"ם כי השבויים מתמרדים, הם שלפו מתחת לבגדים כלי נשק והחלו לירות. המצב נעשה מסוכן. שבויים אלה היו בדיוק כמו נחשים. כשעברנו לידם עם הטנקים התחננו שניקח אותם בשבי. כשעברנו הלאה והשארנו רק מספר זחלמי"ם, ניסו לחסלם.

על הזחלמי"ם נמצאו שלושים חיילים ולעומתם - אלפי חיילים צמאים, המסוגלים לנקוט בצעדי יאוש כדי להשיג טיפת מים. **כנראה שאלקים גדול ונמצא תמיד במקומות הנכונים.** לפתע הגיע גוד החרמ"ש שנכנס מיד לתמונה ועשה במקום סדר. הוקל לי ונתחי פקודה להחיש את הקצב.

חמש דקות לאחר מכן, אני מקבל הודעה - נתקלים בשדה מוקשים, אני קופץ לראש הטור ומה מתברר-המצרים השליכו לאורך של חמשה קילומטרים, אלפי מוקשים, אפילו בלא לטרוח להטמינם, המעניין הוא שחלק גדול מהמוקשים היה ללא נפצים, עוד אני חוכך בדעתי והחברה של פלוגת החבלה זינקו ארצה מהזהלמי"ם, ובלא לחשוב פעמים, החלו זורקים את המוקשים לצדי הדרך וכך, **תוך רבע שעה פנינו שדה מוקשים שדרש, בזמנים רגילים, למעלה מעשר שעות עבודת פינוי.**

. . . / מצבי קשה. הדלק כמעט אזל כליל, אנו יחידה קטנה, למעשה זעזעורית,

לעומת הכוח העצום הזה המתקדם לעבר המעבר, תארנו לעצמנו שהמצרים ינקטו מעשי יאוש וילחמו כגברים, אם ידעו שאנו מהווים את המחסום האחרון בינם לבין התעלה, שפרושה הצלה. לא הייתי צריך להרהר רבות, החלטתי להתקדם, במלוא המהירות ולתפוס את המיתלה. **כה הרבה נסים עברו עלינו בימים האחרונים, שאין כל סיבה מדוע לא יארע נס נוסף.**

המצב המדהים, הפך מלא נעים למצחיק, קבוצה חצופה קטנה נוסעת בין עשרות אלפי מצרים, שתי דיוויזיות הנמצאות בנסיגה, למרבה הפלא אין המצרים מקדישים לנו כל תשומת לב. כל הדרך התפללנו שלא נאלץ לעצור ולרדת כדי לארגן גרירה אם לטנק נוסף יאזל הדלק, כיון שאז היו המצרים מגלים את זהותנו, ועם מי יש להם עסק, רק לאחר המלחמה נתברר לנו מדוע לא ירו עלינו. הסתבר

שלמצרים היו טנקים מסוג צנטוריונים גדוד כזה נלחם ברפיח. כנראה שהיו בטוחים כי אנו נמנים על אותו גדוד.

. . . / (כוח טנקים מצרי מנסה לתקוף את הכוח הישראלי המחזיק במיתלה). הם התקרבו והטנקים הישראליים המתינו. היתה זו מלחמת עצבים. התותחנים רצו ללחוץ על ההדק, אולם אסור למהר. החכמה היא להמתין, לשמור על עצבי ברזל ולפתוח באש ברגע האחרון. ידענו שאם במטח הראשון ידלקו מספר טנקים ננצח. **שריון האויב התקרב עד למרחק של שמונים מטר ואז נתתי פקודת אש. עוד לא הספקתי לסיים את הצעקה באלחוט וכבמטה קסם נדלקו שש משואות. זה הספיק, שאר הטנקים פתחו בנסיגה מבוהלת כשהם עולים זה על זה, ופותחים באש האחד על השני. לכל 'החתונה' הזו הצטרפו כוחותינו, שהוסיפו נעימה עריבה למנגינת התותחים. בינתיים מודיעים לי באלחוט כי הג'יפים של הסיירת שלנו מותקפים על-ידי ששה טנקים מצריים, מה כבר יכול לעשות ג'יפ מול טנק ?**

שוב מתגלה אלוקים בכל גדולתו.

לפתע נזכר מפקד הסיירת כי במרחק לא גדול ממנו נמצאים שלושה טנקים שלנו, תקועים ללא דלק, הראש היהודי פועל במהירות, המפקד אוסף שלושה ז'ריקנים בנזין ומזנק לעבר הטנקים. טנק מכיל אלף ומאתיים ליטר בנזין, וזה נשמע מגוחך כאשר טפטפו לכל אחד מהטנקים עשרים ליטר, אבל כמות זו הספיקה להתניע שניים מבין הטנקים, לצודד את התותחים ושני טנקים אלה גררו עצמם אל מול שריון האויב והותירו אותם שרופים.

היה זה לילה מלא ניסים ומעשי גבורה.

"עלילות גבורה" פרק ד'

[ב]

(יחידת התותחים המתנייעים שהגיעה לחסימת המיתלה נעה לאורה של מכונית-תחמושת שהבעיר המג"ד)

. . . / מיותר לציין, שכלי הרכב של האויב הושמדו, בזה אחר זה, ואז הגיעה שעת להזיז את הסוללה שלי למקום שנקבע לנו.

"לאחר שעבר התותח האחרון שלי על פני מכונית-התחמושת הבוזרת, התפוצצה התחמושת, התותח, שמשקלו למעלה מעשרים טונות, נהדף קדימה כארבעה מטרים ! מה אומר לך ? חשבנו שנקלענו למרכזה של רעידת אדמה ! אך לא היה פנאי לתדהמה, בדקתי אם כל אנשי שלמים נוכחתי לדעת לרווחתי שהכל כשורה, ואז נתתי את דעתי להמשך המשימה.

"במחנה" גליון 1001
הטנק המצרי הפך לאבוקה

[ג]

(במיתלה) ברעם גילה תל שטוח-ראש והציב עליו את השריון שלו בטבעת. שבתוכה התמקמו תותחי הלא-רתע 105 מ"מ. בדרך זו יכול לירות לכל הכיוונים. חלפו דקות ספורות עד שהמצרים הבינו את המתרחש. ואז הם הגיבו הטבעת של ברעם הופגזה מטווח קצר על-ידי קבוצת טנקים, ולאחר מכן פרצו 22 מהם, רובם 'טי-54' להתקפה על תשעת הטנקים הישראליים, אחדים מהם פנו ישר על עמדתו של ברעם ואילו האחרים ניסו לאגף, בנסיון להימלט או לתקוף מצד אחר. שדמי שמע את ברעם אומר: "נדמה לי שזה הסוף".

. . . / בבוקרו של יום ה' ב-800 נפסק הלחץ כמעט כליל, וטוב שנפסק. אנשיו של ברעם היו תשושים לגמרי. התותחנים היו נרדמים, כשהם מתחלקים קדימה על התותחים. מפקד צוות היה סוחר תותחן ושואלו: "מדוע אינך יורה?"

התותחן היה מביט בו בעינים בוהות ושואל בחזרה: "לירות במה? אף אחר מהטנקים הישראליים לא אבד שם אם כי אחד 'הסנטוריונים' נפגע 12 פעמים. בתוך ה'טבעת' של ברעם נהרג לוחם אחד וארבעה נפצעו.

"חרב שלוחה" עמ' 82

יחידות קטנות מספרות

הציר הצפוני

מתפלא שאתה עדיין חי

א : בזמן השירות הסדיר הייתי בגדוד שתמיד היה מעורב בפעולות רבות. אותה הציפיה. אותו פחד שלפני הפעולה היה מוכר לי. אותה ציפיה, אותו אי-בטחון, אותו מתח. זה לא רק פחד, זאת הרגשה מעורבת של כל הגורמים האלה, ברגע שאתה מתחיל לפעול הכל נעלם ואתה פועל בצורה אוטומטית.

הפעם המלחמה הזאת, היתה הרגשה מוזרה. לפני התחלת המלחמה - לא היה לי שמץ של פחד. הטנק המצרי התקיף אותנו, לא פחדנו, וזו היתה הרגשה כללית, לא היה בנו פחד ממשי, אבל מתי כן פחדתי, כשהתקיפו אותנו ארבעה מיגים. אז היתה לי הרגשה שזה הסוף. זה כבר היה הרבה יותר מאוחר, לקראת כיבוש ביר-גפגפה, מידי פעם שמענו מטוסים מתקרבים. לא הרמנו אפילו את הראש להסתכל. המטוסים מתקרבים-החבר'ה שלנו עובדים טוב--חיל-האוויר שלנו המטוסים ממשיכים להתקרב וצוללים כאילו, ואנחנו משום-מה עם הביטחון המופרז הזה, שביום השלישי למלחמה, לא ייתכן שיש איזה מטוס מצרי חי - ושלם. בקיצור המטוס הזה פתח באש, וקצין אג"מ נותן צעקה : מיגים, להתפזר מהר !" קפצנו כמו משוגעים והתחלנו לרוץ בחולות, והמטוס חג מעלינו ויורה [זה כמו בסרטים, אתה שומע את ה-פה - פה - פה - פה -] ואנחנו מסתכלים בשמים ורואים שעוד שלושה מטוסים שלהם, עוד שלושה מיגים תופסים עמדות, עושים סיבוב ומתכוננים לגיחה. רצנו כמו משוגעים וזרקנו את עצמנו בחול שישים מטר מהכביש. המטוס שירה הצטרף לשלישיה שחיכתה לו והתחילה גיחה כשאתה שוכב בחול ואין לאן להיכנס, איפה להסתתר, ואתה רק מחכה שהמטוסים יבואו אליך, ובא מטוס - ואתה רואה מפלצת שהולכת וגדלה - רעש עצום, ומתחילים לירות כבר ממרחק ולך אין שום אפשרות לעשות להם כלום ואתה סתם שוכב - אז זאת הרגשה שזה הסוף. ואתה רק מחכה, אולי - לא. אבל עניין של מזל העיקר, עובר המטוס הראשון, יורה, עובר המטוס השני, השלישי, הרביעי - ואלה

רגעים שנראים לך כשעות - והם עברו. אתה מרים את הראש,
 כולך המום, ומסתכל אם אתה עוד חי, אם אתה לא פצוע, איך
 זה יכול להיות. מיד כשעברו הרגעים האלה, השניות, אני לא
 יודע כמה זמן זה היה, אז פתאם אתה נזכר שאתה צריך
 להסתכל, אולי מישהו פצוע ולא שמת לב. אז קמתי, הסתכלתי
 מסביב אם מישהו צועק, אם מישהו צריך עזרה. מיד החבר'ה
 צועקים: תשכב תשכב, הם באים שוב. אז ברגע זה כבר הייתי
 אדיש, מבחינה אחת, שידעתי שלשכב או לעמוד זה כמעט
 אותו דבר. ואתה רואה ששוב הם הסתדרו שם ברביעיה
 ומתחילה גיחה נוספת. וברגע זה חולפות כל מיני מחשבות.
 חשבתי איזה שטות עשיתי שכתבתי מכתב [זמן קצר קודם
 לכן] הביתה. המכתב יגיע הביתה ברגע שאני כבר לא אהיה .
 . . איזה שטות, למה עלה בדעתי דווקא היום לכתוב, לא
 יכולתי לחכות עד סוף המלחמה? עובר המטוס הראשון, הוא
 ירה ופגע ביני לבין אחד מהחובשים שרץ יחד אתי כשזה עבר
 באמצע, היתה הרגשה של קירבה למוות, המטוס השני עובר.
 רעש עצום. . . לא יורה, לא עושה כלום. המטוס השלישי זרק
 פצצות נפל"ם והתרומם עשן שחור, לא ראינו כמעט כלום.
 המטוס הרביעי שוב יורה. הכל התפזר תוך כמה שניות. אתה
 מסתכל ואתה מתפלא שאתה עדיין חי. ואתה רואה שהם
 מתכוננים לגיחה שלישית. זה מוציא מהכלים לחלוטין. ואתה
 מסתכל ואתה מנסה-אולי אפשר לשפר עמדה, אולי אפשר
 למצוא איזה-שהוא חור להיכנס לתוכו, מה לא היית נותן בעד
 איזה שהוא חור קטן, ואין כלום, חול. זה הכל. אתה רואה
 שחבר'ה אחרים גם-כן מסתכלים מסביב, ויאוש, אין כלום, והם
 מתכוננים לגיחה שלישית מגיעים מטוסים שלנו. לא רצינו
 להאמין שיכול להיות דבר כזה שבאים מטוסים שלנו זה היה
 ממש המשיח שבא. ונעמדנו התפתח קרב אוויר היינו נרגשים
 מאוד. קשה היה לדעת-איך הקרב הזה יתפתח. הקרב היה
 מהיר מאוד ועוד הספקתי להסתכל מסביב אם אין לי פצועים,
 חלק שכבו ולא רצו לקום, לא ידעו מה יהיה, פתאם מטוס
 מצרי אחד מתפוצץ באוירוכל היתר מסתלקים, והמטוסים שלנו
 כנראה גם כן התחלתי להגיד לקום אין כבר שום דבר
 הסתכלנו, אף זחל"ם לא נפגע, אף אחד לא קרא לעזרה.
 שום דבר. אבל היינו המומים לחלוטין. והרגשת הפחד
 הזאת עוד לא עזבה אותנו. היה לי מוזר עדיין שאני חי. זה
 לא היה מתקבל על הדעת.

הם צייתו

... / ליד אל-עריש נשאר הג'יפים ללא דלק כמעט. בסמוך --
 תחנת-דלק מצרית ריקה דן נוסע עם נהגו להביא דלק לג'יפים.
 "היינו המכונית היחידה בתחנה", מספר דן. "עסקנו בשאיבת דלק
 ולפתע אני שומע מכונית עוצרת ליד הג'יפ. אני מפנה את ראשי
 ואיני מאמין למראה עיני! מכונית 'סטטישין' מצרית מלאה חיילים,
 וכולם מכוונים את נשקם אלי. מאוד לא נעים, נהגי לא הבחין
 במתרחש. החלטתי להתנהג בטבעיות ידעתי שאם אגלה סמני
 פחד, יהיה זה הסוף. אט-אט כיוונתי את ה"עוזי" שלי מולם, איני
 יודע ערבית. סימנתי להם בידי, בתקיפות, לצאת מהמכונית.
 הדלת נפתחה ו-14 מצרים 'נשפכו' החוצה. כולם היו חמושים.
הם הסתדרו בשורה, כשנשקם עדיין דרוך ומכוון אלי. סימנתי
להם להניח נשקם על הארץ. הם צייתו בלי להוציא הגה רק אז
 סובב נהגי את ראשו וראה את המתרחש". דן שיחרר את 14
 המצרים, אך לא לפני שמלאו את הג'ריקנים בדלק בשביל
 הג'יפים. "הרגשתי שאני חב להם את חיי" אומר דן.
 "ספר הגבורה"
 ברכב אש לתעלה / רס"ן דן שומרין

"היחידה מכוית?"

בתחנת העזרה ראשונה, בין חפירות ההגנה של שייך-זויד, היו
 הרופאים עמלים בקדחתנות לאור פנסי נפט, ואמבולנסים הסיעו
 פצועים אל העורף. לפתע ניתך מטר יריות על התתנה. התברר כי
 מוצבי שייך זויד אמנם הובקעו ע"י השריון אך לא טוהרו ע"י חי"ר,
 ושרצו עוד חיילים מצריים לעשרות. אחדים מהם פתחו בצליפה.
 בין אנשי החר"פ לא היה אחד אשר ידע מה לעשות, אך על המהומה
 התגבר נהג זחל"ם מהזחלמי"ם ב"שיירת שובל", רב"ט תומס פרידמן.
 הוא ערך את הזחלמי"ם ואת יתר הרכב לריבוע הגנתי, הציב את
 הפצועים-קל ואת אנשי החר"פ שניתן לוותר עליהם בעמדות וניהל

קרב אש עם המצרים שמסביב, בעוד הרופאים ממשיכים לטפל בפצועים

הקרב הגיע לסופו באורח מפתיע. מן החשיכה הופיעו שלוש מכוניות משא מהראשונה שבהן קפץ נהג ושאל בערבית: "היכן כאן היחידה מכונית?" קשה לדעת הפתעתו של מי היתה גדולה יותר - של הזקיף הישראלי או של המצרי, אבל בכל אופן, הישראלי היה הראשון להתאושש מתדהמתו ופתח באש. מקלע של אחד הזחלי"ם הצטרף אליו ושלוש המשאיות הועלו באש. אחת מהן טעונה תחמושת שהתפוצצה במשך שעה ארוכה. כנראה שקולות הנפץ הפחידו את המצרים בחפירות שמסביב. הם חדלו להטריד את עמדת החר"פ.

ששה ימי-תהילה" עמ' 111

דובי נגד סטאלין

[תחנת אסוף פצועים של כוח צנחנים ברצועה. טנק סטאלין מתכוון לדורסה. שני פגזי בזוקה רק שרטו אותו) , , . לפתע זינק מן הדיונות והתחיל לזוז לעברנו. הוא נראה כמו - שור שהפציעות רק הרגיזו אותו עוד יותר. אותה שעה היה במרחק 150 מ' מאתנו בדיוק באותו רגע' הגיע הזחל"ם של דובי . . . (מ) דובי עם הררנ"ט שלו מיהר להתמקם בתוך התעלה, ליד אבי, השניים החליטו לתת ל"סטאלין" להתקרב מעט, על מנת שהפגיעה תהיה מושלמת. "היתה התרגשות עצומה", הודו הצנחנים לאחר מכן. "ידענו שכאן צריך לעשות את המאכסימום ולפעול בקור רוח כדי לצאת בחיים מן העניין" מישהו הציע להתקדם לעבר הטנק ולהתקרב אליו יותר, היתה שתיקה המבטים הופנו במאומץ לעבר הטנק, ששעט היישר לתוך ריכוז הפצועים.

דובי? אמר מישהו בעצבנות

דובי גהר על הכוונות, 50 מטרים בלבד הפרידו בין הטנק וריכוז הפצועים "אם אני מפספס", חשב בחרדה, "לא אספיק אפילו לטעון פצצה נוספת". לפתע היתה רוח ואחריה התפוצצות. משזקפו דובי ואבי את ראשיהם מן החול היה הטנק כולו אחוז להבה עצומה וענני עשן תימרו ממנו לגובה רב.

אתה יכול לתאר לעצמך איזו שמחה היתה! / אומר אבי. דקות ספורות
לאחר מכן הגיעה למקום כל הפלוגה להתארגנות . . .
. . . / המקרה הזה נתן לנו עודד עצום", סיפר אחד הצנחנים "אותו
יום היתה לנו טבילת אש ראשונה, ראינו הרבה חברים נופלים
וההרגשה היתה קשה. המקרה הזה חזק בנו את הכוח להמשיך
הלאה".

"במחנה" גליון 1008
דובי נגד סטאלין

זה נראה דמיוני

א:---היינו אחרי רפיח. שיירות עברו על פנינו דרומה. פתאם הופיע
איזה טנק מצרי לא עלה בדעתנו בכלל שהטנק מאוייש ע"י המצרים
עצמם, ופתאם הטנק הזה נעצר, חצה את הכביש, והתחיל לירות
במקלע שלו ואז הבנו שזה טנק מצרי. הדבר המעניין, באותו רגע אף
אחד לא פחד ואף אחד התכופף, אף אחד לא הפסיק לטפל בפצועים,
אלא שכל אלו שהיו פנויים, לקחו את העוזי שלהם והתקדמו לקראת
הטנק, ואחד מהחבר'ה פתח באש על הטנק עם העוזי ואחרי-כן כל
יתר החבר'ה מהפלוגה. זה נראה דמיוני, אבל ככה זה נעשה, ועוד –
יותר דמיונית היא העובדה שהטנק ברח, טיפס על הגבעות. והמזל
שלנו שמיד עבר על-ידינו טור נוסף של צנטוריונים. הצנטוריון הראשון,
כשראה חבר'ה שרצים מול הטנק, אז הוא הבין מיד מה שקרה, תפס
עמדת אש וחיסל את הטנק. טוב, זה היה מזל, אבל הדבר המעניין
שלמרות שבאופן הגיוני היינו צריכים להיות מושמדים כולנו, אפילו אם
הטנק לא היה יורה - היה יכול לדרוס אותנו בלי בעיות, אז הרגשת
הפחד הזאת לא התעוררה משום-מה. אני חושב שזה גם כן קשור
בזה שבאותו רגע המתח היה גדול . . .
"שיח לוחמים" עמ' 43

בין הגלגלים

[הסיירת של עוצבת מנחם נכנסה למארב טנקים, תותחי שדה
ומרגמות מטוחות)

, . בג'יפים, זחלמי"ם ו'אמקסים'(טנקים קלים מימי מלחמת העולם

השניה) זינקו אנשי הסיירת אל תוך מערך-האויב המצרי, והתערבו בתוכו אחד הג'יפים מצא את עצמו חמשה מטרים לפני תותחו המכוון של "ט-55". התותח ירה-והפגז חלף בין גלגלי הג'יפ. החטיא, יגאל, בגבורה של יאוש, ניצב עומד, לפני "ט-55" אחר שהתקרב אליו, הריק בו שרשרת שלמה של המקלע שלו. לא מאמין למראה עיניו, נוכח שהטנק נעצר ודמם, איך שהוא מצאו כדורי המקלע את אשנבי-הראיה הזעירים וחדרו פנימה . . . "

ששה ימימי-תהילה" עמ' 174

הטנק הסתלק

ב-6 ביוני, התפרסה פלוגת החר"פ החטיבתית, בה שירת טוראי אהרן כהן כספק באיזור רפיח. לפתע הגיח טנק פיקוד מצרי, שנותק כנראה מיחידתו והתקדם לעבר הפלוגה, באין נשק נ"ט במקום, התייצב טוראי אהרן כהן, ירה מנשקו האישי וגרם להסתלקותו מן השטח.

"במחנה" גליון 1018
הצלשי"ם של פקוד-דרום / טור' אהרן כהן

בירך הגומל

(הסגן סלומנוב עם ארבעת הטנקים עלה לכביש אל-עריש, נתקלו בכמה ט-34" וחסלו אותם ואז ראה לנגדו שלושה סנטוריונים).
אבל אז קפא דמו של סלומנוב. על הכביש, נגדו, נעו שלושה סנטוריונים שתותחי ה-105 מ"מ שלהם מטווחים עליו בדיוק. עד שיקרא "תותתן!" ישחילו אותו : ואת שלושת הסנטוריונים שלו בפגז אחד. הסגן מוניץ היה עיוור בעינו וסובל מכאובים. הסמל אביטל בסנטוריון השלישי היה פצוע בגבו, למלחמה ממש נותרו שני סנטוריונים של שועלי ושל, ובשל שועלי נעצר התותח לאחר שהדליק את ה"ט-34".

(לפני ההיתקלות האחרונה, סרן אהרן הגיע לשייך-זוייד ושם נפגע בראש אך החליט להמשיך ולמלא את משימת החסימה.
ועתה היה משוכנע שהוא ראשון והחליט למלא את

משימת החסימה. ששה ק"מ אחרי שייך זוייד טרם ראה הצטלבות הכביש עם מסילת הברזל, עלה בו החשש שמא מסוכן לחדור כה עמוק לשטח האויב בשלושה טנקים בלבד. אם יתעוררו המצרים, עלולים הם לבלעו כטיפה, עצר אהרן את הסנטוריונים ופקד עליהם לחזור, הוא ביקש להתחבר לגדוד, **שלוש מאות מטר לאחר שחזר על עקביו חשכו עיניו, ארבעה סנטוריונים נעו כנגדו**

"תותח ח"ש, על ארבעה טנקים בחזית!" קרא סרן אהרן.

"תותח ח"ש על... (מ) קרא הסגן סלומנוב.

ואז הכיר הסגן סלומנוב את פני מפקדו, הגלויים בצריחון, שטופי דם היו, ובכל זאת לא יכול לטעות. עמידה כזאת בצרית היתה רק לסרן אהרון, הוא הרים דגל. הסרן אהרן זיהה גם את סגנו ובירך הגומל על שלא היה צריר לטעום מתותחו של קרמר, שכבר היה טעון ח"ש ו"על".

"חשופים בצריח" עמ' 128

הטנק גמר את המלחמה

(בקרב על ביר-גפגפה). ספורו של סמל שלמה אפייני לצוותו אירעה של טנק היודע להתגבר על כל תקלה ומכשול... תקלה נוספת, שרשרת הטנק החלה יורדת מהגלגלים, לאחר שספגה כנראה פגיעה, השמעתי קללה. הטנק היה אבוד בעיצומה של המערכה.

טנק דומם דומה לפגר, או לארון מתים, שהרי הוא ממש מטרה נפלאה לאש האויב. ידעתי שעלי להיחלץ במהירות מסבך זה ולהמשיך לנוע. הסברתי לחבר'ה את מקור התקלה ואמרתי שאפשר להתגבר עליה. אותו רגע הסתכלו עלי כמטורף.

עד היום אני יכול להסביר כיצד עלה בידינו, לתקן את השרשרת, אני משתדל לשחזר את אותן דקות דרמטיות. היינו חשופים לאש האויב. מסביב שרקו והתפוצצו פגזים. כל זמן התיקון הייתי בטוח שהנה עוד שניה ואני או אחד מחברי הצוות יצנח ארצה ללא רוח חיים, אך הכל עבר בשלום. עבדנו כמטורפים. אני משוכנע כי אם תקלה דומה היתה פוקדת אותנו בסדרת אמונים לא היינו מצליחים להתגבר עליה כלל,

או במקרה הטוב, זמן התיקון היה מתמשך פי כמה. אני מיחס את כל הדבר הזה ממש לנס, והעובדה כי אכן היה זה נס ממש עם סיום הקרבות בביר-נפנפה, החל הטנק נאנק, השרשרת ירדה באיטיות מהגלגלים והפעם ניתקה כליל מהטנק..
השריון עמ' 56

מטוסי ה"סוחוי" – נגוזו

ב-04.20 הגיעה חבורת הפיקוד של האלוף טל למצבת הזכרון שבכניסה לאל-עריש אל"מ שמואל קפץ ועלה על זחל הפיקוד של טל. השניים התחבקו. . . . / . . . באותו רגע הופיעו בשמי אל-עריש שני מפציצי סילון סוחוי / 7 מצריים והחלו להתכוון אל מרכז התדלוק, אל עשרות הטנקים ששאבו למיכליהם דלק, האלוף טל כבר אמר לקרוא פקודה ואל"מ שמואל היה בחצי רגל מחוץ לזחל כאשר מעל לסוחוי / 7 הופיעו שני מיראז'ים, תוך חלקיק של שניה נגוזו שני הסוחוי / 7 והיו לסמני אש ועשן שנשאה הרוח.
"חשופים בצריח" עמ' 231.

מזל רציני

(הצוות של הסנטוריון שהיה צמוד למח"ט שמואל"ק). אריה :
ביום האחרון נסע המח"ט בראש הטור, בג'יפ פתוח, עלה בדהרה פראית על ראש גבעה ושם חיכו לו ארבעה אנשי קומנדו מצריים. הם פתחו באש מטווח קרוב ביותר, ירו די הרבה זמן ואפילו זרקו רימונים. הגענו כמה זמן לאחר מכן, פגענו ודרסנו אותם. . . זה היה מזל רציני.
"במחנה" גליון 1929
הארבעה בטנק - איפה הם היום ? / א. לנדאו

רק באגדות היפות

[יחידת צנחנים עלתה על מארב. אנשיה הצליחו להמלט ולמצוא מחסה תחת גשרון בטון. שני טנקים מצריים נעו לעבר הכוח] רב"ט

יצחק לוי: "... הטנקים הבחינו בנו הם עזבו את הדיונות ועלו על הכביש. אחר כך עמדו במקומם והרביצו פגזים לעבר הגשר. כל הפגזים פגעו בכביש מעלינו וניתזו הלאה, מבלי שגרמו נזק כלשהו אחד הפגזים פגע במעקה הגשר והפיל לידינו גושי בטון גדולים. מיהרנו לנצל אותם כעמדות מאולתרות. הטנקים המטירו אש כבדה מתותחים וממקלעי 0.3. השבנו אש אך היא היתה בלתי יעילה. ידענו, כי התחמושת אוזלת במהירות.

"מכל הצדדים החלו חבר'ה לצעוק! צריך לירות ברנ"ט! צריך רנ"ט!" "היו שלושה רנטי"ם בסך הכל, לי, לז'ק ולעוד חייל בשם דישון, שברשותו היו שתי פצצות רנ"ט בלבד. סמל ויצמן לקח את הרנ"ט של דישון, יצא מן הגשר וירה את שתי הפצצות לעבר הטנקים. אבל מיד ראינו שאין טווח. החלטנו שלא יורים, אלא מחכים, עד שהמצרים יתקרבו. ואכן, הם התקרבו כשהגיעו למרחק של 280 מטרים מן הגשר נעצרו אנשי ההי"ר המצריים, והניחו לטנקים לעשות את מלאכת החיסול. יצורי הפלדה המגושמים התקרבו תוך חיפוי הדדי, למרחק של 80 מטרים מן הגשר. הראשון נעצר במקומו ואילו השני נטש את הכביש והחל אוגף את הגשר מצד ימין, כדי לירות לתוך המחסה ולדרוס את החיילים המסתתרים לידו, הוא התנהל בכבדות ובאיטיות לעבר הגשר, תוך צידוד מתמיד של התותח אל יעדו, כעבור זמן קצר ניצב כ-20 מטרים מן הגשר. ז'ק מבולגריה ויצחק ממרוקו: שניים שלא ידעו הרבה על קרבות מלחמת השחרור ושלא שמעו מעולם על הכתובת האדומה - "לא הטנק ינצח, אלא האדם!" שהתנוססה בחדר האוכל של קיבוץ נירים הנצור שבנגב, בעת שתקפו השריון המצרי ב-15 במאי 1948. הם גם לא האמינו בניסים, לא שגו באשליות, אלא ידעו פשוט, כי אין ברירה. מוכרחים לעשות דבר-מה ולא ...

הם התרוממו מעל שברי הבטון וכיוונו את הרנטי"ם שלהם אל המפלצת האימתנית שנעה לקראתם בחירוק שרשראות. מעל ראשם חלפו בשריקה נוראה צרורות המקלע, אך הם ירו שוב ושוב. סחטו את ההדק המזדעזע, הרכיבו פצצה חדשה בראש הרובה התרוממו וירו שטופי זיעה וסחוטים.

היו רעמים, ומגוף הפלדה נתזו גושים. כל 12 הפצצות שירו פגעו שלוש מהן הצליחו לחדור בעד השריון העבה-שתיים בחזית ואחת מן הצד

(הטנק הוצת אבל עדיין נותר השני) / ... המצב נותר איפא חמור

ביותר. היתה שעת דמדומים. עם מעט התחמושת שנותרה לא היה כל סיכוי סביר להחזיק מעמד נגד הטנק השני ונגד כח החי"ר שנע בעקבותיו. ושוב נאלצו הצנחנים להטיל יהבם על שני הררנטיסטיים - יצחק לוי ואליםלך ז"ק. שוב נטשו הללו את הגשר ונעו בשפיפה לאורך צידו הימני של הכביש. בעוד הטנק נע בצדו השמאלי ומתקרב אל הגשר. מי יקדים את מי?

כעבור שניות לא רבות הפריד כביש אספלט בלבד בין צמד הצנחנים לבין הטנק המצרי. רקותיהם הלמו מהתרגשות, פחד ומתח. רק לא להחטיא! לנצל כל אחת מן הפצצות שנותרו! זה הסיכוי האחרון! הם התרוממו מעל גבנון העפר שלצד הכביש וירו את התחמושת שנותרה. הפצצות רק גרדו את גוף הפלדה ולא גרמו נזק רציני. נותרו עוד מטרים ספורים בין הטנק לבין הגשר, החיילים שלפו את הרימונים, ואז קרה משהו שקורה רק באגדות היפות. הטנק פלט עשן הסוואה, ותוך ירית צרורות לכל עבר נסוג במהירות בהילוך אחורי, עד שנעלם מן העין. כמוהו ראו ועשו גם אנשי החי"ר הפלוגה ניצלה.

"51 הצלשיים"

מלכודת מתחת לגשרון

מתנה יפה

(פגישה עם הסמל דן עמית, איש מלואים, אתו נפגש לפני המלהמה) ... / ומה היה ב-5 ביוני ?

"הכוח שלי קיבל את פקודת התזוזה בערך ב-10 בבוקר. היינו בדרך לצומת בני-סואילה, הנמצאת בין עזה ובין חאן-יונס. הנסיעה לשם היתה די מזופתת חשבתית אז, עד כמה מרגיז, שהדרך היחידה לגלות מוקש היא להיתקל בו היו לנו צרות צרורות מהמוקשים, שלא לדבר על הפגזת המרגמות שחטפנו, בדיוק בשעה 11".

"מלבד הקופוניה הזאת, הומטרה עלינו אש מקלעים, כמו גשם אנכי, פתאום בתוך כל הגיהנום הזה ראיתי משאית מצרית נעה בין הפרדסים שממולנו, ואחריה טנדר, היו אלה חבלנים מצריים שעסקו במיקוש הדרך שבה עמדנו לעבור. טנק אחד שלנו הכניס 'בול' למשאית, שהתרסקה עם המוקשים שהיו בה.

"ראיתי קצין מצרי קופץ מהטנדר שנתקע מאחורי המשאית, אשר חסמו את הדרך. קפצתי מן הזחל"ם ורדפתי אחריו, אך הוא נעלם לי

בפרדס. חזרתי אל הטנדר, ומצאתי בו את המתנה היפה ביותר שקבלתי במלחמה: תיק ובו מפה מדוייקת של שדות המוקשים מסביב לכל המוצבים המצריים שבאיזור. **אתה יכול לתאר לעצמך כמה דם חסכה המפה הזאת?"**
 "ידיעות אחרונות" 7.7.67
 דם וחול - ומלפפון ירוק / א. פורת

מסיבות בלתי מובנות

(בדרך לעזה. מספר סרן גד מהצנחנים. הזחל"ם שלו עלה על מוקש, פצועים) בעוד הפצועים מפונים אל תחנת האיסוף הגדודית, פנו גד וכמה מאנשיו לסריקת שדה המוקשים שלתוכו נקלעו. המוקשים שנתגלו רוכזו בערימה ופוצצו.
 קול הנפץ העז הוציא ממחבואם קבוצת חיילים מצריים, ובתוכה קצין, שעמדו בידיים מורמות ועל פניהם מורא. הסתבר, כי הכוחות הפורצים בדרך זו היו חשופים כל הזמן למארב נגד-טנקי, שכלל מספר תולרי"ם, ומסיבות בלתי מובנות העדיף להיכנע ללא קרב.
 ידיעות אחרונות" 25.8.67
 על שלושה פשעי עזה / ג. כהן

הקרב בנחל

ערי רפאים

... לפעמים נדמה לי שהוא מצליח לקרוא את מחשבות האויב .
 .. באותם רגעים קשה היה להאמין שהחלה הבריחה הגדולה של המצרים. אריק חש באפו . . . הוא הורה להתקדם באורות מלאים . . . הצדק היה עמו . . . בדרכנו ליד הר חרים עברנו ביעף מתחם אדיר, חלק מהכוח המיוחד שהכין נאצר כדי להשמיד את ישראל, 60 קני תותחים דוממים ועשרות טאנקים 55- קדמו את פנינו רשתות ההסוואה עליהם,, הצבע הטרי מבהיק וחלק . **כאילו נס** מארגזי התחמושת והמוקשים עדיין לא נפרקו
מסיפורי המקרא, כאילו יד נעלמה סילקה את כל המצרים
 , מאוחר **והשאירה את נשקם, ערי רפאים של פלדה ושרשראות**, יותר סיפר מפקד הבריגדה שהחזיקה במתחם, בהיותו בשבי, כי נפל עליהם פחד אורות השיירות של אריק שרון, בניגוד לכל כללי

המשחק הצבאי פעלו האורות את פעולתם, כשם שאבוקות האש שהדליקו החבלנים באגפו האחורי של מתתם אבו-עגילה, הפחידו את המצרים והכניסו מורך בלבבם.
 "מעריב" ט"ו סיון תשכ"ז
 עם אריק דרך המדבר / עודד קפליוק

בכל סיבוב . . .

[סיפורו של נהג אוטובוס שהוביל צנחנים לעלי-מונטאר]
בלילה עלו החיילים מהשוחות ואנו הובלנו אותם להסתערות על עזה ללא אורות, בלילה ללא ירח, הדרך בת 23 הק"מ, גזלה 4 שעות, כשבכל סיבוב אנו ניצלים בנס מהתהפכות, לרגלי המוצב מבוצר של עלי-מונטאר, על כל עזה, הורדנו את החיילים, תחת אש כבדה, ממש בקו ההסתערות ואנו חזרנו להביא את הדרג השני.

23.7.67 "מעריב"
 באוטובוסים לעזה / י. כהן

הציר הדרומי (כוחות קטנים)

אנחנו אבודים

(הכוח של שרון שהגיע לנחל סגר בצבת את הכוחות הנמלטים מציר כונתילה. מאחד האגפים נסתה להסתער יחידת זחלמים).
 ואז החליט. "בעוד שהטנקים מתכתשים מלפנים, ואתה יכול להתקיף בזחלמיים את רכב הדרגים המצרי".- אמר להרצל, הוא טיפס אל ראש התל וצפה על הכביש - ובהבחינו ב"טי-54" אחד ניצב בין המשאיות והנגמשיים החליט לצרף לזחלים התוקפים את ה"צנטוריון" היחיד, "בעל המום".

תזהלמיים וה"צנטוריון", זינקו מאחורי התל, והרצל בראשם, רק כאשר הגיע לכביש גילה הרצל כי לא "טי-54" אחד עומד שם, אלא

שבעה . . . (מ) למראה הזחלמי"ם המסתערים עליהם, קפצו נהגי המשאיות והנגמשי"ם ממכוניותיהם ונמלטו. אך הטנקים צידדו בנחת את תותחיהם אל החרמ"ש הישראלי וכבר פתחו ביריות כיוון. "אנחנו אבודים"- חלפה מחשבה בראשו של סא"ל הרצל ולרגע אם יש טעם לפנות עורף ולהימלט, ואם יספיקו לחזור אל מחסה בטרם ידביקום הפגזים.

ואז הופיע חיל האויר הישראלי ממעל, כשמטוסיו צוללים אל השיירה הארוכה, מרקטים ומטילים פצצות נפל"ם. נראה שחטיבה זו כבר הכירה את טעם התקפת נאויר הישראלי, ולמראה המטוסים קפצו צוותות הטנקים החוצה, תפשו עמדות בצד הכביש נכונים לחזור לשריוניהם לכשתחלוף ההתקפה אבל לא מוכנים להילכד בתוך טנק שפצצת נפל"ם נפלה עליו..

"זוהי הזדמנות!" חשב הרצל, וציווה על נהגו להגביר את המהירות. יתר הזחלמי"ם רדפו אחר מפקדם אל הכביש, המטוסים הבחינו בהם ולרגע נראה כי הנה יעוטו עליהם, אך הטייסים זיהו את הזחלמי"ם כ"שלנו", והבינו את התכסיס. וחזרו מיד ביעף נוסף ועד שצוותות הטנקים הספיקו לשקול מה מסוכן להם

הזהלמי"ם או המטוסים ? כבר היו הזחלמי"ם מעליהם. הצוותים נקצרו . . . ;

"ששה ימי-תהילה" עמ' 175

יצאנו מזה בכי טוב

. . . אריק שקט להפליא בקרב. אינו צועק, אינו מתרגש, מחושב באיטיות, נוסך ביטחון. ראיתיו באחד המעמדים הקשים במערכה, שיירת הפיקוד נסעה עם רכב רך: תותחים, דלק, תחמושת וכמה טאנקים זחלמי"ם מלווים. התקדמנו במירוץ טירוף קדימה כדי לחסום את צירי הנסיגה של האויב המובס. הרכב גלוי, ולא מוגן, צמוד זה לזה. עברנו ליד מוצב ולפתע נפתחה אש. אריק התרגז עמד על הכסא, כל גופו בלט מהרכב, כאילו היה זה סרט ראויה אמריקני, וקרא לעומתם: "בחורים, אם אני עומד כאן גם אתם יכולים לעמוד". הם התבוננו בו בהערצה, התעלמו מהפגזים שנורו. העוזרים ברכב

הפיקוד מתחו את החוטים של אוזניות מכשירי הקשר והגישום למעלה לאריק המשקיף עלהנעשה. הרצנו טנק שלנו אל טאנק מצרי, כעבור כמה דקות עברנו לידו. עננת העשן הסמיך כסתה עלינו, היה צורך לסתום את הנחירים ולעצום את העינים האש נמשכה, חפשנו את האוייב, אתרנו את האש מהמוצב הסמוך. השבנו באש. אריק מקפץ מהרכב, מתבונן בנעשה. קולו צרוד לאחר שני ימי מסע מפרך ונשמע בקושי. לאחר התבוננות קלה במשקפת נגש אל הרכב. מגישים לו את האוזניות החוצה הוא מורה לאחד מהמפקדים בכוח שלו: שים לב לאבק מימין בצלע הואדי. אינני בטוח שהם שלנו. המפקד מהעבר השני מבין.

אריק אינו מרבה בדיבור . . . כשהוא רוצה להשיח הוא מדבר אליך. **היינו במצב לא נעים** - שח לי תוך כדי נסיעה. בין הכוח שלו והכוח האחר במוצב אשר נכבש עשר דקות לפני שהגענו אליו, התרוצצו טאנקים מצריים. **קלטתי בפניו סימן של חיוך ושביעות רצון רצה להגיד: "יצאנו מזה בכי טוב"**.
 "מעריב" 23.6.67
 עם אריק דרך המדבר

ברגע האחרון

(שיירת דרגים ורפואה בציר הדרומי שמנתה כ- 30 רכב מובלת ע"י כוח סיור בכוון אבו-עגילה). "התעוררתי ב-3.30 לפנות בוקר בהרגשה מוזרה. צפיתי במשקפת לכל הכיוונים ולתדהמתי גיליתי טנקים מצריים שחנו במרחק 150 מטרים מהשיירה שלנו. ניגשתי למפקד השיירה וביקשתי אנשים כדי לפוצץ את הטנקים ולחסל את צוותיהם אבל הוא העדיף לסלק את השיירה מהמקום ופקד עלי לארגן את הנסיעה. העליתי את האנשים על הרכב והובלתי את השיירה לכיוון צפון-מערב. בינתיים עלה השחר.

"כאשר נמצאנו כשני קילומטרים ממזרח לאבו-עגילה הבחינו צוותי הטנקים המצריים בתנועת השיירה והחלו לירות לעברה. הפגזים החלו ליפול קרוב מאוד.

פתאום קבלנו סיוע ממקור בלתי צפוי. סנטוריון פגוע, שנמצא בשטח ללא יכולת לנוע החל להפגיז את הטנקים המצריים, למרות מגבלות התמרון שלו, ואף חיסל אחד מהם. אולם מייד לאחר-מכן נפגע גם הוא ועלה באש (שני ג'יפים מצריים שהתקרבו לכוח חוסלו והטנק המצרי המשיך להתקדם לעברנו ולהפגיז). יצחק לא התפעל ממבצעי-היחיד של עצמו. עדיין נותר הטנק המצרי, וכיוון שאינו מסוגל לעשות דבר נגדו, היה אובד עצות. **ושוב הגיעה ההצלה ממש ברגע האחרון.** מאחד העיקולים הופיעו כמה טנקים ישראליים, אשר חיסלו את המצרי המאיים. בשמי הבוקר החיוורים הופיע מטוס מצרי מדגם מיג 21, בטיסה נמוכה מאד מעל השיירה, אך לא ניסה לפגוע בה. "51הצלשי"ם"
העביר את השיירה בלי פצוע אחד

הציר המרכזי (יחדות קטנות)

רוח רפאים

עמדה אז שעת אחר-הצות, ביום השבעה ביוני. גדוד שריון ישראלי בודד, שהתמקם בחולות ביר תמדה, היה שולח אש תופת אל ים האורות השופע ממולו. טנקי הסנטוריון המאובקים נעוצים היו במקומם מחוסרי דלק, בכל רשתות הקשר שעל-פני אזור הלחימה נשמע קולו של המפקד, שקרא שוב ושוב בצעקות חימה אל העורף! "הם עולים עלינו באלפיהם שוטפים אותנו אנחנו מוקפים מכל עבר. . ."

אותו זמן נע סגן שמואל ליבנירס, סטודנט בן 21 בג'יפ הסיור שלו בראש כוח של שבעה זחלמי"ם, שעמדו לבצע את המשימה, אשר איש לא האמין כי אכן ניתנת היא לביצוע: פריצת השיירה המצרית האין סופית והבאת דלק לגדוד הסנטוריונים המשותק, אי-שם בחולות. שמואל, בראש כוח זחלמי"ם עזב את הגדוד שעות ספורות קודם, הגיע למפקדת החטיבה העמיס מאות ג'ריקנים של דלק ופנה לחזור. לא היו לו כל אשליות. הוא ידע כי כדור בודד עלול להבעיר את הכוה כולו.

"כלי הנשק היחידי שהיה לי", סיפר ימים רבים לאחר-מכן "היה מקלע 0.3 על ג'יפ הסיור. על שאר הזחלמי"ם היו מרגמות חסרות תועלת לטווחים קצרים. נענו על הכביש, בין המשאיות והנגמשי"ם המצריים, התפתלנו ביו הטנקים וניצלנו את העובדה, שהם המומים לגמרי. מאוחר יותר כשהתקרבתי קצת, ביקשתי מהגדוד אש סיוע ובעזרתה עלה בידינו לפרוץ קדימה, כשאני יורה אש תופת מהמקלע. רק אז התעוררו המצרים והחלו להשיב אש. זו היתה מעין מערבולת נוראה, שאינך רואה בין ידיד ואוייב כולם ירו, צעקו, התרוצצו, ידעתי שאנו נעים הלאה ואחר מצאתי עצמי פתאם לפני הגדוד. . . (מ)

"פתאם", סיפר אחד מאנשי הגדוד, "ראינו שיירת זחלמי"ם וג'יפ בראשה נוטשת את השיירה המצרית, את מרכז השטח המופגז הישר לעברנו. כשראינו שזה שמואל הבטנו עליו כעל רוח רפאים, זה היה בלתי נתפס לגמרי. . . (מ)"

"51 הצלשי"ם". ג'יפ מול טנקים
הגנרל נדהם!

(טנק בודד תקוע מפאת תקלה טכנית בין ביר-תמדה והמיתלה. במשך הלילה נתקל בכוח מצרי גדול ובקרוב אש שניהל במשך 5 - 6

שעות השמיד מכוניות רבות, נגמשי"ם ואפילו טנקים. מייג'ור גנראל יאקוט בא פצוע ונכנע לצוות הטנק.)

"אני מייג'ור-גנראל יאקוט מצבא מצרים, אני נכנע לכוחותיכם." אנשי צוות הטנק נענו לבקשתו, ומאותו רגע היה בידיהם ושבו - אשר לאמיתו של דבר, לא ידעו כלל כיצד לנהוג בו . . . (מ)

כאן מבקש הגנראל, שיביאו אותו לידי מפקד בכיר. רק עתה מסתבר לעובדיה כי אכן היתה טעות בידי השבוי הנכבד : תחילה סבור היה, כי הוא מפקיר את עצמו לידי חלוץ של כוח גדול. ההולך מאחוריו . . . (מ)

עובדיה מנסה להסביר לגנראל . . . כי הוא בודד בשטח, תקוע מפאת קילקול, הגנראל נדהם, תתילה אינו מאמין כלל. והוא סובר כי משטים בה הוא אף מגלה סימני-רוגז : הרי כאן היתה להימה שנמשכה שעות ארוכות, וכוח מצרי הובס. והיו לו הרבה אבידות ! . . . (מ)

אין ברירה-מוליכים אותו מסביב ומראים לו, כי אכן הכל דומם, ואין איש מסביב. השבוי מבין, הוא מביט בשוביו, מביט אנה ואנה במבוכה. הוא מסביר ומצטדק, כיצד הוא חשב כי לפניו כוח גדול ואילו רק ידע . . . (מ)

דרך המיתלה" עמ' 93

האחד שהניס שבעה

אחרי הפסקת האש יצא יפה עם הזחל שלו מחלופה כדי לבדוק כיצד מתנהלים העניינים בראם-סודר. כדרכו הוא לא נשא נשק, אך גם לא ראה צורך מיוחד בכך בשלב זה של המלחמה. במחצית הדרך נתקל בשבעה טנקים מצריים מדגם ט-54. הצוותים ראוהו מתקרב, ניסו להבעיר את הטנקים שלהם ולאחר מכן נמלטו למדבר. **שבעה טנקים**

אלו זוקף יפה לחשבוננו הפרטי' . . .

"חרב שלוחה" עמ' 83

המיכלים נותרו שלימים

(הצנחת דלק לכוח בביר תמדה).

-למחרת נשנית התמונה. הפעם – בביר-תמדה, לאחר כיבוש

המקום על-ידי כוחותינו המטוסים מגיעים עם חשיכה, ובקושי מגלים את מקום ההצנה.

שוב מוצנח אל הקרקע ציוד רב-סם-החיים של הטנקים והלוחמים כאחד. אלא שמפאת השעה המאוחרת קשה למצוא את כל הציוד, המפוזר על פני השטח הרחב, ומניחים את סיום העבודה לשעות הבוקר.

כשהגיעו אנשינו אל שטח ההצנחה, עם עלות השחר, מצפה להם הפתעה. הם מוצאים ג'ריקנים רבים פתוחים 1

לא קשה היה לגלות את הסיבה: בשעות הלילה עברו במקום, ממש ליד כוחותינו, חיילים מצריים, בחיפושיהם אחר מים לשתייה, העקבות מסביב גילו, כי היו במקום אורחים רבים מאד... (למ)

הבעיה שלא נפתרה -- מה הסיבה שאנשי צבא אלה, אשר בודאי היו גם מזויינים, הניחו את המיכלים במקומם שלמים, ללא כל פגע 1 דרך המיתלה" עמ" 97

עמדות תצפית מצויינות

(אחרי הקרב בג'בל ליבני)

גדוד של פדל"ה נכנס לחניון לילה, האנשים כבר היו יגעים עד-מאוד. הם לא עצמו עין מזה שתי יממות תמימות וקיוו שיעלה בידם לסיים בהקדם את מלאכת התדלוק והחימוש של הטנקים, ולחטוף תנומה כלשהי. אבל המצרים פיזרו במהרה את האשליה הזאת 1 הפגזה מתמדת הונחתה על איזור החניון למחרת נתפסו חמישה קציני תצפית של האויב על ג'בל-ליבני **ומסתבר שעמדות התצפית המצויינות שלהם על ההר ראו את הכוח הישראלי כעל כף-היד, וטיווחו עליו את כליהם, אולם יעילות התותחנים המצריים לא עלתה בקנה אחד עם חריצותם של קציני-התצפית הקדמיים, והם לא הסבו אבידות לכוח הישראלי שבחניון הלילה...**

"מערכות" קפ"ח עמ' 13

מצומת אבו-עגילה עד מיצר ג'ידי

תוך שתי דקות

ב11.00- קיבל שדמי פקודה מיפה לצאת לדרך... המטה שלו-

שלושה זחלמי"ם ושני ג'יפים - כבר היה בדרכו אל צומת הדרכים דרומית לביר-לחפן. משהגיע לצומת משך החייל שישב ליד שדמי בשרוולו והצביע בהתרגשות לכוון צפון. שניו נקשו. הוא לא יכול לדבר. שדמי הביט. במרחק של כ-700 מטר ממנו נסעו שני טנקים מצריים מדגם טי-54 שלושה זחלמי"ם וארבע משאיות עמוסות רגלים. כוח זה נמלט מביר-לחפן ונע ישר אל יחידת המטה של שדמי

הגדוד השני נמצא במזרח, לתידלוק. שדמי קרא איפא לברעם : "אני זקוק לעזרה". תוך שתו דקות היו כבר הטנקים של הגדוד השני בדרכם אל יחידת המטה ביורם מעל לראשו של שדמי, השמידו שני 'צנטוריונים' את שני ה-'טי54' ...
"חרב שלוחה" עמ' 69

קילומטר אחד בלבד

שדמי נותר בצומת ביר-תמדה עם ארבעה טנקים בלבד, ללא דלק... עם טנקים מעטים ומשותקים מחוסר דלק עלתה וצצה ההרגשה בלב שדמי: נוצחתי בקרב" - אבל זו היתה רק מחשבה חולפת, הוא ביטל אותה.

ובכל זאת לא היה המצב מיואש, שדמי גילה שלושה ז'ריקנים ורץ אישית אל כלי הרכב המשותקים שלו, כשהוא מחלק דלק פעם לזה ופעם לזה. כשסיים מלאכה זו של חלוקת דלק היו המצרים מרוחקים קילומטר אחד בלבד מיחידתו, בדיוק או הגיעה קריאה במכשיר : " בואו מהר והצילו את היחידה הזאת, אבל תתחילו כבר לירות". הגדוד השני פתח בדהרה והחל יורה מתותחיו המטחים הראשונים שלו השמידו למעלה מ-100 מכלי-הרכב של האוייב . . .
"חרב שלוחה" עמ' 77

מן הפח - אל הפחת

השריונאים לא עצמו עין מאז שתי יממות ומחצית היממה. בשעת

התנועה בלילה האחרון, ובשעות הבוקר המוקדמות של יום זה, **נראו מספר מפקדי-טנקים בצריחיהם - רדומים תוך טלטולם וטנקים אחדים חגו כשכורים**, משום שנהגיהם נאבקו בשינה. אבל ברגע בו התחדש הקרב, נעשו הכל ערים לגמרי והתגובות היו מהירות ומדוייקות כביום הראשון - כפי שחשו המצרים מבשרם, תוך דקות מעטות. תוך ההסתערות נודע לששון, כי ענן אבק גדול מיתמר מן האגף, מכיוון ...

" זה, לא הדאיג ביותר. אך השדר הבא היה: **"חטיבת טנקים מצרית קרבה ובאה מהאגף השמאלי, מכיוון תמד, אל נחל -משמע אל עורפו של המיתחם המצרי בנחל, ששון דהר וראה כשמונה טנקים מצריים מגיעים אל נחל,**

"פלוגה א' - עלו עליהם!" פקד ששון, הפלוגה השמידה חמישה טנקים, ואילו שלושה הספיקו להכנס לנחל. פלוגה ב' - אל תניחו להם לעבור!" פקד ששון, טנקי האוייב נעלמו מן העין בין בתי הכפר והעצים שבו. ושרמנים של פלוגה ב' גילו את המצרים בסמטאות הכפר הצרות, ופיצחו אותם מטווח 20-30 מטר. ששון החליט לשים מארב בנחל, מעטים מן הטנקים המצרים, שנכנסו למארב, הספיקו להבין את המתרחש וניסו להשיב אש, אך כולם חוסלו מהר כל-כך, שלא היה סיפק בידם לדוות לאחור מה קורה להם, וכך המשיך המארב בפעולתו למעלה משעה. **לאורבים עצמם לא נגרמה אף אבידה אחת. רק בעת טיהורה של נחל, נפגעו שלושה חיילים ישראלים.**

בינתיים קרב ובא גדוד טנקים שני מחטיבתו של ששון, ובכוחות משותפים נעו כנגד יתרת החטיבה המשוריינת שבאה מכיוון תמד, כל אשר מצאו השריונאים הישראלים היתה שדרה ארוכה של טנקים ורכב 'רך' - נטושה מאנשיה. זה היה אות לבאות. **לאחר שלב ההבקעה תוך-קרב בא שלב הלחימה נגד כוחות מצריים נסוגים, ועתה הגיע שלב ההיתקלות בשדרות-אויב נטושות. החלה מנוסת-המגור של האויב.**

"במחנה" גליון 1001

המדורות האדומות של ששון / א, חשביה

מלחמה - זה לא משחק

(כוח ישראלי בציר המרכזי מזמין סיוע של חיל-אוויר. מקום הקרב לא ברור). מגיעה תגבורת אויב -- ואנו מזמינים סיוע חיל-האוויר.

אחד המפקדים מסביר לי, כי אין אנו מזמינים את הסיוע משום שאנו חוששים לגורלנו בעקבות התגבורת-אבל עלינו למהר לדרכנו ופעולת חיל-האוויר תסיים סופית את הפרשה המקומית הזאת בקיצור ובזריזות, ותמנע קרבות מיותרים.

מטוסי היל האויר כבר נמצאים בשטח. איש הסיוע האווירי שלנו מנסה להשיג אתם קשר, אך דווקא עכשיו אירעה תקלה כלשהי, ואיננו שומע אותם! ועד מהרה והתקלה תהיה לצרה גדולה, משום שהטייסים גולשים דווקא לעבר הכוח שלנו ולא על האויב! במהירות שבה שנו עמדותינו ביחס לשטחי האויב - תופעה שכיחה ביותר במלחמה זו-שנו גם המערכים. הוסף נא את גלי האבק העצומים, שאינם מאפשרים זיהוי הטנקים לסוגיהם, וקבלת את הנוסחה העלולה להטעות את הטייסים המהירים שלנו, ובאותו רגע נוסף נתון שלישי 'לרעתנו', והוא; טייסינו, כאשר לא הצליחו לקבוע בדיוק את מקום מטרותיהם ידעו, כי שורה של פטריות עשן שחורות מתחתם - סימן הוא לאויב שנפגע. ואכן, בכל המקרים היה זה סימן ודאי, פרט למקרה שלפנינו, כאשר הטנקים הצלפים שלנו כבר נעו קדימה, כשהם חוצים את תערוכת הפיידים!

והמטוסים גולשים נמוך-נמוך, לכיוון הסנטוריונים שלנו. . .
(מ) והמכשיר אינו פועל.

מנסים להשיג קשר באמצעות הקשר לדרגים הגבוהים יותר, אבל זהו תהליך ארוך במקצת, ואילו כאן מדובר בחלקיקי-שניה!
 "כאן סנונית!" - צווח איש הסיוע האוויר - אל תוך המכשיר - "כאן סנונית!
 ! האם אתה שומע אותי ו עבור!"

ובמכשיר - רק רחש.

. . . / כנראה שגם הטייסים עצמם עדיין אינם בטוחים במטרה, ואולי תמהים הם על שאין הס קולטים את הקשר מהקרקה - לא אדע זאת גם היום, אולם לפתע הם נוסקים אל-על, חגים מעל, ושוב גולשים - לעבר אותן המטרות. . . (מ) "כאן סנונית" ! - בוכה קצין הסיוע, שהוא טייס בעצמו, אל המכשיר הנרדם. "כאן סנונית!" - הוא חוזר ומנסה. "אולי אתם קולטים אותי, אני אינני שומע אתכם. שימו לב? הכוח שלנו נמצא על הגבעה שבה פטריות העשן. . . (מ) שימו לב! בידקו היטב את המטרות שלכם - או הסתלקו בלי לתקוף? שימו לב, הכוח שלנו. . . " ניתנת פקודה להטיל רימוני עשן צבעוניים לידנו. מאחר שרימונים כאלה משמשים בדרך-כלל, סימן מוסכם בינינו לבין חיל-האוויר, - אנו מקווים שטייסינו יבינו את הרמז" ויניחו לנו לנפשנו כלומר, יבחינו, כי אם באים סימני עשן שלנו מצד זה של המערכה, לא ייתכן שהכוח הסמוך ביותר יהיה שלהם... (מ)

ופתאם אני שומע את שאגתו של קצין הסיוע!: "נדמה לי שאני שומע אותם!" אלא שהמטוסים חוזרים שוב, בגלישה נוספת, אל הסנטוריונים!

. "לכל הרוחות" ! - זועק מישהו

"כאן סנונית! אל תפציצו! אל תפציצו!" - צווח קצין הסיוע האוירי, בנסיון נואש נוסף רימוני העשן הצבעוניים שלנו כבר מפיצים את עשנם, בגוונים שונים, ומכסים שטח נרחב לידנו המטוסים גולשים, אך כהרף-עין חוזרים ונוסקים אל-על.

רבים מוחים זיעה קרה מעל מצחם. זיעה קרה, בחום המדבר.

הטייסים "הבינו את הרמז", והם מושכים עתה למעלה, כמבויישים. הם אינם באים לחוג מעלינו ולנפנף בכנפיהם. לא הפעם. אלא שהם חגים במרחק מה ומחפשים את המטרות האמיתיות. וכשהם מוצאים אותן-הם מכלים בהן את כל זעמם-זעמנו... (מ)

"מלחמה זה לא משחק!" - נאנח מישהו בקול.

"דרך המיתלה" עמ' 62

אף קרבן אחד

בפלוגתו בחטיבה - עשו האנשים את רצונו. אין בידי איש מאזניים לשקול באמצעותם את משקלה של העובדה הזאת בסיכום הסופי של המערכה, אך הישג גדול אחד מרחיב את הלב : הפלוגה נתנסתה במערכות קשות. בחמשת ימי הקרבות בסיני שרפו והשמידו אנשיה **למעלה מחמישים טאנקים מצריים**, היא 'נמצאה באש כבדה. היא שרתה עם המוות ויצאה בנצחון מדהים ! אף קרבן אחד ! אף שריטה אחת מזל ? נס ? גם הצלתו של גיא עצמו, כאשר הטנק שלו נפגע ועלה באש כאבוקה, והוא יצא מתוכו יחד עם עוד שלושה ומחה את האבק ואת הפיח כי מאומה לא קרה לו - היא בגדר של נס גדול.

אולם כאן היה גיא מוכן ל,,פשרה", כשאסף את אנשיו לפני שחרורם אמר: **אנחנו חייבים תודח לאלוקים, שכולנו כאן ואין לנו אף פצוע אחד, אבל עזרנו לו לאלוקים, בכך שדרשנו מעצמינו כל-כך הרבה זיעה ומאמץ".**

;;מעריב" י"ב אב תשכ"ז
המ"פ שלא איבד אף חייל / ד. גולדשטיין

יותר מן הסביר

(דברי רב-אלוף רבין) " ...זה, אולי, לא נעים לומר אבל סך הכל : הכל היה בסדר. זה לא אומר שפה ושם לא היתה תקלה, אבל צריך לראות כל תקלה על רקע התמונה הכללית, אף קרב לא מתנהל בדיוק ובדקדקנות. אם כי סך-הכל, מרבית הקרבות במלחמה הזאת והרבה יותר מן הסביר, בוצעו בצורה מדויקת ומדוקדקת. משקלן של התקלות ביחס לתוצאות הוא מאוד מזערי..."

"ידיעות אחרונות"
רב-אלוף רבין בראיון לידיעות-אחרונות / א. הבר

החלטות גורליות

(העיתון "במחנה" מראיין את אלוף פיקוד דרום ישעיהו גביש)
...במחנה : המעמד בו המפקד עומד ומפקד על אנשים בקרב הינו אחד המעמדים המיוחדים במינם. אולי תוכל להגדיר, מהו המיוחד את ההחלטות של מפקד בקרב לעומת החלטות במישורים אחרים ? גביש : **אני רואה שני הבדלים עקרוניים. האחד, שאתה מחליט החלטה שתוצאותיה עלולות להיות גורליות למדינה, למשל, אם ההשריון המצרי היה מצליח לצאת**

מסיני מבלי להיפגע בצורה רצינית, הם היו יכולים לחשוב ברצינות על חידוש המלחמה, והכושר של המצרים להתקיים ככוח צבאי קבע גם את היכולת של הירדנים והסורים לתקוף. והדבר השני - בהחלטה שלך, אם יש בה מישגים או חוסר מזל **[וזו גם שאלה של מזל]**{מקור} אתה יכול להביא לשחיקת הכוח שלך, ואני לא מדבר במושגים של טנקים - גם זה חשוב - אלא במושגים של הרוגים. אתה יכול לנצח, אבל להישאר בלי עם ישראל. במלחמת הודו-קפיסטן היה מקרה שדיביזיה הושמדה בשדה. גם המצרים איבדו דיביזיות שלמות אבל אצלנו מקרה כזה, שיושמדו מאתיים-ארבע מאות טנקים עם הצוותים שלהם, או שנאבד מאות או אלפי לוחמים זו יכולה להיות מכת מוות לעם הזה, שמשך שנים לא היינו יכולים להתנער ממנה.

"במתנה" גליון 1010

"במחנה" מראיין את אלוף ישעיהו גביש

אתה נוטה להאמין

...סיפר לי חיים הרצוג כי פגש בירושלים טלביזאי אמריקני מפורסם, איש שסקר את אירועי ערב המלחמה בצד האחר, המצרי. האיש שנהנה מהכנסת אורחים נאה בקהיר הובא לסיני וראה שם את הגייסות המצריים הערוכים לקרב. את כתבותיו המוסרטות שלח לאמריקה בלוויית נימת רחמים נוגה על הצפוי לישראל. "הייתי משוכנע כי אתם אבודים", אמר להרצוג. והסביר כי ראה לפניו צבא מצרי חדש ובראשם סגל קצינים צעיר, נלהב. מתודרך ומאמין בכוחו הצבאי "שמוראלו" מרקיע שהקים. המבקש לסיים חשבון דמים נושן עם ישראל, צבא אדיר. כיצד אתה מסביר את אשר קרה? שאל אותו הרצוג.

אין לי שום הסבר המתקבל על הדעת, משיב האמריקני. "ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ד' ויך במחנה אשור מאה ושמונים אלף וישכימו בבוקר והנה כולם פגרים מתים". אתה נוטה להאמין, כי בנופים המדבריים הללו פעלה זה לא כבר ידו ההזקה של ד' צבקות. ממדי החורבן הכבירים הנחשפים לעינך מפתים אותך להיתפס להלך רוח כמעט דתי. אתה ניצב כמו עד מחריש ומאובן אל מול תוצאותיה הלא-משוערות של התערבות אלימה, מדוייקת מאד, הניבטת אליך מדומית הצורות המנופצות הללו, מן הטנקים המתים המזדקרים בשחור על פני האופק הצהוב והשטוח. במדרונות החול, בין בוסתנים של מה בכך כל צורה מאונכת השוברת כהוא זה את

**הקוים האופקיים הללו שייכת למוות. אתה מונה עשרים ושנים
טנקים כבדים
ט-55 גדוד שנפרס ומת, כמו מחריש לדראון, כמו טעות שלא
תבוא על תיקונה.
"למרחב" י"ט תמוז תשכ"ז
אחריהם במדבר / חיים גורי**

אפתעה - גם לאופטימיסטים

(בפגישת סיכום של המלחמה בהשתתפות הרמטכ"ל, אל"מ בראון ועורך
במחנה).
בעת הפגישה שאלו את הרמטכ"ל אם תיאר לעצמו שנצחונו של צה"ל יהיה כה
מהיר וכה מקיף. בתשובה לכך השיב הרמטכ"ל בסגנונו הצנוע: **"תמיד יש
אופטימיסטים ויש אופטימיסטים יותר גדולים. אין ספק,
שהנצחון היה מוחץ והוא תואם יותר את דעת
האופטימיסטים ואולי יותר מכך".**
ידיעות אחרונות" ג' סיון תשכ"ז
התבוסה שהוכיחה צדקת נאצר / א. אבנרי

עוד לא היתה מלחמה כזו

**"אם היו הפתעות במלחמה זו, היו הפתעות-לטובה, בתיכנון המוקדם,
שקרא למלחמה רצופה במשך 48 ו72 שעות, חששנו, לא ידענו כיצד
יעמוד בכך החייל
וכיצד יעמוד בכך הרכב. אמנם ניסינו זאת בתמרונים אך לא הרי
תמרון כהרי מלהמה של ממש אך התברר שאין גבול למה שניתן
להטיל על החייל הישראלי הוא לחם לא 48 שעות - כי אם כפליים.
והוא לחם בקצב כפול מן המתוכנן
חשבנו שנשלים את המלאכה ב6- - 7 ימים, כמו
במבצע סיני. אך המלהמה נגמרה כעבור 4 ימים.
שום כוח לא נכשל, שום כוח לא נהדף לאחור, כל
המשימות בוצעו במאה אחוז. עוד לא היתה מלחמה
כזו . . . (מ)
"המפקדים". המציא המצניע לכת / אלוף י. גביש**

הרגשת נס

[א]

ז. ל. האם בצד הישראלי ליבו הסכסוך ותוצאותיו רגשות דתיים 1
 ז. פ. ה. : . . . אחרי הכל, גם הצרפתים הם קאתולים שלא מדעת, אפילו
 בשעה שהם סבורים כי השתחררו מכל מושגי הדת. אצל הישראלים הדבר הוא
 בעת ובעונה-אתת חזק הרבה יותר ומורכב הרבה יותר. **שעות המבחן**
חוזרות ומעלות על-פני השטח את המסורות החזקות שהודות להן
התקיימה היהדות במשך האלפים שנה של פיזור.
 איך יכלה המלחמה לערער את המנוחה הזאת, את הצורה הזאת
 השיגרתית והשלווה יותר ויותר של חויית היהדות? **אולי הדבר מצער, אך**
לבטח זו העובדה האנושית עזת-הרושם ביותר שבמלחמה הזאת,
כאשר מסתכלים בה מישראל. נצחון הבזק נחשב לפתע מעשה
של נס כמעט, כמין אישור לקיומה של ישראל. הרגשה זו
של נס מאשרת בעצם את חרדתם של הישראלים לגבי
אחריתה של המלחמה.

"המערכה השלישית ישראל וארצות ערב"
 (דיון בין עתונאים צרפתים) עמ' 111

[ב]

כעבור ימים אחדים, כשאנשי המלואים וחבריהם לנשק מהסדיר הביטו
 אחורה בגאווה על הישגם הצבאי - היו הכל תמימי דעים : עליונות צה"ל בדיוק
 הקליעה הוא שאיפשר את הנצחון המוחץ. **אולם, בדומה לאזרחי**
המדינה הם דברו גם על "הנס", דברים רבים
הקשורים בצורה בה בוצעו הפעולות אינם ניתנים
להסברה בצורה הטכנית המקובלת.

"חרב שלוחה" עמ' 121